

RAPOR

AİLE İÇİ VE KADINA KARŞI ŞİDDETLE MÜCADELE

AİLE İÇİ VE KADINA KARŞI ŞİDDETLE MÜCADELE

POLİS AKADEMİSİ YAYINLARI

AİLE İÇİ VE KADINA KARŞI
ŞİDDETLE MÜCADELE

AİLE İÇİ VE KADINA KARŞI ŞİDDETLE MÜCADELE

KONFERANS SONUÇ RAPORU

Hazırlayanlar

Aslıhan KÜÇÜKER YILDIZ
Seda ÖZ YILDIZ

Konferans Düzenleme Kurulu

Coşkun TAŞTAN (Başkan)
Aslıhan KÜÇÜKER YILDIZ (Üye)
Seda ÖZ YILDIZ (Üye)

COPYRIGHT © 2016 Polis Akademisi Başkanlığı.

Bu yayının tüm hakları Polis Akademisi'ne aittir. Kurumun izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımını yapılamaz.

Bu yayının içeriği Polis Akademisi Başkanlığı'nın resmi fikirlerini yansıtmamaktadır. Analizde yer alan bilgi ve fikirler Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele konferansına katılan katılımcılara aittir.

Polis Akademisi Yayınları: 53

Rapor No: 15

ISBN: 978-605-4619-77-1

Şubat 2018

POLİS AKADEMİSİ BAŞKANLIĞI

Güvenlik Yönetimi ve Eğitimi Araştırma Merkezi,
Necatibey Caddesi No: 118 Anıttepe 06400 Çankaya-Ankara/Türkiye
Tel: +90 (312) 4629087-91-92-93
www.pa.edu.tr

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	5
YÖNETİCİ ÖZETİ	7
GİRİŞ	12
AİLE İÇİ VE KADINA KARŞI ŞİDDET KAVRAMININ TANIMI, HUKUKİ SÜREÇ VE ANALİZİ	14
AİLE İÇİ VE KADINA KARŞI ŞİDDETLE MÜCADELE MEKANİZMALARI VE KAMU POLİTİKALARI	28
Bir Kamu Politikası Olarak Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele	28
Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadelede Karşılaştırmalı Politika Analizi	33
AİLE İÇİ VE KADINA KARŞI ŞİDDETLE MÜCADELE:	
AKTÖRLER, UYGULAMALAR VE ÖNERİLER	38
Üniversiteler ve Kadın Çalışmaları	38
Yasama.....	41
Uluslararası Kuruluşlar: BM Nüfus Fonu Örneği	44
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	47
Adalet Bakanlığı.....	50
İçişleri Bakanlığı.....	59
Diyanet İşleri Başkanlığı	60
SONUÇ ve ÖNERİLER	64
KONFERANS KONUŞMACI LİSTESİ	67

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
ASPİM	: Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü
BM	: Birleşmiş Milletler
CEDAW	: Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığının Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi
CMK	: Ceza Muhakemeleri Kanunu
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
GREVIO	: Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Eylem Uzmanlar Grubu
KASAUM	: Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi
SEGBİS	: Adalet Bakanlığı Sesli ve Görüntüli Bilişim Sistemi
ŞÖNİM	: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: Türk Ceza Kanunu

YÖNETİCİ ÖZETİ

Polis Akademisi ile Asayiş Daire Başkanlığı, 03-04 Mart 2017 tarihlerinde Ankara’da “Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Konferansı” düzenlemiştir.

Söz konusu konferansın temel amacı, aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele politikalarının uygulayıcıları ile “Kadın, Aile ve Şiddet” konusunda çalışan akademisyenlerin bir araya getirilerek kadına yönelik şiddetle mücadelede ilgili tüm aktörlerin rollerinin etkinliği arttırmak çerçevesinde ilgili politikaları analiz etmek, tartışmak ve öneriler geliştirmektir. Bu konferans kapsamında 6 oturum düzenlenmiş, bu oturumlarda 30 konuşmacı tarafından toplam 25 sunum, 1 kısa film gösterimi ve 1 resim sergisi gerçekleştirilmiştir.

Türkiye’de kadına yönelik şiddet sorununun çözümü açısından, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan 2007, 2010, 2012 ve 2015 tarihli ulusal eylem planlarının, dünya kadın konferanslarında alınan eylem kararlarının, CEDAW ve İstanbul Sözleşmesi gibi uluslararası sözleşmelerin ve Yerel Gündem 21 kararlarında yerel yönetimler ile kadın sivil toplum kuruluşlarının öncü rollerinin öne çıktığı görülmektedir. Bu nedenle kadına yönelik şiddet ile mücadelede yerel yönetimler ve kadın sivil toplum kuruluşlarının işbirliği etkin bir mücadele için gerekli ve önemlidir.

Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele edebilmek için yapılan çalışmalar kapsamında hukuki düzenlemelere öncelik verilmiştir. 2012’de Türkiye tarafından imza altına alınan “Kadına Yönelik Şiddet, Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi” (İstanbul Sözleşmesi), bu uluslararası sözleşme esas alınarak hazırlanan 6284 Sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” ve 6284 Sayılı Kanun Hakkında Uygulama Yönetmeliği bu konudaki temel hukuki düzenlemeleri içermektedir.

Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele alanındaki eylem planları ve üst politika dokümanları, içerik analizi ile incelendiğinde, koruma yönlü politikalarına öncelik verildiği gözlenmiştir. Bu çerçevede, önleme yönlü politikalar, korumaya yönelik politikalarla eşdeğer

düzeyde önemsenmiş politikalar olarak görülmemektedir. Yine bahsi geçen belgelerde kadın temelli sorunların üzerinde durulmuş, erkekler üzerinden sorun giderme yöntemlerinin çok az yerde geçtiği tespit edilmiştir.

Günümüzde Türkiye’de genel olarak aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddetle mücadelede özelde ise 6284 sayılı Kanun uygulamalarında çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunların çözümüne yönelik olarak Konferansta tartışılan ve öne çıkan başlıca tedbirler ise şu şekilde özetlenebilir:

- ▶ Kadına yönelik şiddetle mücadele politikalarında sorunun üstesinden gelme konusunda uzun vadeli stratejiler yerine kısa vadeli projeler ekseninde çözüm hedeflendiği gözlenmektedir. Bu durum konuya ilişkin olarak Türkiye’de kurumsallaşmanın zayıf olduğunu göstermektedir.
- ▶ Sorunun üstesinden gelme stratejilerinde hedef kitle, daha yoğun olarak şiddete maruz kalanlar olmakta, şiddeti uygulayanlar üzerinden önleyici politika yürütme yöntemleri çok az ve çok sınırlı kalmıştır. Bu çerçevede şiddet uygulayanların rehabilitesi ve önleyici politikalarda bu konuda stratejilere yer verilmesi gerekmektedir.
- ▶ Kadına yönelik şiddet meselesi sosyal bir sorun olup bu alandaki sivil toplum faaliyetlerinin desteklenerek güçlendirilmesi ve yerel yönetim projelerine öncelik verilmesi önemlidir.
- ▶ Üniversitelerin kadın sorunları araştırma merkezlerinin yaygınlaştırılması kadın ve erkeklik çalışmalarının öncelikli akademik araştırma alanları olarak desteklenmesi kadına yönelik şiddetin bilimsel yönüyle de ele alınarak sorunun tanımlanabilmesi açısından gereklidir.
- ▶ Aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddetle mücadelede devletin koruyucu politikalarının yanı sıra şiddete sebep olan kişilere yönelik önleyici politikalar üzerine yoğunlaşması önem taşımaktadır.
- ▶ Kız çocuklarının ve kadınların eğitim olanaklarına kolaylıkla ulaşabilmesinin milli eğitim politikasının doğal bir hedefi halinde yürütülmesi elzemdir.
- ▶ Sağlıklı aile kavramı dâhilinde eşler arası sorunların çözümü ve uzlaşma konusunda sosyal destek kurumlarının yaygınlaştırılması, kadın istihdamının artırılarak kadınların ekonomik yönden güçlendirilmesi ve aynı zamanda çalışan kadınların annelik rollerinin göz ardı edil-meyerek çocuk bakım destek ünitelerinin yaygınlaştırılması gerekmektedir.
- ▶ Şiddet mağdurlarının hastanelere geldikleri süreçte, özellikle cinsel şiddet mağdurlarına, sağlık merkezlerinde uzman kişiler tarafından, uzmanlaşmış hizmetin sunulması bakımından kapasite eksikliği olduğu değerlendirilmektedir. Şiddet uygulayanlara yönelik öfke kontrolü, iyileştirme programlarının henüz yeterince uygulanmadığı görülmektedir. Bu anlamda özellikle öfke kontrolü, iyileştirme programlarının sağlanması, bu uygulamaların Sağlık Bakanlığı koordinasyonunda hızlı bir şekilde kurumsallaştırılması ve etkin bir şekilde uygulanması gerekmektedir.

- ▶ Aile içi şiddetle mücadele konusu çok boyutlu bir sorun olduğu için, kurumlar arası koordinasyonu gerçekleştirmek, etkin şekilde de koordinasyonu sürdürmek gerekmektedir. İlgili kurumların tek bir merkez, tek bir kurum gibi çalışması gerekmektedir.

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet kavramı, kadına sadece cinsiyetinden dolayı uygulanan, toplumsal cinsiyet temelli bir ayrımcılıkla güdülenen dayanan ve insan hakkı ihlaliyle sonuçlanan psikolojik, ekonomik, cinsel ya da fiziksel şiddet unsurlarını içerebilen her türlü tutum, davranış ya da ifadeyi kapsamaktadır. Dünyanın her yerinde, birbirinden bağımsız coğrafya ve kültürlerde, farklı şekil ve içeriklerle de olsa kadına karşı şiddet olgusu mevcuttur. Aile içi şiddet kavramı ise bir aile üyesinin diğer aile üyesi veya eski üyesine karşı fiziksel ya da psikolojik olarak hükmetme ya da zarar vermesini kapsamaktadır. Aile içi şiddetin kapsamı, kadına yönelik şiddetten daha geniş olmakla birlikte, bu şiddet türünden toplumun dezavantajlı kesimi olarak en çok kadınlar etkilenmektedir.

Gerek aile içi şiddet, gerekse kadına karşı şiddet sorununun temelinde bakıldığında, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı ayrımcılık olgusuyla karşılaşılmaktadır. Bir başka deyişle, sosyo-kültürel değerler dünyasında gömülü bulunan, çoğu zaman farkında olunmaksızın kabul edilen ve yeniden üretilen cinsiyetçi rol kalıplarından oluşan toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadına karşı şiddetin temelini meydana getirmektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede bireylerin bu eşitsizliğe karşı farkındalık geliştirmeleri ve bu eşitsizlikten kaynaklanan şiddetle kadın ve erkekler olarak mücadele edebilmeleri önem taşımaktadır.

Türkiye’de devletin aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin geliştirdiği mekanizma ve politikalarına bakıldığında birden fazla kurum ve kuruluşun bu politikaların üretim ve uygulama aşamasında aktör olarak yer aldığı görülmektedir. Bu anlamda kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin hukuki düzenlemelerin oluşturulması ve uygulanmasında özellikle hâkimler, savcılar ile zabıt kâtipleri, aile mahkemesi uzmanları, sosyal hizmet uzmanları, kolluk görevlileri ve sağlık hizmetlerinde görev yapan kişiler gibi doğrudan şiddet mağdurlarıyla karşı karşıya gelen meslek gruplarına önemli görevler düşmektedir.

Kadınların şiddete maruz kaldıklarında doğrudan başvurdukları ilk merkezler çoğunlukla polis merkezleri olduğu için kadına karşı şiddetle mücadele uygulamalarında polis

önemli bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

2-4 Mart 2017 tarihleri arasında Polis Akademisi ve Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı tarafından ortaklaşa gerçekleştirilen “Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Konferansı” kapsamında, Türkiye’de aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele politikalarının uygulayıcıları ile bu konuda çalışan akademisyenler bir araya gelmiştir. Bu raporda, alanında uzman akademisyen ve uygulayıcılar tarafından konferansta yapılan sunumlar, “Aile içi ve kadına karşı şiddet kavramının hukuki ve sosyolojik tanımı, süreç ve analizi”, “Aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele mekanizmaları ve kamu politikaları” ve “Aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele aktörleri, uygulamadaki sorunlar ve çözüm önerileri” olmak üzere 3 ana başlık altında özetlenmiştir.

Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Konferansı

2-4 Mart 2017

3 ANA BAŞLIK

1

Aile içi ve kadına karşı şiddet kavramının hukuki ve sosyolojik tanımı, süreç ve analizi

2

Aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele mekanizmaları ve kamu politikaları

3

Aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele aktörleri, uygulamadaki sorunlar ve çözüm önerileri

Söz konusu konferans kapsamında

6 oturum düzenlenmiş,

.....

bu oturumlarda 30 konuşmacı tarafından

.....

toplam 25 sunum,

.....

1 kısa film gösterimi ve

.....

1 resim sergisi

.....

gerçekleştirilmiştir.

AİLE İÇİ VE KADINA KARŞI ŞİDDET KAVRAMININ TANIMI, HUKUKİ SÜREÇ VE ANALİZİ

Bu bölümde kavramsal ve sosyolojik olarak aile içi ve kadına karşı şiddetin tanımı, nedenleri ve bu şiddet olgusuyla mücadelede geliştirilen hukuki mekanizmalardan bahsedilecektir. Şiddetin ve özelde kadına karşı şiddetin psikolojik, sosyal, ekonomik vb. pek çok nedeninden bahsedilebilir. Kadına karşı şiddet toplumun her düzeyinde, farklı sosyo-ekonomik sınıflarda, eğitim düzeylerinde görülebilmekte, dolayısıyla toplumun bütün kesimlerini ilgilendiren bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle kadına karşı şiddetin daha çok kültürel gerekçeleri ön plana çıkmakta olup, konferansta da daha çok kadına yönelik şiddet psikolojik ve sosyal yönleriyle tartışılmıştır.

Aile içi şiddet kavramı tartışılırken kadınların kendi kendine saygı duyduğu, aynı zamanda ötekinden de saygı gördüğü, kendi maddi ve manevi şahsiyetini ortaya koyabildiği, ötekine saygısızlık etmeden yaşadığı bir birlikteliğin nasıl tesis edilebileceği sorusuna da cevap aramak gerekmektedir. Çünkü Türkiye'deki egemen kültürde aile içinde yaşamak, aile olmak önemlidir ve nüfusun %94'ü aile dediğimiz kurumda yaşamaktadır. Boşanmaların artması, genç kız intiharları, aile içindeki gerilim ve uyuşmazlıkların nedenleri üzerine düşünürken bu perspektif göz önünde bulundurulmalıdır.

Boşanma ile aile aidiyeti arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmada, şiddetin aile aidiyetini olumsuz manada etkilediği saptanmıştır. Günümüzde ailenin bireye psiko-sosyal iyilik halini temin etme gücünde bazı kırılmalıklar görmekteyiz. Bu durumun psiko-sosyal nedenlerine inildiğinde çocuk yetiştirme pratiklerinin gözden geçirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Anne ve babaların çocukların başarısından çok, onun ötekine saygı gösteren bir birey olarak yetişmesini önemsemeleri gerekmektedir. Bu anlamda çocuğa zaman ayıran etkin bir ebeveynlik ilişkisi geliştirilmelidir.

Yapılan psikolojik araştırmalarda, saldırganlık ve şiddet eğilimini artıran genetik faktörlerin erkekler arasında yaygın olduğu saptanmıştır. Toplumun erkeğe yüklediği erkeklik rollerinin şiddet davranışına etkisi göz ardı edilerek ve kişilerin sadece psikolojik özellikleri dikkate alındığında yanlış çıkarımlarda bulunulabileceği düşünülmektedir. Zira, psikolojik

bakımdan pek çok sağlıklı erkeğin de şiddet davranışında bulunduğu gözlemlenebilmektedir.

Sosyolojik açıdan şiddet davranışının bir sonuç olduğu kabulünden hareket ederek davranışın nasıl ortaya çıktığının incelenmesi gerekmektedir. İnsanlar biyolojik cinsiyet bakımından birbirinden farklı olarak dünyaya gelmektedir. Sahip olduğumuz biyolojik cinsiyet için herhangi bir emek sarf etmeyiz.

Kadınlık ve erkeklik rollerini yerine getirmek ise öğretilen/öğrenilen ve aslında kültürel kodlarla belirlenen özelliklerdir. İnsanlar bir kültürün içine doğarak, kadınlık ve erkeklik rollerini o kültürde öğrenmektedirler. Farklı kültürlerde kadın ve erkek rollerine yüklenen anlamların farklı oluşu, bunun açık bir göstergesidir.

Feminist perspektiften bakıldığında ataerkil düzen içerisinde kadın-erkek ilişkisi, yönetilen ve yöneten ilişkisi olarak, yani bir tür iktidar ilişkisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin kadının mağdur olduğu durumlar “Kadın sorunu” olarak nitelendirildiği zaman sorunlu durum içinde normalden sapan tarafın kadın olduğu gibi bir algı oluşmaktadır. Ancak kadına yönelik şiddetin kadın sorunu olarak nitelendirilmesiyle kastedilen, şiddet davranışının öznesinin erkek oluşudur. Yani kadınlık ile ilgili esas sorunların ardında erkeklik aranır. Bu duruma ve yargılara esasında toplumun çok da itiraz etmediğine tanık olmaktadır. Geleneksel erkeklik rollerini inşa eden toplumsal ve kültürel yapıya bakıldığında, toplumsal cinsiyet tartışmaları olmaksızın şiddetin anlaşılmasının pek mümkün olmadığı görülmektedir. Biyolojik bakımdan ne olarak doğduğumuz cinsiyetimizi belirlerken, bir kadın ve erkek olarak nasıl olmamız, nasıl davranmamız gerektiğini belirleyen şey içine doğduğumuz toplum ve kültürdür ki bu durum “Toplumsal cinsiyet” kavramı ile ifade edilmektedir.

Toplumsal cinsiyet, her kültürde belli kalıp yargılarla oluşur ve kuşaktan kuşağa aktarılacak şekilde yeniden üretilir. Örneğin, güçlü olmak, sert olmak, her daim akılcı olmak, ön planda ve lider olmak, iktidar sahibi olmak, hemen hemen her toplum ve kültürde erkek olmakla özdeşleştirilmiştir. Toplumun ürettiği bu erkeklik rolleriyle şiddet davranışı arasında ise ciddi bir ilişki mevcuttur. Kadınlarla özdeşleştirilen geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine bakıldığında ise, duygusal olmak, kırılgan olmak, duygularıyla hareket etmek, ev hayatında sorun yaratmayacak meslekleri seçmek, ev ve çocuklarla ilgilenmek gibi roller ön plana çıkmaktadır.

Şiddet denilince genellikle ilk akla gelen, kişinin beden bütünlüğüne yönelik gerçekleştirilen davranışlar, yani fiziksel şiddettir. Hâlbuki şiddet, sadece fiziksel şiddetle sınırlı olmayıp, psikolojik ve sözel düzeyde daha yaygın yaşanmakta; hatta fiziksel olmayan şiddet türüyle farkına varmadan ve onu şiddet olarak tanımlamadan sıklıkla karşılaşmaktadır. Her ne kadar toplumsal cinsiyet rolleri, kültürden kültüre, zamandan zamana değişiyor olsa da, genel karakterlerine bakıldığında toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı şiddet olgusu çoğu toplumda varlığını sürdürmektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin var olduğu tüm toplumlarda erkeklik rollerinin egemen olduğu gözlenmektedir. Zira toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı şiddetin kaynağını da egemen erkeklik rolleri oluşturmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı rollerin dayanağı olan tutumlar, sosyalleşme sürecinde öncelikle ailede, daha sonra çocuğun sosyal

ortamı genişledikçe okulda, arkadaş gruplarında, sosyal ilişkiler dahilinde ve medyanın rol dayatmalarında öğrenilmekte ve sürekli yeniden üretilmektedir. Örneğin çocukların başka canlılara zarar verdikçe puan topladıkları video oyunları, şiddeti öğretmekte ve bu oyunlar genellikle erkek çocuklarınca oynanmaktadır. Özellikle erkek tüketicilere yönelik ürünlere dair çoğu reklamda, erkek ve güç imgeleri üzerinden mesajlar üretilmektedir. Güçlü olmak, iktidarı elinde tutmak ve bu iktidarla güç geliştirmek reklamların mesajlarında sıklıkla gözlenebilmektedir.

Dünyadan örneklere bakıldığında, Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde 18-50 yaş aralığında 600 erkekle yapılan bir araştırmada, kendini geleneksel erkeklik rolleri dışında, yani pasif, güçsüz, vb., gören erkeklerin daha çok şiddet davranışı gösterdiği saptanmıştır. Bu çalışmalarda geleneksel rollere uymamanın bireyde stres yarattığı için, kendisinden daha güçsüz olana şiddet uygulayarak bu stresle mücadele ettiği öne sürülmektedir. . Yine ABD'de 2000-2011 yılları arasında Afganistan ve Irak'ta ölen toplam Amerikalı asker sayısının 6.488, bu yıllarda partner veya erkek şiddetinden ölen kadın sayısının ise 11.766 olduğu görülmüştür.

Türkiye'deki araştırmalara baktığımızda ise 516 üniversite öğrencisiyle yapılan bir araştırmada erkek çocuklarının şiddet kullanmaya çok küçük yaştan itibaren teşvik edildiği saptanmıştır. Örneğin, bir erkek çocuk başka bir erkek çocuk tarafından dövülürse babası onu pasif olmakla suçlamakta, gerçek bir erkek gibi olması ve şiddete şiddetle karşılık vermesi gerektiğini öğütlemektedir. Bu kalıp yargı ve teşvikle büyüyen erkek çocuğunun ilerleyen yaşlarda şiddet uygulaması bu bakımdan olağan bir sonuç olarak görülebilmektedir. Aynı araştırmada kız öğrencilerde de benzer algılar gözlemlenmektedir. Örneğin kız çocukları da erkeklerin kendilerinden daha güçlü olmaları gerektiğini, hatta ailesini ve çevresindekileri koruyabilmek için erkeğin gerekirse şiddete başvurabileceğini ifade etmektedirler. Dolayısıyla geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri dâhilinde kadınlar da erkek şiddetini meşrulaştırabilmektedir.

Sonuç olarak, geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde bakıldığında pek çok toplumda şiddet, erkeklik rollerini güçlendiren bir iktidar aracı olarak tanımlanmakta, bu erkeklik algısı çok küçük yaşlardan itibaren öğretilmekte ve sürekli olarak yeniden üretilmektedir.

Kültürel değer ve normların çoğunlukla, farkında olmaksızın dil vasıtasıyla da üretildiğini öne sürmek mümkündür. Bir çözüm bulunabilmesi için erkeklerin de toplumsal cinsiyet eşitliğini yeniden yapılandırma sürecine dâhil olmaları gerekmektedir. Örneğin okul eğitimi sürecinde erkeklerin toplumsal cinsiyet eşitliği dersini alması çok önemlidir.

Bir erkek, cinsiyetçi kalıpların farkına varmaya başladığı zaman, kadını özellikle dil üzerinden ötekileştirmemeye, küçük görmemeye, küfür etmemeye, küfre gülmemeye, cinsiyetçi karikatürleri paylaşmamaya başladığında -yani öncelikle dilini temizlediğinde- cinsiyetle ilgili tanımlamalarda eşitlikçi bir noktaya doğru ilerlemenin gerçekleşebileceği değerlendirilmektedir.

Özgürlük ve hak ihlali olarak şiddet, hukukun da çalışma alanlarından birini oluşturmaktadır. Hak ve özgürlüklerin en temel ihlal aracı ve sebebi olan, insan onurunu tehdit eden şiddetin öğrenildiği ve normalleştirildiği bir yapı olarak aile, toplumsal ve hukuki önemi bakımından ayrı bir yere sahiptir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 10., 13., 17., 20., 36., 40. ve 41. maddeleri, insan haklarının güvence altına alınması ile aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele için temel unsurlardır. Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin nasıl sınırlandırılacağı anayasal düzeyde güvence altına alınmakta, 36. maddede hak arama hürriyeti, 40. maddede hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkesin yetkili makama başvurması imkânının sağlanması, 41. maddede aile ve çocukların korunmasına yönelik haklar, 10. maddede ise eşitlikle ilgili temel anayasal dayanaklar bulunmaktadır.

Bu bağlamda kadına karşı şiddet konusunda Türkiye'nin de taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ile 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Kanunu'nun içeriğinin ortaya konulmasında fayda bulunmaktadır.

Kadın haklarıyla ilgili ilk uluslararası hukuk metinleri Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığının Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (CEDAW)'dir. BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ne bakıldığında, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddete ilişkin somut bir madde bulunmadığı görülmektedir. Ancak bu metinde genel bir ifade olarak, kadın ve erkeklerin eşit haklara ve hürriyetlere sahip olduğu belirtilmektedir. CEDAW ise 1979 yılında BM Genel Kurulu tarafından kabul edilmiş olup, 1986 yılında Türkiye tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

"Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge", BM Genel Kurulu tarafından oylamaya başvurulmadan 1993 yılında kabul edilen bir bildirge olup, kadına yönelik şiddeti detaylı ve doğrudan ele alan ilk uluslararası belge niteliğini taşıdığı için önemlidir.

Son olarak Türkiye'de kadına karşı şiddetle mücadelede halen yürürlükte olan, 6284 Sayılı Kanun'a da esas teşkil eden, İstanbul Sözleşmesi'nden bahsetmek gerekir. Söz konusu Sözleşme, 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzaya açılmış, 1 Ağustos 2014 tarihinde ise yeterli sayıda Avrupa Konseyi üyesi ülkenin imzalaması ile uluslararası alanda yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşmeyi imzalayan ilk ülke, Türkiye'dir ve Sözleşme TC Anayasası'nın 90. maddesi gereğince de ulusal hukukun doğrudan bir parçası niteliğindedir.

İstanbul Sözleşmesi, kadına yönelik şiddetin ve aile içi şiddetin, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olduğunu, bu eşitsizliğin kadını erkekler karşısında ikincil planda kalmaya zorladığını, yine kadına yönelik şiddetin ve aile içi şiddetin insan hakları ihlali olduğu ve kadına karşı ayrımcılık niteliği taşıdığını ifade eder.

İstanbul Sözleşmesi'nin amaçları;

- Kadını şiddetin her türlü biçiminden korumak, kadına yönelik şiddeti ve aile içi şiddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak,

- Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınların güçlendirilmesi yoluyla da onları sosyal hayata dâhil etmek, kadın ve erkek arasındaki somut eşitliği teşvik etmek,
- Bu konudaki politikaların üretilmesine ve gereken tedbirlerin alınmasına yönelik hizmetler tasarlamak,
- Yine kadına yönelik şiddeti ve aile içi şiddeti ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası iş birliğini güçlendirmek,
- Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti ortadan kaldırmak üzere bütünsel bir yaklaşım sergileyen gerek ulusal alanda gerekse uluslararası alanda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşları teşvik etmektir.

İstanbul Sözleşmesi, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi alanında öncelikli olarak mağduru farklı şiddet türlerine karşı korumak için gerekli önlemlerin alınması, eğer mağdurun can güvenliği riski varsa mağdura güvenlik sağlanması, ikincil mağduriyetin önlenmesi ve mağdurlara kısa ve uzun dönem uzmanlık gerektiren özel destek hizmetlerinin sunulması, söz konusu sözleşmenin hükümleri belirlenirken esas alınan temel hususlardır. Öte yandan, İstanbul Sözleşmesi kapsamında kadına yönelik şiddetin önlenmesi için yapılması gereken hususlar, yani devlete tevdi edilen yükümlülükler şöyle özetlenebilir:

- ▶ Öncelikli olarak şiddet eylemlerinin gerçekleşmesine tanık olan ya da bu eylemlerin gerçekleşeceğine dair makul gerekçeleri olan şahısların bu durumu yetkili makamlara bildirmelerine olanak sağlamak, bu sözleşmeyi imzalayan taraf devletlerin en başta gelen sorumlulukları arasında yer almaktadır.
- ▶ Mağdurun saldırıya karşı hukuki yollara başvurmasını sağlayacak önlemlerin alınması, soruşturmanın ve yargı sürecinin tüm safhalarında mağdurların haklarını koruyacak tedbirlerin alınması, mağdurların, aileleri ve tanıklarca sindirilmeye çalışılması, veya tekrar mağdur edilmeye karşı korunmalarını sağlayacak tedbirlerin alınması, mağdurun özel yaşantısını korumak için gerekli tedbirlerin alınması, mağdur ve failer arasında oluşabilecek temastan mahkemede ve kolluk kuvvetlerinin binalarında mümkün olduğu ölçüde kaçınılması yükümlülüğü taraf devletlere tevdi edilen önemli hükümlerdendir.

Sözleşmenin yukarıda belirtilen hükmüyle ilgili olarak, Türkiye’de Adalet Bakanlığı Mağdur Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından bir yönetmelik yayınlanmıştır. Buna göre, öncelik çocukların olmak üzere; cinsel suç mağduru kadınlar, tanıklar ve suça sürüklenen çocuklarla ilgili olarak, bu kişilerin uygun ortamlarda faille veya ilişki içerisinde buldukları ve hukuki ihtilaf içerisinde buldukları kişilerle karşı karşıya gelmemelerini sağlamak ve onların bu kişilerle fiziki temasta bulunmalarını önlemek üzere, soruşturma ve kovuşturma aşamasında, ifade ve beyan süreçlerini çocuk dostu ortamlarda tamamlamalarına yönelik çocuk görüşme odaları oluşturulmuştur. Yaklaşık 26 ilde, 37 çocuk görüşme odası, Nisan 2017 tarihinde faaliyete başlamıştır. Söz konusu görüşme odalarında hizmet verecek olan hâkim, savcı, psikolog ve pedagoğlara yönelik eğitim çalışmaları da yürütülmektedir.

Bu da sözleşmenin 56. maddesinin 1. fıkrasının (y) bendi kapsamında taraf devlete izafe edilen yükümlülüğün yerine getirilmesi açısından önemli bir kazanımdır.

Mağdurun varsa uygun iletişim teknolojilerinden yararlanarak ifade ve beyanının alınması, yine taraf devletlere tevdi edilen yükümlülüklerden biridir.

Ülkemizde bu yükümlülük adliyelerde SEGBİS (Sesli ve Görüntülü Bilişim Sistemi) ile yerine getirilmektedir. SEGBİS yoluyla mahkeme salonuna gitmeden veya en azından fail olduğu iddia edilen kişinin mahkeme salonunda bulunmadığı bir ortamda ifade vermesi sağlanmaktadır.

Kadına yönelik ve aile içi şiddetin mağduru ve tanığı olan bir çocuğa, duruma göre özel koruma önlemlerini sağlamak; mağdurun en azından kendisinin veya ailesinin tehlikede olabileceği durumlarda, şüphelinin kaçması ya da geçici olarak serbest bırakılması/tamamıyla serbest bırakılması durumlarında mağdurun bu durumla ilgili olarak bilgilendirilmesini sağlamak; mağdura haklarının ve faydalanabileceği hizmetlerin bildirimini sağlamak; mağdurun varsa şikâyetlerinin bildirimini ve bunların takibini sağlamak; masraflar, soruşturma ve davaların genel gelişimi, mağdurların bu süreç içerisindeki rolleri ve onlara davanın sonuçları hakkında bilgi vermek, mağdurun duruşmalara katılımını, kanıtlarını temin etmesini, kendi görüşlerini, hissiyatlarını ve kaygılarını doğrudan veya bir aracı vasıtası ile sunmasını sağlamak da devlete tevdi edilen diğer sorumluluklardandır.

İstanbul Sözleşmesi, taraf devletlere adli süreç dışında mağduriyetten sonra doğacak olan ve mağdurun ihtiyacı olan bir takım destek hizmetlerinin sağlanması hususunda da görevler yüklemiştir. Mağdurların, şiddete maruz kaldıktan sonra iyileştirilmesinin kolaylaştırmasını sağlayacak hizmetlere erişimini sağlamak bu görevler arasında yer alır. Mağdurlara yasal ve psikolojik danışmanlık hizmetleri, finansal yardım, konut imkânı, eğitim ve öğretim, iş bulma yardımı, sağlık hizmetlerine ve sosyal hizmetlere erişimini kolaylaştırmak ve uzman destek hizmetleri kapsamında mağdurlara acil ve anında, kısa ve uzun dönemli destek hizmetleri sağlamak da taraf devletlerin yükümlülükleri arasında yer almaktadır.

Mağdurlara, özellikle kadın ve çocuklara, kalacak güvenli bir yer sağlamak amacı ile uygun, erişilebilir ve yeterli sayıda sığınma evi oluşturmak, devletin yükümlülükleri arasındadır.

Gizlilik ilkesine uyularak ülke çapında 7 gün 24 saat hizmet esasına göre çalışan ücretsiz telefon ve yardım hatlarının oluşturulması, bir diğer yükümlülüktür.

Cinsel şiddet mağdurlarına, özellikle bu mağdurların tıbbi ve adli muayenelerini yapmak, travma desteği sağlamak üzere; uygun ve yeterli sayıda, kolayca erişilebilen cinsel saldırı ile ilgili kriz merkezleri ve cinsel şiddet başvuru merkezleri oluşturulması gerekmektedir.

Ülkemizde Hacettepe Üniversitesi ile Adalet Bakanlığı'nın ortak yürüttüğü bir proje ile cinsel suç mağdurlarına yönelik bir başvuru merkezi oluşturulması, cinsel şiddet mağdurlarının tıbbi muayenelerinin ve tedavilerinin hızlıca yapılması ve gerekli destekleri almalarının sağlanabilmesi için çalışmalar devam etmektedir.

Şiddet tanığı olan çocukların haklarının dikkate alınması, çocuk tanıklara yaşlarına uygun psiko-sosyal danışma hizmetlerinin verilmesi dâhil olmak üzere, çocuğun yüksek yararını gerektiren her türlü tedbirin alınmasını da Sözleşme'ye taraf devlet sağlayacaktır.

İstanbul Sözleşmesi'ne göre koruma tedbirlerine hükmederken mahkemenin göz önünde bulundurması gereken birtakım ilkeler bulunmaktadır. Kadına karşı şiddet ve aile içi şiddet vakalarında tedbir kararları verilirken, bu durumun toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden değerlendirilmesi gerekmektedir. Mağdurun insan haklarına ve güvenliğine odaklanması, ikincil mağduriyete sebep vermekten kaçınılması önemlidir. Çünkü yaşadıkları travma sonrası hassas olan şiddet mağdurlarının spesifik ihtiyaçlarının da göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Hizmetlerin sunulması için mağdurun kendisinin bizzat şikâyetçi olup olmaması ön koşul değildir. Yine mağdurların kendi anadillerinde ya da bildikleri bir yabancı dilde destek hizmetleri alabilmeleri ve yasal tedbirler hakkında bilgilendirilmeleri de Sözleşme'nin 19. maddesinde belirtilmiştir.

Kovuşturma aşamasında yapılması gereken hususlar konusunda sözleşmenin taraf devletlere yüklediği pozitif yükümlülüklerin başında ise mağdurların failere karşı gerekli kanuni yollara başvurabilmesi ile ilgili her türlü tedbirin alınması gelmektedir. Mağdurların karşılaştıkları şiddetten dolayı failden tazminat talep etmelerinin sağlanması gerekmektedir. Türkiye'de, henüz yürürlüğe girmemiş olan mağdur haklarının korunmasına ilişkin kanun tasarısında da özellikle mağdurların tazminat taleplerine yönelik düzenlemeler yapılması çalışmaları devam etmektedir. Sözleşme hükümlerine göre şayet mağdurların karşılaşmış oldukları şiddetten dolayı kendilerine yargı yoluyla faillerden tazminat talep etmesi sağlanmaz ve uğranılan şiddet sonucu oluşan zarar fail tarafından karşılanmamış olursa, devletin tazminat ödeme yükümlüğü doğmaktadır.

Kişinin psikolojik bütünlüğünü zorlama veya tehditle ciddi bir şekilde bozmaya yönelik kasıtlı girişimlerin cezalandırılması, kasten fiziksel şiddet eylemlerinde bulunan kişilerin cezalandırılması, cinsel saldırıda cinsel şiddet eylemlerinin cezalandırılması, özellikle cinsel tacizin cezai ve diğer yaptırımlara bağlanması hususları, sözleşmede vurgulanan diğer önemli konulardır. Sözleşme, bir yetişkinin veya bir çocuğun kasten evliliğe zorlanmasının cezalandırılması gerekliliği üzerinde de durmaktadır.

Ceza davalarında kültür, töre, din, gelenek ve sözde namus ifadelerinin karar gerekçelerinde yer almaması gerekliliği, İstanbul Sözleşmesi'nde üzerinde durulan bir diğer konudur. Sözleşme kapsamında hüküm giyen kişilerin izlenmesi ve kontrol altında tutulması için devletin tedbir almasının da üzerinde durulmaktadır. Gerektiği takdirde başka bir şekilde çocuğun güvenliği teminat altına alınamayacaksa, velayet hakkının geri alınmasına yönelik tedbirlere de hükmedilebileceği vurgulanmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi'nin 46. maddesinde, cezaların belirlenmesinde ağırlaştırıcı nedenlerin göz önünde tutulacağı belirtilmektedir. Sözleşme, kadına yönelik şiddet ya da aile içi şiddeti sadece evli olan bireyler arasında var olan şiddet olarak dar kapsamda ele almamakta olup, aile dışında herhangi bir partnerden ya da duygusal ilişki içerisinde yaşanan herhangi birliktelik

dahilinde yaşanan şiddet olayı da kadına yönelik şiddet olarak adlandırılmaktadır. Bir diğer deyişle erkeğin şu anki eşine ya da önceki eşine ya da partnerine ya da bir aile bireyine uyguladığı şiddet, sözleşme kapsamında kadına yönelik şiddet olarak ifade edilmektedir.

Suçun birden fazla kez işlenmesi, kendisini savunmayacak kişiye karşı işlenmesi, çocuğa veya çocuğun gözü önünde işlenmesi, yine silah kullanarak veya silahlı tehdit yoluyla işlenmesi, ciddi fiziksel veya bir psikolojik zararlar sonuçlanması, failin aynı suçtan dolayı hüküm giymiş olması, sözleşmeye göre cezanın belirlenmesinde ağırlaştırıcı nedenlerdir.

İstanbul Sözleşmesi'nin 48.maddesi, "Sözleşme kapsamında yer alan her türlü şiddet olayıyla ilgili olarak arabuluculuk ve uzlaşma gibi zorunlu alternatif uyuşmazlık çözüm süreçleri kesinlikle yasaktır ve uygulanamaz" hususunun altını çizmektedir.

Temel insan haklarına uygun bir biçimde sözleşmede belirlenen suçlar, toplumsal cinsiyet temelli bir anlayışla etkili bir biçimde soruşturulur ve kovuşturulur. Etkin soruşturma yükümlülüğü devlete pozitif bir yükümlülük olarak tevdi edilmiştir. Sözleşmeye taraf devletlerin yetkili makamlarına ani tehlike durumlarında, aile içi şiddet faillerinin, mağdurlarının veya risk altındaki kişilerin ikamet ettikleri bölgeyi yeterli bir süre içerisinde terk etmelerinin gerçekleştirilmesi veya faillerin, mağdurların/ risk altındaki kişilerin ikametgâh bölgesine girmelerinin yasaklanması veya onlarla temas etmelerinin yasaklanması yetkisinin verilmesi üzerinde durulmaktadır. 57. maddeye göre mağdurlara hukuki yardım ve ücretsiz adli yardım sağlama hakkı tanınması gerekmektedir.

TC Anayasası'nın 90. maddesi kapsamında uluslararası anlaşmalarla, ülkemizdeki temel hak ve hürriyetlere ilişkin yerel düzenlemenin çelişmesi halinde uluslararası anlaşma hükümlerinin esas alınacağı belirtilmiştir. Aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadeleye ilişkin taraf olduğumuz uluslararası anlaşmalar, temel hak ve özgürlüklere ilişkin olduğundan, mahkemeler ve idari makamlar tarafından bağlayıcı niteliğe sahiptir.

Bu noktada Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'nin 9 Haziran 2009 tarihli Nahide Opuz kararı, hem Türkiye'de hem de dünyada kadın hakları ve şiddet bağlamında önemli bir karar olmuştur. AİHM, taraf devletlerin bu tür suçlarda yapacağı düzenlemeler bakımından bir takım ölçütler getirmiş olmaları gerektiğini belirterek, Türkiye'deki ceza yasasında bu ölçütlerin dikkate alınmadığını ifade etmiştir. Bu karar, taraf devletlerin de ihlal kararı verirken sürekli atıfta buldukları bir karardır. Olayda Opuz, defalarca aile içi şiddete maruz kalmış, yeterli koruma sağlanamadığı için olay, kayınvalidesinin ölümü ve kendisinin yaralanmasıyla sonuçlanmıştır. Daha sonra olay AİHM'e intikal etmiş, AİHM, o dönemde yürürlükte olan 4320 sayılı Kanun kapsamında devletin yeterli koruma sağlayamamasının ayrımcılık anlamına geldiğini ve bu denli ağır ve sürekli şiddetin eşi değil, özel kişiler tarafından yapılırsa dahi işkence yasağı kapsamında da değerlendirilebileceğine karar vermiştir. Ölüm olayı da gerçekleştiği için Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2., 3. ve 14. maddeleri kapsamında Türkiye aleyhine ihlal kararı çıkmıştır. Kararda dikkat edilmesi gereken diğer bir önemli nokta ise, şiddet olayları devam ederken yürürlükte olan 4320 sayılı Kanun'un, Türkiye tarafından etkili bir biçimde uygulanmamış olmasının

temel gerekçe olarak belirtilmiş olmasıdır. Şiddet olayı devam ederken, şikâyetler geri çekilmiş olsa da, ilgili savcılığın 4320 sayılı Kanun'un uygulanmasını sağlama olanağına sahipken uygulamamış olmasına özellikle dikkat çekilmiştir.

İstanbul Sözleşmesi'nin denetim merkezi, Avrupa Konseyi Aile içi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Uzmanlar Grubu - GREVIO (Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence) isimli bağımsız uzmanlardan oluşan komitedir. Taraf ülkelerin belirli dönemlerde GREVIO komitesine rapor vermesi öngörülmektedir. Nitekim Türkiye'nin de 2018 yılı içerisinde bir rapor vermesi gerekecektir. Bu komitenin temel görevi, sözleşmeye taraf ülkenin sözleşme şartlarını nasıl ve ne tür araçlarla yerine getirdiğinin denetlenmesidir.

1.2.2. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Kanunu

Ülkemizde kadına karşı şiddetle mücadele konusunda 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun 1998 yılında yürürlüğe girmişse de, siyasi irade tarafından yapılan ilk girişim, 2005 yılında, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kurulan "Töre ve Namus Cinayetleriyle, Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Meclis Araştırma Komisyonu"dur. Komisyon çalışmaları sonrası hazırlanan raporlar ışığında bir Başbakanlık Genelgesi yayınlanmıştır. Bu genelge kamu kuruluşlarının, üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının ve hatta özel sektörün kadına karşı şiddet konusunda neler yapması gerektiğine ilişkin öneriler içermektedir.

Türkiye, İstanbul Sözleşmesi'nin ilk imzalayan ülke olarak, sözleşmenin imzalanmasından sonraki süreçte iç hukukunu bu sözleşmeye uygun hale getirmek için çalışmalara başlamış ve bu süreç sonucunda 6284 sayılı Kanun 8 Mart 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

6284 sayılı Kanun'un öncelikli olarak getirdiği yenilik, şiddet tanımının her türlü psikolojik, ekonomik, cinsel ve fiziksel şiddeti kapsayacak şekilde genişletilmesidir. 6284 sayılı Kanun'un 2. maddesine göre şiddet: "Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış"dır. Ev içi şiddet ise, "Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet" olarak tanımlanmaktadır. Bu maddedeki *aynı haneyi paylaşmasa da* ibaresi evlilik bağıyla bağlı olmayan kişileri de kapsamı bakımından önemlidir.

Yine Kanun'un 2. maddesine göre, kadına yönelik şiddet, "*Kadınlara*, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış" olarak tanımlanmıştır. Burada toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı olarak kadının gördüğü her türlü ayrımcılık ve insan hakları ihlaline yol açan tutum ve davranışlar şiddet olarak tanımlanmaktadır.

6284 sayılı Kanun şiddeti tanımladıktan sonra, şiddetle mücadele mekanizmalarını, alınabilecek koruyucu ve önleyici tedbirleri sıralayarak uygulayıcı aktörlere görev ve yetkilerini bildirmektedir.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da düzenlenen tedbir kararları koruyucu ve önleyici tedbirler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Koruyucu tedbir kararları, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacı ile verilen kararlardır. 4320 Sayılı Ailenin Korunması Kanunu'ndan başlıca farklılıklarından biri de bu husustur. Koruyucu tedbir kararları kanunun 4. maddesinde düzenlenmiştir. Bunlar sınırlayıcı olmadan, örnek niteliğinde sayılarak verilmiştir. Bu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun olan başka bir tedbir kararına mülki amir, bazılarına hâkim hükmedebilecektir.

Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmamaktadır. Verilecek tedbir kararları mağdurun tek taraflı iradesine, açıklamasına, beyanına dayanarak verilebilmektedir. Hatta gecikmesinde sakınca bulunan hallerde deliller toplanmadan verilebilmektedir. Tedbir kararına aykırı davrandığına kanaat getirilen kişi hakkında mahkemenin, 3 günden 30 güne kadar zorlama hapsi vermek yetkisi de vardır. Zorlama hapsi en fazla 6 ay olabilmektedir. Bu bakımdan 6284 sayılı kanunun, hukuk devleti ilkesi ve masumiyet karinesini çokça ihlal edeceği düşünülebilir. Bu açıdan mağduriyetlerin yaşanmaması için kanunun kusursuz bir şekilde uygulanması gerekmektedir.

Hâkim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararlarına bakıldığında, bu kararlardan ilki "İşyerinin değiştirilmesi koruyucu tedbir kararı"dır. Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kişiler çalışıyorlar ise, hâkim, bu kişilerin şiddetten korunması amacıyla işyerinin değiştirilmesine karar verebilir. Şiddet uygulayan kişi, mağduru baskı altında tutmak, denetlemek, korkutmak, tehdit etmek için telefon, mail ve diğer yolları kullanarak veya direk ziyaret yoluyla mağduru rahatsız ederek mağdura şiddet uygulayabilmektedir.

Şiddet mağdurunun evli olması halinde, şiddetten korunması amacıyla müşterek yerleşim yerinden ayrı olarak başka bir yerleşim yerinin belirlenmesi tedbiri de hâkimin verebileceği diğer bir koruyucu tedbir kararıdır. Madde hükmünde, kişinin evli olması tabirinden yola çıkılarak doktrinde bazı hukukçular tarafından evli olmayan kişiler bakımından bu kararın uygulanamayacağı söylenmektedir. Ancak, verilecek kararların kanunda örnek mahiyetinde olduğu ve sınırlayıcı olmadığı hususuna dikkat çekerek, somut olayın özelliğine göre hâkimin bu kararı evli olmayan bireyler için de verebileceğini ifade eden hukukçular mevcuttur.

Evli olan şiddet mağduru, aile konutu olarak görülebilecek taşınmazlara aile konutu şerhi konulmasını isteyebilecektir. Aile konutu şerhi konulması yetkisi de yine hâkimler tarafından verilebilecek koruyucu tedbirlerden biridir. Bu tedbirin amacı, ekonomik şiddetten kadınları ve korunmaya muhtaç diğer kişileri korumaktır.

Kimlik ve kimlikle ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesine yönelik koruyucu tedbir kararı, mağdurun yüksek oranda hayati tehlikesi bulunması, diğer tedbirlerin yeterli

olmayacağıının anlaşılması durumunda, ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak Tanık Koruma Kanunu kapsamında, hâkim tarafından alınabilecektir.

Hâkim tarafından somut olayın özellikleri göz önünde bulundurularak yukarıda sıralanan tedbirler dışında, amaca uygun bir koruyucu tedbire de karar verilmesi mümkündür.

Hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararlarına bakıldığında ise yine bu kararların koruyucu tedbir kararları gibi örnek mahiyetinde kanunda sıralandığı görülmektedir. Hâkimin verebileceği önleyici tedbirler, kanunda sıralanan maddelerle sınırlı değildir. Hâkim bir veya daha fazla tedbiri aynı anda verebilmektedir.

Koruyucu tedbir kararının verilebilmesi için şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz denilmesine karşılık, önleyici tedbir kararına ilişkin olarak sadece bu kararın geciktirilmeksizin verileceği şeklinde bir ifade kullanılmıştır. Dolayısıyla önleyici tedbir kararı verilebilmesi için kesin delil aranmasa da en azından mağdura yönelik 2. maddede şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlarda bulunulduğu veya böyle bir tehlikenin varlığını gösteren yeterli şüphe ya da iz, emare bulunması gerekmektedir.

Kanunda yer alan önleyici tedbirler şöyledir: Hâkim şiddet uygulayan fail hakkında, şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması önleyici tedbirine hükmedebilir. Hâkim failin, şiddet mağduru ile birlikte kaldığı müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılmasına, müşterek konutun şiddet mağduruna tahsisine karar verebilmektedir. Bu karar, önleyici tedbir kararları arasında en çok uygulananlar arasında yer almaktadır.

Müşterek konut, sadece şiddet uygulayanla şiddet mağdurunun ortak ikametgâh olarak kullandıkları evden ibaret değildir. Tarafların belirli amaçla, belli bir süre ortaklaşa olarak kullandıkları yazlık ev, köy evi, dağ evi vs. gibi yerler de müşterek konut kapsamına girmektedir.

Şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişinin, korunan kişilere ve bunların buldukları konuta, okula ve iş yerine yaklaşmaması tedbiri bir diğer önleyici tedbir olup, hâkim tarafından bu tedbire karar verilebilmektedir.

Uzaklaştırma tedbiri, yaşam alanlarına yaklaşmama tedbiri olarak adlandırılabilir. Özellikle fiziksel şiddetin konu olduğu olaylarda, yaklaşmama önleyici tedbirine karar verilmesi önemlidir. Kararda mesafenin belirtilmesi, kararın infazı sırasında kolluk görevlilerine kolaylık sağlayacaktır. Belirlenecek mesafe ise mağdura uygulanacak veya uygulanması muhtemel şiddeti engelleyecek uzaklıkta olmalıdır.

Şiddet uygulayan hakkında çocukları ile ilgili daha önceden verilmiş bir ilişki kurma kararı varsa, bu kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde olması veya kişisel ilişkinin sınırlandırılması ya da tümüyle kaldırılması önleyici tedbirine yine hâkim tarafından karar verilebilmektedir. Bu karar, mağdurun ev masraflarını veya çocuklarının mali ihtiyaçlarını karşılama konusunda failin yükümlülüğünü ortadan kaldırmamaktadır. Mahkeme bu konuda da hüküm koymalı, evden belirli bir süre uzaklaştıran eş hakkında, diğer eş ve çocuklar için tedbir nafakası yükümlülüğünü hükme bağlamalıdır.

Gerekli görülmesi halinde şiddet mağdurunun, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına yönelik haller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması tedbiri de hâkimin verebileceği önleyici tedbir kararlarından biridir.

Hâkim yine şiddet mağdurunun şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi önleyici tedbir kararına hükmedebilmektedir. Aile bireylerinin eşyalarına zarar verilmesi ekonomik şiddetin bir görünümü olarak ortaya çıkabileceği gibi fiziksel şiddetin sonucu olarak da ortaya çıkabilmektedir.

Korunan mağdurun iletişim araçları ile veya sair surette rahatsız edilmemesi önleyici tedbirine hâkim tarafından karar verilebilmektedir.

Şiddet uygulama ihtimali olan kusurlu eşin, kanunen bulundurmasına izin verilen silahı varsa ve bu silahı eşi ve çocukları tehdit etme aracı olarak kullanıyorsa, silahını kolluk kuvvetlerine teslim etmesine de yine aynı şekilde hâkim tarafından hükmedilebilmektedir. Kusurlu eşin silah taşıma zorunluluğu olan bir kamu görevi ifa etmesi halinde ise bu görevi nedeni ile zimmetinde bulunan silahını kurumuna teslim etmesi tedbirine de hâkim karar verebilmektedir.

Alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan fail hakkında, bu maddeleri şiddet mağdurlarının buldukları yerlerde kullanmaması ya da bu maddeleri aldıktan sonra buralara yaklaşmaması veya bu maddelere bağımlılığı varsa, bu konuda muayene ve tedavisinin sağlanması önleyici tedbirine hâkim tarafından karar verilebilir.

Hâkim, rahatsızlığı dolayısıyla şiddet uygulayan kişinin, hastalığı nedeni ile şiddet içeren hareket veya eylemlerde bulunması halinde ilgili kişinin bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanmasının kararını verebilir.

6284 sayılı Kanun'da belirtilen tedbirlerle birlikte, bu tedbirlere ek olarak hâkim, Çocuk Koruma Kanunu'nda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile Medeni Kanun hükümlerine göre velayet, kayyum, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarına karar vermeye yetkilidir.

Şiddet mağduru olan birey çocuk ise diğer koruyucu ve önleyici tedbirlerle korunma sağlanamaz veya sağlanamayacağı anlaşılırsa, şiddet uygulayanın şiddet mağduru çocuklar üzerindeki velayet hakkı hâkim tarafından kaldırılabilir. Nafakaya hükmedilmemiş olması kaydı ile evlilik birliği devam ediyorsa, hâkim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilmektedir.

Bu sayılanlar dışında hâkim, her somut olayın özelliğine göre temel insan hakları çerçevesinde kalmak şartı ile takdir hakkını kullanarak benzer önleyici tedbirlere her zaman hükmedebilecektir- ki bu durum, hükmün ucunu açık bıraktığı için önemlidir ve kanunun gelişmesine, gelişen şartlara uyum sağlamasına olanak sağlamaktadır.

Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde evden, ortak yaşam alanlarından, işyerinden uzaklaştırma tedbiri, iletişim araçları ile rahatsız etmeme tedbiri ve kötü söz söylememe tedbirleri kolluk amirlerince de verilebilmektedir. Kolluk amiri evrakı, en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk iş günü içinde hâkimin onayına sunmakta ve hâkim tarafından 24 saat içerisinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden ortadan kalkmaktadır.

Kolluk amirine tanınan önleyici tedbire karar verme yetkisi, 24 saat ile sınırlı olup, risk faktörlerinin değerlendirilmesi yapılmak suretiyle, *gecikmesinde sakınca bulunan hal* şartına bağlanmıştır. Buradaki önemli husus, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde özellikle resmi tatiller, hafta sonları gibi mesai dışı durumlarda, kolluk amiri ifadesinin kimleri kapsayacağı konusunda kanunda bir açıklığın olmamasıdır. Kolluk amiri ifadesinden, o il ve ilçenin en üst kolluk amiri değil, şiddet olayını haber alan veya müdahale eden birimin kolluk amiri anlaşılmalıdır.

Tedbir kararlarının tebliği ve itirazı konusu da önemli bir konudur. Kanundaki “Tedbir kararı, korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edilir.” hükmü gereğince tüm kararların taraflara tebliğ edilmesi gerekmektedir. Ancak “kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belge değişikliği” kararı ile “gizlilik” kararının şiddet failine tebliğ edilmesinin korumanın bütünlüğü açısından uygun olmadığı değerlendirilmektedir. Diğer bir hususta Kanundaki “tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.” hükmü ile Yönetmelikteki “zorlama hapsine karar verilebilmesi için şiddet uygulayana, tedbir kararına aykırı davranması halinde hakkında zorlama hapsi uygulanacağına dair ihtarın da yer aldığı tedbir kararının tefhim veya tebliğ edilmiş olması gerekir.” hükmünün uygulamada sorun yarattığı, faille ulaşılamadığı durumlarda tebliğ edilemeyen kararlara ilişkin oluşan ihlallere ilişkin zorlama hapsi verilememesi konusudur.

Tedbir kararları, en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek olan hangisi ise, aile hâkimlerinden, mülki amirden ya da kolluk biriminden talep edilebilir. Aile mahkemesi hâkimi, hem koruyucu hem de önleyici tedbirlere, mülki amirler sadece koruyucu tedbirlere, kolluk amiri ise istisnai hallerde ve sınırlı olmak üzere, hem koruyucu hem de önleyici tedbirlere karar verebilir. Aile mahkemesi hâkiminin belirtilen tedbirlere karar verirken, işlemleri evrak üzerinden mi yoksa duruşma açarak mı yürüteceğine ilişkin açık bir hüküm bulunmamaktadır. Kanunda herhangi bir zorunluluk öngörülmemesi nedeniyle aile mahkemesi hâkimi, duruşma yapmadan tanık veya tarafları dinlemeden, somut olayın ivedi olarak karara bağlanması gerekliliğinden, evrak üzerinden karar verebilecektir. Bununla birlikte aile mahkemesi hâkiminin yakın bir tarihte duruşma açarak tarafları veya tanıkları dinleyerek karar vermesine de bir engel yoktur. Uygulamada çoğu zaman hâkimin önüne gelen evrakların yetersiz olduğu dikkate alındığında, acil olmayan olaylarda şiddetin önlenmesi amacıyla somut olaya uygun, isabetli bir tedbir kararının verilebilmesi için duruşma açılması, tarafların dinlenmesi daha uygun bir yaklaşım olacaktır. Tedbir kararı ister evrak üzerinden, ister duruşma açılarak verilsin, hiçbir şekilde şiddetin önlenmesi ve mağdurun korunması amacını tehlikeye düşürecek şekilde geciktirilmemelidir.

Tedbir kararı, ilk defada en çok 6 ay için verilebilmektedir. Buna göre, uygulanan tedbir türünün, şiddeti önleme veya mağduru korumada yetersiz kaldığı durumlarda re’sen veya ilgililerin talebi üzerine tedbirin şekli değiştirilebilmektedir. Şiddet uygulama tehlikesinin sona erdiğinin anlaşılması üzerine ise tedbirin kaldırılmasına karar verilebilmektedir.

6284 sayılı Kanun’a göre, verilen tedbir kararları itiraz yoluna tabidir. Mülki amir ve

kolluk amiri tarafından verilen tedbir kararlarına, bildirim tarihinden itibaren 2 haftalık süre içerisinde, aile hâkimine başvurmak suretiyle itiraz edilebilmektedir. Kanunda tedbir kararına sadece ilgililer tarafından itiraz edilebileceği ifade edilmiştir. Hakkında önleyici tedbir kararı verilmiş şiddet uygulayan ve lehine koruyucu tedbir kararı verilen şiddet mağduru ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, ilgili sıfatıyla, tedbir kararına itiraz edebilmektedir. Aile mahkemesi hâkimi tarafından doğrudan verilen tedbir kararına karşı, 2 haftalık süre içerisinde yine itiraz edilebilmektedir. İtiraz üzerine mahkemenin verdiği karar kesindir. Tedbir kararlarının uygulanması konusunda hâkim, mülki amir ve kolluk amiri tarafından verilen bütün koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının, nitelik ayrımı yapılmaksızın bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine gönderilmesi gerekmektedir. Ayrıca kararın niteliğine göre cumhuriyet savcısına ya da kolluğa hızlı bir şekilde ulaştırılması gerekmektedir.

Tedbir kararları kanunda belirtilen kişi ve kurumlara, uygulanması için doğrudan gönderilmelidir. Karar şiddet uygulayana veya şiddet mağduruna tebliğ edilmese dahi kararın uygulanmasına başlanmalıdır. Kolluk amirinin, mülki amirin veya hâkimin verdiği geçici koruma altına alınmasına dair koruyucu tedbir kararı, hâkim ve istisnai hallerde kolluk amirinin verdiği önleyici tedbir kararı, kolluk birimleri tarafından yerine getirilmektedir.

Sonuç olarak, aile içi ve kadına yönelik şiddet sorunu çok boyutlu, disiplinler arası çözüm gerektiren ve karmaşık olduğu için çözüm araçlarının da çok çeşitli olması gereken bir olgudur. Psikolojik, sosyo-ekonomik ve hukuki açıdan önem arz eden kadına karşı ve aile içi şiddet sorununun, sadece yargısal yollarla, ceza hukuku araçları ile çözülmesi beklenmemelidir. 6284 sayılı Kanun, Türkiye’de şiddetin önlenmesi ve şiddet mağdurlarının korunması konusunda önemli yenilik ve değişiklikler getirmiş çağdaş bir kanundur. Bu yenilik ve değişikliklerle toplumsal bir problem olan şiddetin, temel insan haklarına dayalı sosyal ve hukuk devleti ilkesine uygun, adil, etkili ve hızlı yöntemler kullanmak suretiyle önlenmesi amaçlanmıştır. Kanunun öngördüğü tedbirlerden faydalanacak kişilerin kapsamının, önceki düzenlenmelere ilişkin eleştiriler de dikkate alınarak aile bireylerini, aile dışında olan kadınları, çocuklar ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarını içine alacak şekilde genişletilmesi çok önemli bir gelişmedir. Ayrıca 6284 sayılı Kanun, şiddetle mücadeleyi kurumsal hale getirmiştir. Bu anlamda ilgili yönetmelikler ile kurulan merkezler ve destek hizmetleri sayesinde verilen tedbir kararları daha etkili ve gerçekçi olabilecektir.

AİLE İÇİ VE KADINA KARŞI ŞİDDETLE MÜCADELE MEKANİZMALARI VE KAMU POLİTİKALARI

Bir Kamu Politikası Olarak Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele

Akademik perspektiften politika analizi yaparken, uygulayıcılardan uzak bir şekilde yapılan analiz ve çalışmalar yetersiz kalmaktadır. Kamu politikası analizi, esasında 3 boyutludur; Profesyonel kamu politikası analizi, Siyasi politika analizi ve Bilimsel politika analizi. Örneğin, siyasi politika analizleri, bir parti içindeki politikaların kendine temel oluşturan düşünce ve ideolojilerini meşrulaştırmak amacıyla yapılmaktadır. Profesyonel politika analizleri ise daha ziyade araştırma şirketleri gibi kuruluşlarda yapılmaktadır. Bu tür analizler daha teknik boyutta, veriler üzerinden değerlendirme ve yorumlama suretiyle yapılmaktadır.

Bu bölümde, Türkiye’de aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele politikaları analiz edilirken, hem profesyonel, hem bilimsel politika analizi birlikte yapılmaya çalışılmıştır. Diğer bir deyişle, problemin doğasını, neden ve sonuçları arasındaki ilişkiyi tanımlamakla başlayıp sorunun ne olduğu, nasıl algılandığı ve uygulanan yöntem ile bu sorunun algılanan biçiminin eşdeğer olup olmadığı incelenmiştir. Politika dokümanları, söylemsel bakımdan incelendiğinde, öncelikli olarak Anayasanın 10. maddesine bakıldığında, bu maddeye, “Bu maksatla alınacak yani Kadınlar erkeklere eşit haklara sahiptir devlet bu eşitliği yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.” ibaresinin eklendiği görülecektir. Yani Anayasa’nın 10. maddesindeki bu değişiklikle, farklı durumdakilere ve mağdurlara farklı muamele yapma halinin artık eşitsizlik olarak tanımlanamayacağı hususu, hükme bağlanmıştır. Böylelikle bir mağduriyet durumunda, bir koruma esası, devlet görevlileri tarafından görev olarak üstlenilecektir.

Bu değişikliğe gelene kadar, yasal mevzuattaki konu ile ilgili süreçler incelendiğinde, 1995 yılında Pekin’de toplanan platform ve ülkemizin bu protokolü imzalamasıyla kadın konusunun kamu politikası olarak ülke gündemine girdiği görülecektir. Protokol akabinde, 1998 yılında 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun çıkarılmıştır. Ancak bir uluslararası sözleşme/dökümana imza atılması, bir kanunun yürürlüğe girmesi, o sorunun, çözümüne

yönelik günlük hayatımızda yer edinebilmesi anlamına gelmemektedir. Çünkü o kanunun uygulamasına dönük, bir uygulama yönetmeliği oluşturulmamışsa, bu icraatların nasıl yapılacağına dair bir yöntem belirlenmemişse, o kanun sadece yazılı olarak kalmakta ve günlük hayatı etkileyecek sonuçlar doğuramamaktadır. 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanuna bu noktadan ciddi eleştiriler gelmiştir. Örneğin, kanun, bu kanunla amaçlananın ne olduğunun çok açık olmadığı yönünde eleştirilmiştir. Bu kanunla devlet, aileyi mi korumak istemekte, şiddeti mi önlemek istemekte sorusu uzun süre tartışılmıştır.

Tartışmalar ve tartışmaların doğurduğu gelişmelerle birlikte, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Kanunu 2012 yılında yürürlüğe girdi. Konunun tartışılması, sorunun tanımlanması ve fikirlerin olgunlaşması bakımından geçen süre çok önemlidir. Çünkü bu süreçte aile, kadın, şiddet, şiddetin ne olduğu ve kime karşı olduğu üzerine çok detaylı tartışmalar yapılmıştır. 6284 sayılı Kanun'un adının, önceki kanundan farklı olmasında bu tartışmaların rolü büyüktür. Bu değişiklik, dönüşen zihniyetin şekli alana yansımaları olarak değerlendirilebilir. 4320 sayılı Kanun'dan farklı olarak, "Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkındaki Yönetmelik" le kanunun uygulama yönetmeliği de çıkarılmıştır. Bu yönetmelikteki şiddeti önleme ifadesi önemlidir çünkü ilk defa kadına yönelik şiddet konusunda, içerisinde önleme ifadesi geçen bir yönetmelik çıkarılmıştır. Koruma ve önleme ibareleri, sorunun nasıl tanımlandığına ilişkin önemli ipuçları vermektedir. Çünkü sorunun ne olduğu hakkındaki algılar belirginleşmiş ve sorun zihinde büyük sorunsallar yaratmış ise önleme yönlü politikalar yürütülmektedir. Sorunun kendisinden ziyade, sonuçları önemliyse, sorunun sonuçlarının giderilmesi için koruyucu politikalar yürütülmektedir. Bu anlamda 2016'da ilk defa kadına karşı şiddeti önleme ifadesi, bu yönetmelikle, yasal metinlerin uygulamasında yer bulabilmiştir.

2006/17 sayılı Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler başlıklı Başbakanlık Genelgesi, kamu politikası bağlamında değerlendirildiğinde, kadına yönelik şiddet konusunda çıkarılan ilk yasal metindir.

Diğer yandan bir politikayla ilgili sorunu tanımlayıp çözüme hangi araç ve aktörlerle ulaşılabileceği yönünde ayrıntı veren ve söylemsel düzeyde politika yapıcılarının, soruna ilişkin algısını da içinde barındıran Ulusal Eylem Planları, politika analizinde başvurulan önemli kaynaklardan biridir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele politikaları, hem toplumsal cinsiyet eşitliği eylem planlarında hem de kadına yönelik şiddetle mücadeleye yönelik eylem planlarında belirlenmiştir. İlk olarak, 1998'de Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine eylem planı hazırlanmıştır. Ancak bu eylem planının hazırlanması süreci, Pekin Platformu'nun hem zorunlu bir koşulu olması, hem de Pekin'de verilen örnek eylem planının doğrudan dilimize çevirisi olması bakımından edilgen bir süreç olarak tanımlanabilmektedir. Kadına yönelik şiddet konusu o dönemde, bu eylem planında alt başlıklardan biri olarak ele alınmış olup, ana akım kamu politikası değildir. Sadece toplumsal cinsiyet yönünde yürütülen politikalar

arasında bir alt kamu politikası alanı olarak belirlenmiştir. 1998 yılından sonra, kadına karşı şiddetle ilgili uzun yıllar eylem planları düzenlenmemiştir. 2007'den itibaren artık kadına yönelik şiddet konusu, tek başına, üstünde ayrı bir eylem planı hazırlanacak politika konumuna gelmiştir. 2007 Eylem Planı, artık devletin bu konuyu tek başına bir ana politika alanı olarak belirlemiş olduğunun, aktörlerini ve görevlerini tespit etmiş ve buna yönelik stratejilerini yürütmekte olduğunun bir göstergesidir.

2007'de çıkarılan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Ulusal Eylem Planı, yine söylemsel düzeyde tartışma konusu olmuştur. O dönemde de kadına yönelik şiddet sorunu, salt ailenin sağlıklı bir biçimde devamı çerçevesinde ele alınan bir aile sorunu olarak değerlendirilmiştir. 2012'de eylem planının isminden *aile* kavramı çıkarılarak, yeni adı Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı olmuştur. 2007-2012 arasındaki dönemde, aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadelede içerik olarak da çok ciddi dönüşümler yaşanmıştır. Buna göre kadına yönelik şiddet algısının, kamu politikası olarak ülkemizde yer bulmasındaki süreç üç döneme ayrılabilir: Aile içerisinde bir şiddet algısının olduğu dönem, Kadına yönelik şiddetle aile içi şiddetin birbirinden ayrılmaya başladığı ve kadına yönelik şiddetin bir sorun, aile içi şiddetin de farklı bir sorun olarak ayrı ayrı tanımlanmaya başladığı dönem, ve son olarak Eylem planlarında kadına yönelik şiddet ile aile içi şiddetin birbirinden tamamen ayrıldığı, ev içi şiddet kavramının da kamu politikası alanında tanımlanmaya başladığı dönem. Çünkü aile dışında olan, ev içi birliktelikler de ayrı bir kategori olarak son dönemde değerlendirilmeye başlanmıştır.

Eylem planları ve üst politika dokümanları, içerik analizi ile incelendiğinde, koruma ve önleme kavramlarının bu dokümanlarda ne kadar kullanıldığına bakılarak koruma yönlü politikaların eylem planları ve üst politika dokümanlarında öncelikli olarak tanımlanmış ve değerlendirilmiş olduğu görülmektedir. Önleme yönlü politikalar, korumaya yönelik politikalarla eşdeğer düzeyde önemsenmiş politikalar olarak görülmemektedir.

Bir diğer analiz, kadın temelli ve erkek temelli sorun giderme politikaları için uygulanmış, üst politika dokümanları bu bağlamda incelendiğinde, koruma politikalarına benzer şekilde kadın temelli sorunların belirlendiği görülmüştür. Erkekler üzerinden sorun giderme yöntemlerinin çok az yerde geçtiği tespit edilmiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele politikalarında sorunun üstesinden gelme stratejilerinin daha ziyade projeler ekseninde geliştirildiği tespit edilmiştir. Bu durum konuya ilişkin kurumsallaşmanın zayıf olduğunu göstermektedir. Çünkü daha sistematik ve uzun dönemli stratejiler geliştirmek yerine, birkaç yıllık projelerle politikalar yürütülmektedir. Son olarak politikanın üstesinden gelme stratejilerinde hedef kitle, daha yoğun olarak şiddete maruz kalanlar olmuş, şiddeti uygulayanlar üzerinden politika yürütme yöntemleri çok az ve çok sınırlı kalmıştır.

Türkiye'de kadına yönelik şiddet sorununun çözümü açısından, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan 2007, 2010, 2012 ve 2015 tarihli ulusal eylem planlarının, dünya kadın konferanslarında alınan eylem kararlarının, CEDAW ve İstanbul

Sözleşmesi gibi uluslararası sözleşmelerin ve Yerel Gündem 21 kararlarında yerel yönetimler ve kadın sivil toplum kuruluşlarının öncü rollerinin öne çıktığı görülmektedir. Bu nedenle kadına yönelik şiddet ile mücadelede yerel yönetimlerle, kadın sivil toplum kuruluşlarının işbirliği etkin bir mücadele için gerekli ve önemlidir.

Kadına yönelik şiddetin özünde toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve cinsiyet yönelik ayrımcılığın bulunduğu bu çalışmanın pek çok kısmında vurgulanmaktadır. Yani kadına yönelik şiddet denildiğinde, kadının cinsiyeti bakımından sistematik olarak şiddete uğraması söz konusudur.

Bu nedenle kadına yönelik şiddetle mücadele farklı düzeylerde mücadele gerektiren karmaşık ve kapsamlı bir mesele olarak ele alınmak durumundadır. Dolayısıyla kamu kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki etkin işbirliği, söz konusu sorunla etkin bir mücadele için gereklidir.

Kadına yönelik şiddetin nasıl tanımlandığı ve nasıl ele alındığı gibi sorunun kaynağını tespit etmek, çözüm önerileri geliştirmek için de çok önemlidir. Bu konuda iki temel bakış açısından söz edilebilir:

Birincisi, güçlü fail- güçsüz kurban bakış açısıdır. Bu tür bir bakış açısında daha çok çözüm önerileri şiddete uğrayan kurbanın şiddet döngüsünden çıkarılması, bunun için gerekli önlemlerin alınması ve şiddet uygulayanın yaptırımlarla şiddete son vermesi şeklinde tezahür eder.

Kadına yönelik şiddeti, toplumsal cinsiyet eşitsizliği olarak tanımlayan ikinci perspektifte ise, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştiren kalıp tutumlarla mücadele, kadının güçlendirilmesi, bağımsız sığınma evleri kurulması gibi önlemlerin öne çıktığı görülmektedir. Buradan yola çıkarak kadına yönelik şiddet ile mücadele politikalarının içeriğinin oluşturulması son derece önemlidir.

Bu iki farklı yaklaşım çerçevesinde uluslararası politikalar incelendiğinde, ilk bakış açısını benimseyen ülkelerde kadına yönelik şiddetle mücadele politikalarının, daha çok ana akım siyasa paydaşlarını memnun etmek üzere, bireysel haklar temeline dönüşerek ortaya çıktığı görülmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak amacıyla başlayan politika süreçlerinde ise, bu politikaların ana akım politika haline geldiği saptanmıştır. Dolayısıyla uluslararası sözleşmelere imza atılıp kadına yönelik şiddetle mücadeleye ilişkin ulusal politika geliştirildiğinde, politikanın işlerliğini öncelikli olarak belirleyen, bu politikaların içeriği ve kadına yönelik şiddetin hangi perspektifte tanımlandığıdır. Politika içeriğini işler bir şekilde planlamak ve etkin mücadele mekanizmaları geliştirebilmek için ise, kadına yönelik şiddetle mücadele siyasalarının yapımında ve uygulamalarında toplumsal cinsiyet eşitliği aktörlerinin politika süreçlerinde güçlendirilmesi ve bunlara söz verilmesi gerekmektedir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele politikalarının yapımında, sürece başta kadın sivil toplum kuruluşları olmak üzere, sivil ve yerel aktörlerin dahil ne kadar kapsayıcı olursa, hem politikaların yansımalarının dönüştürücü olacağı, hem de mücadelenin etkili olacağı gözlenmiştir. Örneğin, Bulgaristan ve Hırvatistan'da kadın sivil toplum kuruluşlarının

siyasa sürecine dahil edildiği, bu nedenle politikaların dönüştürücü ve etkili olduğu gözlemlenmiştir. Polonya ve Macaristan'da ise kadın sivil toplum kuruluşlarının süreçten dışlanmasından dolayı kadına yönelik şiddetle ilgili ciddi bir mücadele verilemediği ve başarısız oldukları gözlemlenmiştir.

Aktörler arası işbirliğine bakıldığında ise, kamu kuruluşları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arası işbirliğinin sürdürülebilir bir mücadele için gerekli olduğu fikri, esasında İstanbul Sözleşmesi'nde de belirtilmektedir. Nitekim, sivil toplum kuruluşları ve toplumsal cinsiyet eşitliği bilincine sahip aktörlerin politika sürecine dâhil edildiği yerlerde, kadına yönelik şiddetle mücadelenin daha etkin yürütüldüğü görülmektedir. Hatta literatürdeki araştırmalarda kadın aktivizminin kadına yönelik şiddetle mücadelede siyasal partilerin toplumsal cinsiyet bakış açısı, kadın vekillerinin sayısı ve milli zenginlikten daha önemli bir yer edindiği bulgulanmıştır. Burada dikkat çeken nokta, özerk olarak sivil toplum kuruluşlarının bu politikalarda yer alabilmesinin öneminin vurgulanması; siyasal partilerin, partilerin kadın kollarının etkili olamayacağına belirtilmesidir.

Sivil toplum kuruluşlarının kadına ilişkin politika yapımındaki rolü farkındalık yaratma, bilgi sağlama ve zihniyet dönüştürme olduğu için, kendilerine yer verildiğinde üretilen politikaların ve uygulamaların takipçisi olma, sürece dahil olma ve doğrudan hizmet verme gibi roller üstlenebildikleri görülmüştür. Sivil toplum kuruluşları, tabandan hareket ettiği için yerel sorunların takipçisi olmak bakımından yerel yönetimlere kaynaklık eden kuruluşlardır. Mali destekçileri ise uluslararası örneklerde de görüleceği gibi yerel yönetimlerdir. Bu bakımdan karşılıklı bağımlık ilişkileri söz konusudur.

Tüm bu bilgiler ve literatürdeki araştırmalar ışığında Türkiye açısından belediyelerle, kadın hakları temelli sivil toplum kuruluşlarının ilişkilerinin yeteri düzeyde etkin olmadığı görülmektedir. Bunun nedenlerine bakıldığında;

- ▶ Sivil toplum kuruluşlarının eşit ve ayrı bir varlık olarak, paydaş olarak tanınmadığı,
- ▶ Özellikle büyükşehir belediyelerinin kendi bünyesinde bulunan kadın kuruluşlarıyla çalışmayı tercih ettikleri (ki bu durumun mücadeleyi zayıflatan ve etkili olmamasına neden olan hususlardan olduğu yukarıda açıklanmıştır)
- ▶ Belediyeler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki platformlar arası ilişkileri düzenleyen mekanizma ve prosedürlerin eksikliğinden bahsedilebilir. Özellikle platformların yasal bir statüye sahip olmadığı düşünülürse, bu durumun bütçe açısından oldukça sıkıntı yaratacağı görülecektir.

Bu aşamada iyi örneklerle ve hangi mekanizmalarla bu işbirliğinin sağlanabileceğine bakıldığında; kent konseyleri ve bunlara bağlı kadın konseyleri, kadın kurulları, kadın danışma merkezleri, kadın kooperatifleri bir fırsat olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kent konseyleri, Yerel Gündem 21'de, sivil toplum kuruluşları ile kentteki bütün aktörleri bir araya getirerek ortak akıl yürütmek, kentle ilgili sorunları tartışmak üzere

oluşturulan yapılar olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla bu ortak akla kadına yönelik şiddetle mücadele eden aktörlerin de katılması, etkin bir mücadele için fırsat yaratabilecektir. Buna 1997 yılında Antalya Kent Konseyine bağlı olarak oluşturulan Kadın Konseyi örnek olarak verilebilir. Bu konseyde kadına yönelik şiddet komisyonu kurularak, Antalya'da kadın danışma merkezi kurulmuş, soruna ilişkin etkin çalışmalar yapılmıştır. Bir başka örnek ise, Bursa Kent Konseyi'ne bağlı çalışan Bursa Kadın Platformu'dur. Bursa Büyükşehir Belediyesi ile birlikte Kadın İletişim ve Danışma Merkezi kurulmuştur.

Kadın meclisleri de sivil toplum ve yerel yönetim arasındaki diyalogun etkin hale getirilmesinde önemlidir. Kadın meclislerinin yerel yönetimlerde kadınların güçlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı hizmetlerin oluşturulması açısından gerekli uygulamaların yapılmasında lokomotif görevi üstlenebileceği değerlendirilmektedir. Buna örnek olarak Mardin Nusaybin Kadın Kurulu'nun verdiği bir karar göze çarpmaktadır. Kurul, "Kadına yönelik şiddet uygulayanın ihalesi fesh olunur" şeklinde bir karar almış olup ve bu kararın caydırıcı olduğu düşünülmektedir.

Üçüncü olarak belediyeler bünyesinde oluşturulan kadın merkezleri ya da kadın evlerinin de önemli görevleri bulunmaktadır. Araştırmalarda kadına yönelik şiddetle etkin mücadele veren belediyelerin, bu mücadeleyi kadın merkezleri vasıtasıyla yürüttükleri saptanmıştır. Bu merkezler, şiddete uğramış kadınlara psikolojik destek, sağlık ve hukuk bilgisi gibi ihtiyaçları olabilecek her türlü bilgiyi sunmaları bakımından önemlidir.

Son olarak, Türkiye'de özellikle 2000 yılından itibaren, yerel düzeyde kadınların eğitim, istihdam ve gelir sağlamaları amacıyla kadınları destekleyen mekanizmalar olarak kadın kooperatifleri kadına yönelik şiddetle etkin mücadele için bir fırsat olarak değerlendirilebilmektedir.

Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadelede Karşılaştırmalı Politika Analizi

Bu bölümde, aile içi şiddetle mücadele politikalarında devletlerin neler yaptığı ve ne gibi tedbirler aldığı incelenmiştir. Karşılaştırma yapılırken, aile içi şiddet politikaları dört temel ölçüt çerçevesinde analiz edilmiştir:

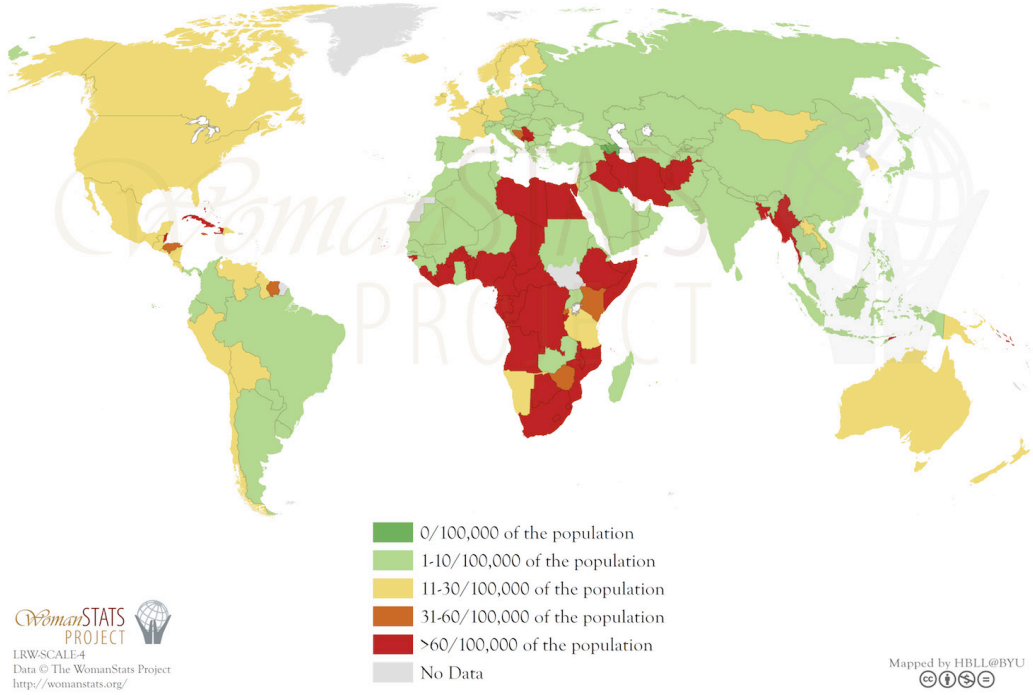
(i) Ülkelerin konuya ilişkin yaptığı yasal düzenlemeler olup konuya ilişkin özel ve kapsayıcı bir yasa ya da mevzuatın varlığı/yokluğu temel ölçütlerden biri olarak alınmaktadır.

(ii) Farkındalık olup tüm toplumda kadına karşı şiddetin olumsuz sonuçları hakkında farkındalık oluşturulması ve şiddete maruz kalan kadınların ilgili birimlere bunları raporlaması çok önemlidir. Durumu ilgili birime iletebilmesi için haklarını bilmesi, konuya ilişkin bir farkındalığının olması gerekmektedir.

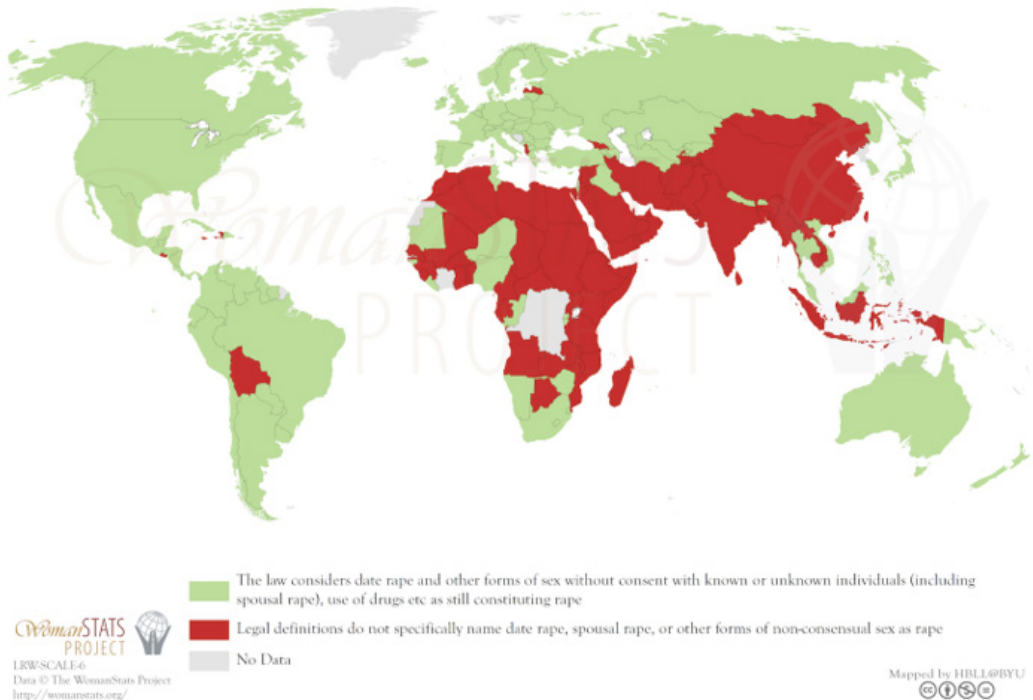
(iii) Mağdurlara kendilerini savunma eğitimlerinin, konuyla başa çıkma, şiddetin içeriği, kendine güveni geri kazanma gibi çeşitli eğitimlerin; erkeklere şiddet kontrolü geliştirme, şiddetin zararları gibi eğitimlerin; kamu personeline de şiddet mağdurlarına davranış şekli ve mevzuat gibi konularda hizmet içi eğitimlerin verilmesi gerekmektedir.

(iv) Mağdurların telefon danışma hatları, psikolojik danışmanlık ve destek merkezi, iş edindirme kursları gibi hukuki ve sosyal desteklerle ne derece desteklendiği bir ölçüt olarak

Grafik 1: Dünyada Cinsel Tecavüz Oranları(2011)

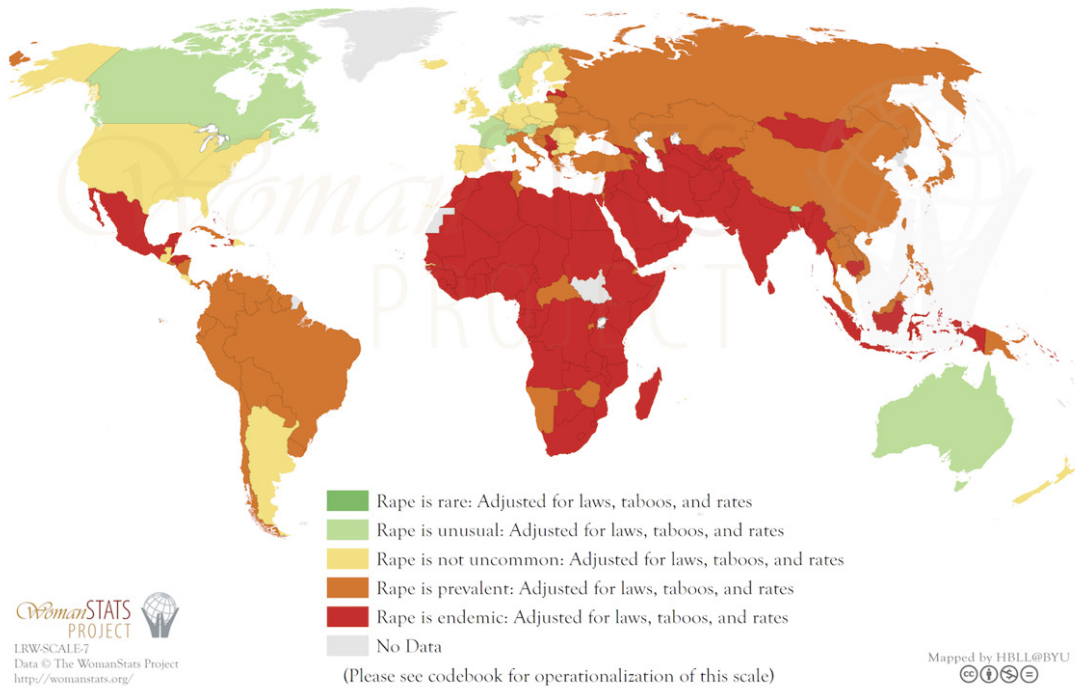
Grafik 2: Tecavüze Ceza Getiren Yasaların Kapsayıcılığı (2011)

değerlendirmeye alınmıştır. Ancak bu çerçevedeki yöntemler ve politikalar ülkeye, kültüre ve toplumsal yapıya göre çeşitlendirilebilmektedir. Örneğin Avrupa ülkelerine bakıldığında son raporlarda, 759 tane bu ölçüt kapsamında değerlendirilebilecek farklı yöntem tespit edilmiştir.

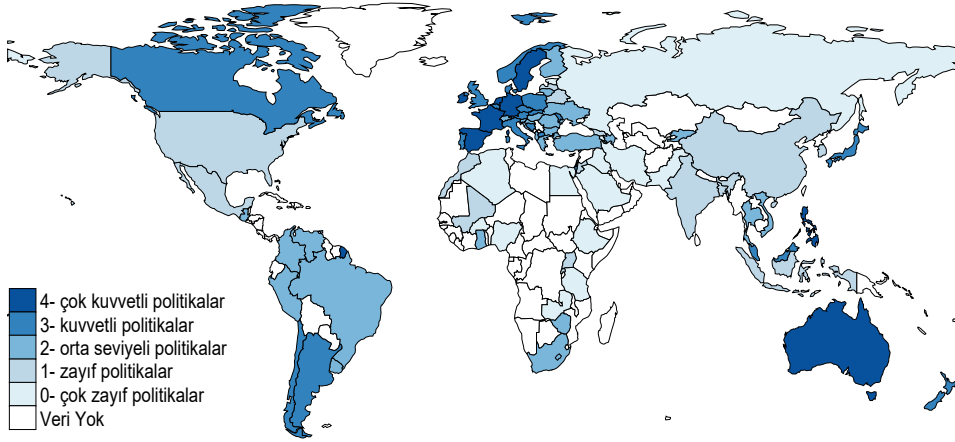
Grafik 1'de 2011 yılında dünyada cinsel tecavüz olaylarının 100.000 kişiye oranının ülkelere göre dağılımı verilmiştir. Burada kırmızı ülkeler dünyada tecavüz oranlarının en yüksek olduğu ülkeleri göstermekte, sarılar orta seviye, koyu yeşile doğru gidildiğinde ise tecavüz oranlarının az olduğu ülkeler görülmektedir. Grafiğe göre, en koyu yeşil ülke yok denilecek kadar az sayıdadır; bu demektir ki dünyada tecavüzün en az olduğu ülkelerde dahi bu oran 1-10/100.000 seviyelerindedir.

Dünyada cinsel tecavüze karşı getirilen ceza yasalarının kapsayıcılığına bakıldığında ise, *Grafik 2*'deki dağılım ile karşılaşılmaktadır. Bu grafiğe göre genel olarak Amerika kıtasında daha etkili tecavüz yasalarının mevcut olduğunu söylemek mümkündür. Yine Avrupa ülkelerinde, Rusya ve Orta Asya ülkelerinde genel olarak daha kapsayıcı ceza yasalarının yer aldığı görülmektedir. Ayrıca bir önceki grafikte ilişkili olarak değerlendirildiğinde özellikle dünyada en yoğun cinsel tecavüz suçunun işlendiği Afrika ülkelerinde yasa kapsayıcılığının da az olduğu dikkat çekicidir.

Dünyada meydana gelen cinsel tecavüz oranları, kültürel tabular ve kanuni müeyyideler bir araya getirilerek oluşturulan grafiğe bakıldığında cinsel tecavüzün pek çok ülkede kalıcı bir sorun olarak varlığını koruduğu gözlenmektedir (*Grafik 3*). Aşağıdaki grafikte kırmızı alanlar cinsel tecavüzün daimi olarak yaşandığı ülkeleri, renkler yeşile doğru gittikçe tecavüzün alışılmamış ve sıklıkla yaşanmayan bir olgu olarak karşılaşıldığı ülkeleri göstermektedir.

Grafik 3: Dünyada Cinsel Tecavüzün Yaygınlık ve Yaptırım Oranı Eşleştirmesi (2011)

Grafik 4: Grafik 4: Dünya'da Aile İçi Şiddet Politikaları

Bu noktada cinsel tecavüz olgusunun kanun, tabular ve oranlar doğrultusunda Kanada, Avustralya ve bazı Avrupa ülkelerinde tamamen norm dışı değerlendirildiğini söylemek olanaklıdır.

Senem Ertan'ın geliştirdiği uluslararası aile içi şiddet politikası ölçütüne göre 84 ülkede şu üç kritere göre bir karşılaştırma yapılmıştır: Bunlardan ilki, ülkelerde aile içi şiddetle ilgili özel bir yasanın varlığı, ikincisi devletin aile içi şiddeti önlemek için aldığı tedbirler (Polis eğitimleri, kadın sığınma evlerinin yeterli olup olmadığı, telefon hatlarının varlığı gibi yedi ayrı başlık)ve üçüncü olarak ise evlilik içi tecavüzün özel olarak cezalandırılıp cezalandırılmadığı, bu konunun genel olarak yasalarda yer alıp almadığı incelenmiştir.

Bu ölçütlere göre ülkelerin politikaları WomanStats veri tabanından alınan verilere göre 0-4 aralığında puanlanmıştır. 0 düzeyi, zayıf politikaları, 4 düzeyi kuvvetli politikaları işaret etmektedir. (*Grafik 4*)

Bu ölçütler ışığında yukarıdaki grafikte koyu mavi ile işaretlenmiş ülkeler, aile içi şiddetle mücadele politikaları bakımından ileri düzey ülkeleri, renklerin beyaza doğru açılması ise bu konuda etkin olmayan/var olmayan politikalara sahip ülkeleri işaret etmektedir. Genel anlamda, yukarıdaki haritadan yola çıkarak Avrupa ülkelerinin daha başarılı politikalar ürettiği söylenebilir. Bunun yanında Latin Amerika'da birkaç ülkenin, Kanada ve Avustralya'nın da aile içi şiddetle mücadelede başarılı politikalar ürettiği söylenebilir. Türkiye ise bu haritada orta seviyelerde yer almaktadır. 2011 yılında elde edilen bu verilere göre Türkiye'nin skoru, 4 üzerinden 2'dir. Ama 2017'ye bakıldığında son dönem yaşanan değişim ve dönüşümlerle Türkiye'nin orta düzeyde iyi politikadan 3'e, yani kuvvetli politika seviyesine çıktığı görülmektedir.

Ayrıntılarına bakıldığında, dünyada en kapsamlı aile içi şiddet yasası ve eylem planlarını içeren sekiz ülke olduğu söylenebilir. Genel olarak, aile içi şiddetle mücadele yasası olan ama yasanın kapsamının daha az olduğu 34 ülke vardır. Bunun yanı sıra, aile içi

tecavüz olgusunun tanımına yer verilerek yasalarca cezalandırılması dünyada sadece 29 ülkede geçerlidir. Türkiye 2012 yılında çıkan 6284 sayılı kanunla aile içi cinsel şiddet ve tecavüzü kadına yönelik şiddetle mücadele yasası kapsamına almakla birlikte, aile içi şiddet politikaları ölçütünde derecesi 2'den 3'e çıkmıştır.

III. AİLE İÇİ VE KADINA KARŞI ŞİDDETLE MÜCADELE: AKTÖRLER, UYGULAMALAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele politikalarında politika uygulayıcı aktörlerin uygulamada neler yaptıkları, ne tür sorunlarla karşılaştıkları ve güncel duruma ilişkin değerlendirmeleri özetlenecektir. Bu çerçevede ana aktörler olan, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın ve diğer paydaş kurum uygulayıcılarının görüşlerine yer verilmiştir.

Üniversiteler ve Kadın Çalışmaları

Kadın sorunları ile ilgili akademik çalışmaların tarihçesine baktığımızda, Fransız Devrimi ile yükselen temel haklar talepleri ve akabinde kadının vatandaşlık haklarının elde edilmesine yönelik dünyadaki çeşitli çalışmaların da etkisiyle Osmanlı Devleti döneminde modernleşme hareketleri çerçevesinde bu çalışmaların başladığını söylemek mümkündür. Nitekim Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonraki erken cumhuriyet döneminde de kadınların seçme ve seçilme hakkının tanınmasına kadarki süreçte siyasal ve sosyal alanda kadın hareketlerinin izleğini sürmek olanaklıdır. Ne var ki günümüzdeki karşılığıyla akademik anlamda kadın çalışmalarının Türkiye'deki tarihçesinin son kırk yılda karşılık bulduğu ileri sürülebilir. Ancak 1960'lı yıllarda Türkiye'de yükselen sol hareketlerin etkisiyle ve zaman içerisinde gelişen farklı feminist fraksiyonlarla birlikte kadın çalışmalarının temel argümanlarının genellikle eleştirel teorilere dayanması ve çoğu zaman devlet politikalarıyla çatışan bir zeminde seyretmesi, akademik literatürde gelişen kadın çalışmalarının siyasal ve sosyal hayatta etki düzeyini etkilemiştir.

Günümüzde kadın çalışmaları pek çok üniversitede özerk bir araştırma alanı olarak karşılığını bulmuş ve lisansüstü düzeyde bir çalışma alanı halini almıştır. Böylece kadın çalışmaları, diğer tüm kadın sorunları gibi kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet gibi alanlarda da toplumsal sorunun betimlenmesi ve çözümüne yönelik akademik destek oluşturmakta ve saha araştırmalarının öncü rolünü üstlenmektedir.

Günümüzde üniversiteler tarafından kurulmuş kadın çalışmaları bölümlerinde kadın ve şiddet dersi bulunmakta ve ders kapsamında şu konular işlenmektedir:

- Partner şiddeti: Evlilik dışı birlikteliklerin daha görünür olduğu yerlerde ev içi şiddet, partner şiddeti olarak da tanımlanabilmektedir. Her toplumun kendine özgü yapıları olduğu düşünülürse bu bizde evlilik şiddeti de olabilir, yasal olarak evlilik sayılmayan kuma, imam nikahı gibi durumlar da bu perspektiften ele alınabilir.
- Cinsel saldırı, akademik bir çalışma alanı olarak akademiye girmiştir. Eğer kadın çalışmaları akademik bir çalışma alanı olarak akademiye var olmasaydı, bu tür konular hep ayıp, küçümsenen konular olarak çalışılmayacak ve toplumsal sorunlar da *halının altına süpürülmüş* olarak kalacaktı.
- Şiddet, türleri ve nedenleri: Bu kapsamda şiddetin türleri, bağlamı ve ev içi şiddetin dayanakları incelenmektedir. “*Neden evin içerisinde eril bir güç var ve ev içi şiddet durdurulamıyor?*” Örneğin bu sorunsal kapsamında duygusal dinamikler incelenmektedir. Akademiye duygulara, bu eleştirel yaklaşımlar başlayıncaya kadar yer verilmemiştir. Çünkü pozitivist metodolojinin egemen olduğu dönemde, duygular bilimsel inceleme alanının dışında bırakılmıştır. Bilim adamı kendi duygularını da ortaya koymaz ve bu şekilde nesnelliğini koruyarak duygu gibi gözle görülmeyecek sübjektif algılar üzerine çalışmamıştır. Kadın çalışmalarının da içinde olduğu eleştirel okumalar sayesinde bunun böyle olmaması gerektiği görülmüştür. Tam tersine duyguların çok önemli bireysel ve toplumsal pratiklerin özünde yer aldığı kabul edilmiştir.
- Toplumsal cinsiyet, ırk, sınıf ve cinsellik: Bu konudaki tartışmanın içeriği, ABD gibi çokkültürlü toplumlarda farklı karşılıklara denk gelmektedir. Ancak kendi coğrafyamızda da farklı anlamlarda bir ırk sorunundan bahsedebiliriz. Bize karşılık gelen noktaların akademik olarak tartışıldığı yer, tam olarak kadın çalışmalarının okumaları içinde yer almaktadır. Bu konu etrafında her türlü beden tasarrufu, kadın bedeni üzerinden para kazanmaya müsait bütün sömürü sistemleri ele alınarak buradan elde edilen gelirler ve bu gelirlerin sistemli ve oturmuş çarkları üzerine tartışılmaktadır.
- Savaş ve cinsellik: 15-20 yıl öncesine kadar akademik çevrelerde konuşulmayan savaş ve çatışmalarda kadınların mağduriyeti kadın çalışmaları ve giderek erkeklik çalışmalarıyla beraber bu tür akademiye girmiş ve tartışılmaya başlanmıştır. Bu kapsamda kadın çalışmaları programında, savaş sırasında bir resmi hizmet örneğinin sağlık hizmeti gibi kullanılan bedenler konusu da akademik çalışma alanı olarak akademiye girmiştir.

Yukarıda sayılan konuların tamamının kadın ve şiddet dersinde ele alınması, esasında toplumsal barışla, akademinin halka olan uzaklığı ve topluma yöneltilen bilginin yararlılığı arasında çok önemli bir köprü işlevi görmektedir. Bu durum yakın ve uzak gelecekte çok büyük umut kaynağıdır.

Kadın çalışmaları programının akademik kazanımlarının bir yansıması olarak, örneğin Ankara Üniversitesi'nde yürütülen bir proje kapsamında, cinsel taciz ve cinsel saldırıya

karşı destek birimi kurulmuştur. Bu birimin temel sloganı “Hayır” dır. Bir kadın eli hayır demektir ve bu hayırın içeriği “Ben zenginim senle olmak istiyorum” diyen partnere, örneğin, “Hayır, ben senle olmak istemiyorum, flört istemiyorum, çay içmek istemiyorum, evlenmek istemiyorum” demektir. Karşı taraf bu noktada kırılıp, üzülebilir; ama bu durum karşı tarafa, onu tehdit edebileceği, taciz, tecavüze kadar varan şiddet uygulayabileceği bir hak vermez. “Hayır, hayırdır“ dan yola çıkan bu birim, doğrudan Ankara Üniversitesi Rektörlüğü’ne bağlı ve kadın çalışmalarının, KASAUM (Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi)’un denetlediği bir birimdir. Destek biriminde öğrenci temsilcisinin, idari personel temsilcisinin, akademinin her alanı ve her biriminden temsilcinin olduğu ve herkesin eşit söz hakkı olduğu, 11 kişiden oluşan bir yönetim kurulu vardır. Cinsel tacize karşı destek biriminde gizlilik en temel gözetilen değerlerden biridir. Çünkü tacize uğrayan kişi, belki de bütün hayatını ve psikolojisini etkileyecek bir sırrını bu birimle paylaşmaktadır. Gizlilik dışında ivedilik de birimde esas alınan değerlerdendir. Çünkü bazen cana kast söz konusu olabilmekte, kişinin kendi canına kıymaktan başka ya da karşı tarafın can almaktan başka çözüm bulamadığı durumlar söz konusu olabilmektedir. Bu arada suçluya da *bu sapık* ya da *hayduttur* diye bakmamak gerekmektedir. Çünkü tacizcinin o suçunun sadece ona ait olmadığı düşünülmektedir.

Eğer akademik bir alan olarak kadın çalışmaları ve erkeklik çalışmaları ve Queer teori olmasaydı, bugün pornografi hala çok ayıp bir şey olarak düşünülerek, pornografinin nasıl bir toplumsal yara olduğu, şiddeti destekleme konusunda katkıları üzerine hiçbir bilimsel çalışma yapılmamış olacaktı. Kadın intiharlarını halının altına sürükleyerek, bunların aslında politik cinayetler olduğunu, bütün toplumun eliyle işlenmiş cinayetler olduğunu ve bu cinayette toplumun bütün bireylerinin sorumluluğu olduğunu düşündüğümüz bir bilgiye sahip olamayacaktık. Bu eleştirel bakış olmasaydı, örneğin kadın sünnetini hiç tartışmayacaktık ve bunu barbar toplumların sorunu diye düşünecektik. Kelebek etkisini unutacak, Tahiti de evinden çok uzakta su bulunan ve buna ulaşırken tecavüze uğrayan kadın ve buna önlem olarak kadın sünnetinin uygulanması ya da, bir berberi kabilesinde kadın, kocası askere ya da başka bir yere para kazanmaya gitti diye sünnete uğraması bizim coğrafyamızdan uzak görülecekti. Çünkü o kadına yapılan ataerkil baskı, eninde sonunda gelip bizim insan hakkımızı, çocuklarımızın hakkını, erkek olarak onurumuzu ve gururumuzu kıracak bir etki yaratacaktır. Bu nedenle dünyanın hiçbir yerindeki toplumsal sorun, bize çok uzak olarak nitelenebilecek bir sıfatta olamaz. Örneğin cinsel kölelik, kadının ya da eşcinsel bireyin yüzüne kezzap atılarak cezalandırılması, onun seks işçiliğine zorlanması ve bunun üzerinden sistemli para kazanan bir çarkın ortadan kaldırılması gibi bir sorun hiç tartışılmayacaktı.

Sonuç olarak, kadın çalışmalarının sınıfları kesen, her bireyin cinsiyeti dolayısıyla yaşayabileceği bir sorun karşısında bu sorunlarla nasıl mücadele edilebileceği ve gerekçelerinin ne olduğunu ortaya koymak bakımından akademik hayata ve dolayısıyla toplumsal ve siyasal alana çok önemli bir katkısı mevcuttur.

Yasama

Kadın, aile, çocuk gibi bir toplumsal konu hakkında konuşulduğunda çoklu perspektifler kullanılmalıdır. Tekçi bir yaklaşım ya da kalıplarla düşünüldüğünde doğru sonuçlara ulaşmak mümkün değildir. Örneğin madde bağımlılığı sorununa baktığımızda bu sorunla mücadele, sadece Sağlık Bakanlığı'nın, sadece Adalet Bakanlığı'nın ya da sadece İçişleri Bakanlığı'nın işi değildir. Dünyanın pek çok gelişmiş ülkesinde de herhangi bir toplumsal sorunun çözümünde çoklu perspektif kullanılmaktadır. Örneğin Belçika'da, kadına yönelik şiddet ile ilgili 36 kurum ve kuruluş birlikte çalışmaktadır. Sosyal sorunlara ait çözüm önerilerini konuşurken hem politika alanında, hem de akademik alanda mutlaka bütüncül bir yaklaşım sergilenmelidir. Soruna yaklaşırken de aynı bakış açısıyla yaklaşılmalı, örneğin kadın sorununu konuşurken aile ya da çocuk, görmezden gelinmemelidir.

6284 sayılı Kanun, koruyucu ve önleyici tedbirler tanımını, şiddet ortaya çıktıktan sonra bir daha olmaması için verilen önlemler olarak tanımlamaktadır. Sosyal bilimler açısından bakılıp koruyucu önleyici tedbir denildiğinde, suç ve suçun maliyetinin, koruyucu ve önleyici tedbirlerin maliyetinin yaklaşık altı katı olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle suç oluştuğundan sonra, suçun ekonomik, toplumsal maliyeti göz önüne alındığında, o suç oluşmadan alınacak tedbirlere yatırımlar yaparak altı kat daha fazla bir performans elde edilebilecektir.

Bu bağlamda kadının güçlendirilmesi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesinde en öncelikli aracın eğitim olduğu düşünülmektedir. Eğitim, cinsiyetler arası ya da sosyo-ekonomik yapılar arası en önemli fırsat eşitliği aracıdır. Bu bağlamda *eğitim, hem bir zihinsel dönüşüm yaratacak, hem de erişilebilirliğe yani fırsat eşitliğine kapı aralayacaktır.*

Türkiye'de son 15 yılda hükümetin eğitim politikalarına bakıldığında, zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması ve 81 ile açılan üniversitelerin, kadınların eğitim olanaklarına erişebilmesi açısından önemli icraatlar olduğu değerlendirilmektedir. Her ilde bir üniversite olması, liseyi bitiren bir kız çocuğunun hem kendisinin, hem de ailesinin yükseköğrenim motivasyonunu arttırmaktadır. Zorunlu eğitimin 12 yıla çıkmasının yanı sıra, yaşadığı yerde ya da yakınında üniversite olması, ailelerin kız çocuklarının eğitimine destek olmalarında bir kolaylık yaratmaktadır. Türkiye'de *üniversite eğitimi alan kız çocuklarının oranı eskiden %13 iken, bugün artık oranın %43'lere ulaştığı görülmektedir.*

Hem kadının istihdamının, hem de karar alma mekanizmalarında kadının varlığının konuşulabilmesi için önce eğitim olanakları konuşulmalı ve incelenmelidir. Örneğin, kadın-yoksulluk ve kadının istihdama katılım rakamlarına bakıldığında, kadın yoksulluğunun en çok hiç eğitim almamış kadınlar diliminde yoğunlaştığı gözlenmektedir. Türkiye'de yoksulluğun minimum düzeyde olduğu dilimse yüksek öğrenim görmüş kadınların bulunduğu dilimdir. Kadın istihdamı rakamlarına bakıldığında da, Türkiye'de üniversiteyi bitiren kadınların %70'inin istihdam edildiği görülmektedir.

Eğitim, en önemli koruyucu, önleyici tedbir ve kadının güçlendirilme aracıdır. Bu anlamda son 15 yılda yapılan zorunlu eğitim, üniversite sayısının artırılması, kız çocuklarının

okutulması için verilen şartlı nakit transferlerinin anneye verilmesinin kız çocuklarının okullaşma oranına ciddi katkısı olduğu görülmüştür.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede alınabilecek koruyucu önleyici tedbirlerden bahsedilirken, çocuğun yetişme çağıında maruz kaldığı şiddetin de tartışılması gerekmektedir. Çocuklar medya ve internet teknolojileri vasıtasıyla şiddeti öğrenmektedir. Medya prodüksiyonlarında ne kadar çok çatışma ve heyecan varsa, o yapımlar o kadar reyting ve reklam almakta, bu tür yayınlar bu nedenle çoğalmaktadır. Ancak medya hizmetinin de bir kamu hizmeti olduğu unutulmamalıdır.

İş ve aile yaşamının uyumlaştırılmasına bakıldığında, nüfusun yarısını oluşturan kadınların işgücünün yok sayılmayacağı açıktır. Kadının iş hayatına katılımında, toplum refleksi kır ve kentte ayırım göstermektedir. Örneğin, Karadeniz köyünde kadınlar tahta beşiği sırtlarına sarıp fındık toplamaya giderler. Güvenlik sorunları, kadının yolda istismara uğrayıp uğramayacağı hiç sorgulanmaz. Oradaki çevre, bu kadın çalışmamalı, kazandığı para helal midir diye düşünmez, ama aynı aile şehre geldiğinde, örneğin kadın bir çorap fabrikasında çalışmak istediğinde, erkek buna karşı çıkabilmektedir. Esasında güvenlik açısından şartlar değişirse de, tutum ve davranışlar, algılar değişmektedir. Kimsenin olmadığı dağın başındaki tarla, şehirden daha güvenli olarak algılanmaktadır.

Yine iş ve aile yaşamının uyumlu hale getirilmesi konusunda yapılan bir diğer araştırma verisine göre Türkiye’de 50 büyük firmanın sadece ikisinde emzirme odası olduğu saptanmıştır. Yapılan mülakatlarda firma yöneticilerinin çoğunluğu bu konuyu hiç önceden planladıklarını beyan etmiştir. Yarı zamanlı çalışmanın işverene maliyeti anlaşılabilir ancak küçük bir emzirme odasının büyük bir firmaya maliyetini anlamak zordur. Bu durum bize maliyetten öte bir zihinsel dönüşüme ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Hâlbuki annelik, kadının en temel haklarından biridir, bu hakkın da görev ve sorumluluklarla değerlendirilmesi gerekmektedir.

Ailenin bütünlüğü üzerinde konuşulurken örneğin, boşanmanın neden ve sonuçları araştırılıp tartışılabilir ve bu konuda pek çok şey söylenebilir. Ancak günümüzde ailenin bütünlüğünü tehdit eden unsurların üzerinde tartışmak önem arz etmektedir. Bu noktada sağlıklı aile ve güçlü aile tanımlarının doğru yapılması gerekmektedir. Dünya görüşü ve yaşam tarzı ne olursa olsun, bir ailede hak ve görevler dengesi varsa o aile, sağlıklı bir ailedir. Burada yapılan yanlışlardan biri, çocuklara önce hakları öğretilmekte, görev ve sorumlulukları anlatılmamaktadır. Kadın ve aile yaşamından bahsederken de hak ve görev dengesine bakmak gerekmektedir.

Diğer taraftan boşanma, bölünme dahi olsa aile bireylerinden herhangi birinin onaylamadığı bir sorunu çözmek için o aile bir araya gelebiliyorsa bu birliktelik güçlü bir aile olarak tanımlanmaktadır. Bu iki tanımlama, koruyucu ve önleyici tedbirleri konuşurken göz önünde bulundurulmalıdır.

Karar alma mekanizmalarına kadının katılımına bakıldığında, yine eğitimin çok etkili bir dinamik olduğu görülmektedir. Toplumsal hayatta politikayı besleyen en önemli

kanallar: partilerin kendi örgütleri, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve sendikalar-
dır. Bu dört önemli kanal, aynı zamanda kadının siyasal karar alma süreçlerine katılımını
açan kanallardır. Bu kanalları açabilecek anahtarın ise eğitim olduğu görülmektedir.

6284 sayılı Kanun'un hazırlık sürecinde en az iki yıl süren bir çalışma yapılmıştır.
Töre, namus cinayetleri ile ilgili Türk Ceza Kanunu'nda yapılan değişiklik, 6284 sayılı
Kanun'dan önceki önemli süreçlerden bir tanesidir. 6284 sayılı Kanun'un yasa yapım
sürecinde, 250 kadar kadın örgütünün görüşü yasa yapım sürecine dahil edilmiştir. Farklı
bakanlıkların temsilci ve bürokratları da süreçte bulunmuşlardır. Üniversitelerden akade-
misyenlerin de katkılarıyla 6284 sayılı Kanun üzerinde uzunca bir süre çalışılmıştır.

İstanbul Sözleşmesi'nden sonra taraf ülkelerden hiçbiri, buna benzer bir süreç yaşa-
mamıştır. Her yasanın bir maliyeti olduğu ve uyum yasasını ilk çıkaran ülkenin Türkiye
olduğu göz önünde bulundurulduğunda, başarılı bir çalışma olduğunu söylemek müm-
kündür, keza önceki bölümlerde de ifade edildiği üzere pek çok kavram ilk defa bu
kanunla gündeme gelmiştir. Örneğin ısrarlı takip kavramı, , yasada daha önce tanımlan-
madığı için hâkimler bu konuda hüküm verememiştir. Esasına bakıldığında, her konu
ve durumun yasada olması da gerekmemektedir. Hâkimlerin takdir yetkisi bu nokta-
da önem arz etmekte, ancak hâkimler karar verecekleri her durumun yasada olmasını
beklemektedirler.

6284 sayılı Kanun'da en çok tartışılan kavramlardan biri de zorlama hapsi olmuştur.
Kanuna göre şiddet mağduru hakkında koruma tedbiri alınmakta, şiddet failine evden
uzaklaştırma verilmekte ancak karara uymamanın cezai bir müeyyidesinin de olması
gerekmemektedir. Bu nedenle, şiddet uygulayanın verilen karara riayet edebilmesi açısından
zorlama hapsi yaptırımını kanuna konulmuştur.

Meclis Araştırma Komisyonu raporlarına bakıldığında, ne yazık ki uygulamada en çok
sorun yaşanan alanın koruyucu önleyici tedbirler olduğu görülmektedir. İzleme, değer-
lendirme ve takibin yapılmamasından kaynaklanan ve muhatabın hangi kurum/kuruluş
olacağının bilinmemesinden kaynaklanan uygulama sorunlarıyla karşılaşılabilir.

Kadına yönelik şiddet vakalarında hâkimler, önleyici ya da koruyucu tedbirlerden biri-
ni vermez ve bu sebeple kadının başına bir şey gelirse diye bütün tedbirleri bütün vakalar
için karara bağlamaya yönelmektedir. Vaka özelinde koruyucu, önleyici tedbir kararı alın-
madığında, bütün vakalara aynı tedbirler alındığında bu tedbirlerin uygulanması da sorun
haline gelmektedir. Diğer taraftan şiddet failinin öfke kontrolü, psikolojik tedavisine karar
verildiğinde, bunu hangi kurumun uygulayacağı konusunda muhatap bulmakta zorlanıl-
maktadır. Bu tür vakaların izleme ve takibi de yapılamamaktadır. Mahkemeler binler-
ce koruyucu, önleyici tedbir kararı alsa da, bunların uygulamasına bakıldığında karara
uyulup uyulmadığının takibinin yapılmadığı görülmektedir. Ankara Şiddet Önleme ve
İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)'nde yapılan öfke kontrolü pilot uygulamasının etki değer-
lendirmesinde, gelen 112 vakanın hiçbirinin şiddet için tekrar bir kuruma başvurmadığı
görülmüştür.

Uluslararası Kuruluşlar: BM Nüfus Fonu Türkiye Temsilciliği Örneği

“İlk dikkatimi çeken zeytin rengi gözleri idi. Hüzüün dolu gözleri . Aslında hüzüünden önce acı dolu bakan gözleri. Amiri olduğum karakolda, içeri ürkek bir şekilde girdi. Nereye gideceğini bilmez bir halde, gördüğü ilk kadın polise yanaştı ve bir sorunu olduğunu söyledi. Ben odamın kapısında onları izliyordum, nedense ilgimi çekmişti kadın. Karakolun en cıvıltılı zamanıydı. Benim odam hariç, hiç bir oda boş değildi. Kadın, sorunu olduğunu söyledikten sonra gözleriyle etraftaki kalabalığı taradı ve polislin ısrarlı sorularına cevap vermedi. Sanki sığınacak bir yer arıyordu. Kadınla ilgilenen polisi yanıma çağırdım ve benim odamı kullanabileceğini söyledim. Kadının gözleri parladı ve benim odama girdiler. Ben girmedim ama kapının önünde durmaya devam ederek içerdeki konuşmalara kulak kabarttım. Nefise, 25 yaşındaydı. 10 yıllık evli ve 5 çocuk annesiydi. Kocasının ailesiyle birlikte yaşıyordu. Dayak, evlendikleri gece başlamıştı ve dozu artan bir şekilde de devam ediyordu. 2 hamileliği sırasında da birkaç kez hastanelik olmuş ama araya giren büyükler aracılığıyla işe polis karışmamıştı. Ama bu sefer artık canına tak etmişti. Dayak, tokat ve tekmelere bir şekilde alışmıştı ama kocası bir gece önce tüm ailesinin ve çocuklarının yanında ona çok kötü hakaret etmişti. Nefise “Bu son noktayı “diyordu kadın polise. “Bu sefer her şeyi geride bıraktım ve çocuklarım da evde kaldı ne yapayım. Bana yardım edin, evime dönmek istemiyorum”. Günlerden Cuma, saat 17:30’du. Sosyal Hizmetler’ e ulaşamadık, savcıyla görüşüp Nefise’yi hiç de istemememize rağmen karakolda tuttuk o hafta sonu. Çünkü bizim ilde sığınma evi yoktu. Çevre illerde de yer yoktu. Pazartesi sabahı içimiz parçalanarak onu evine geri yolladık. Gerekli desteği verememiştik ve benim içim içimi yiyordu. Bir süre sonra günün karmaşası içinde, Nefise kafamdan çıktı gitti. O akşam gece nöbetindeydim. Çok yoğun bir geceydi. Hırsızlıkla başlayıp gaspla devam eden olaylar birbirini kovalıyordu. Gece yarısına doğru karakola bir telefon geldi. Karakola çok yakın evlerden birinde bir olay vardı ve polislin müdahalesi gerekiyordu. Olay aile içi şiddet olunca bir anda kulak kabarttım konuşulanlara. 2 polisle birlikte olayın meydana geldiği eve doğru yola çıktım, aklımda nedense Nefise vardı. Ona bir türlü yardım edememiştim. Evin önü kalabalıktı. Gece yarısı geçmiş olmasına rağmen ortalıkta çocuklar koşturuyordu. Ağlayanlar ve bağırانlar vardı. Ve bir adam ellerini iki başının arasına almış, çömelmiş oturuyordu. Böyle olacağını hiç düşünmediğini tekrar edip duruyordu. Eve girdik. Bizi bir odaya yönlendirdiler. Odanın kapısında çakılı kaldım, gördüğüm manzara karşısında. Nefise’ydi ipin ucunda sallanan. Ben ona yardım edememiştim. O da kendini asmıştı. En son desteğim, vücudunu ipten aşağı indirmek oldu.”

Bu hikâye, 2006 yılında, Emniyet Genel Müdürlüğü ile Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu’nun birlikte başlattığı, teşkilatın ilk ve en geniş kapsamlı gerçekleştirdiği, 2011 yılına kadar süren “Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Polislin Rolü ve Uygulanacak Prosedürler Eğitimi” projesinin oturumlarından birinde, emniyet amiri katılımcılardan biri tarafından gerçek bir hikâye olarak paylaşılmıştır. Hikâyeyi Konferansta paylaşan Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Temsilciliği Toplumsal Cinsiyet Koordinatörü Meltem Ağduk, uzun süre akademisyenlik ve kadın hareketi deneyiminden sonra Birleşmiş Milletler’ de çalışmaya

başlamış ve polisle ilk çalışmaya başladığında aslında zihninde bazı önyargıların da mevcut olduğunu dile getirmiştir. İlk defa bu hikâyeyi dinledikten sonra bu konuyla ilgili aslında polisin de ciddi mağduriyeti olduğunu anlaşıldığını dile getirmiştir.

Projenin gerçekleştirildiği 2006 yılında, emniyet personeli bilgisiz ve desteksiz oldukları halde şiddet mağdurlarına yardım etmeye çalışmakla birlikte personelin o dönemde hızlı bir şekilde desteklenme ve bilgilendirilme ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

2000’li yılların ilk on yılı, kadına yönelik şiddetle mücadelenin özellikle devlet tarafından gündeme alınması açısından çok önemlidir. 1980’lerin ikinci yarısından itibaren, kadın STK’larının başlattığı çok önemli bir hareket vardır; ancak devletin bu mücadele içine girmesi 2000’li yıllarda başlamıştır. Bu çerçevede de, kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda siyasi kararların en üst düzeyde ortaya konulduğu gelişme, 2005 yılında TBMM’de çalışmalarına başlanan “*Töre ve namus cinayetleriyle, kadınlara ve çocuklara yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılarak, alınması gereken önlemlerin belirlenmesi*” Meclis Araştırma Komisyonu’nun kurulmasıyla başlamıştır. Komisyon çalışmalarının sonucunda bir rapor hazırlanmıştır. Bu rapor aslında bir eylem planı gibi görülebilecek Başbakanlık Genelgesi’ne dönüştürülmüştür. Genelge, birçok kamu kuruluşunun, üniversitenin, STK’ların ve hatta özel sektörün bu konuda neler yapması gerektiğine ilişkin öneriler içermesi bakımından önemlidir. Bu konuda yapılan çalışmalarda elde var olan imkânların kullanılmasını kolaylaştırmıştır.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, daha Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı altında çalışan bir koordinasyon genel müdürlüğüydü. Bu genelgeyle birlikte Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü sağlık görevlileri, yargı mensupları, kolluk kuvvetleri, öğretmenler, sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, çocuk gelişim uzmanları ve diğer meslek gruplarıyla çalışmalara başlamak üzere harekete geçmiştir. Bu süreçte Emniyet Genel Müdürlüğü, hızlı bir şekilde Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ile ilişki kurmuş ve bu konuyla ilgili meslek içi eğitimlerin başlatılmasını istediğini söylemiştir. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu da bu çalışmalara destek vermiş ve üç amaç belirlenmiştir:

Birincisi, özellikle konuya ilişkin kamuoyundaki polise ilişkin olumsuz algının değiştirilmesidir. İkincisi, bu algının değişmesi için teşkilatın içindeki bakış açısı ve zihniyetin belli oranlarda değişmeye başlaması gerekliliğidir. Hedeflenen durum kısaca; farkındalık düzeyinin sağlanmasıdır. Örneğin, aile içi şiddet meselesi aile içi ve mahrem bir mesele olarak kabul edildiği için polisin tarafları uzlaştırmaya çalışması durumu, o dönemde çok daha yoğundu ve bu algının değişmesi elzemdi.

Üçüncü amaç ise polisin şiddet mağdurlarına yönelik tavır ve davranışlarının değiştirilmesi ve uygulanacak prosedürlerin geliştirilmesidir. Çünkü o ana kadar namus cinayeti, kadına yönelik şiddet herhangi bir olay gibi algılanmaktadır ve bu tür vakaları ayırt edecek prosedür ve mekanizmalar henüz kurulu değildir.

Böylece Aralık 2006 ayında, İçişleri Bakanlığı, Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı ile bir protokol imzalanarak yukarıda bahsedilen proje başlatılmıştır. Çalışma iki basamaklı olarak planlanmış; birinci basamakta emniyet teşkilatında çalışan, 270 civarında amir sınıfı personele

eğitici eğitimi verilmesi amaçlanmıştır. Tüm Türkiye’de, polis merkezlerinde çalışan polislere de bu 270 eğiticinin ulaşmasının sağlanması planlanarak o dönemde 40.000 polisin bu eğitime ulaşması hedeflenmiştir. Nitekim projenin sonunda da bu hedef sayının üstüne çıkmıştır.

Projede farklı grupların bir araya gelerek ürettiği ortak bir eğitim materyaliyle çalışılmıştır. Yani bir uluslararası kuruluş ve devletin içinden iki önemli kurum ve bunun yanında aslında şimdiye kadar bir arada görmeye alışık olmadığımız, emniyet teşkilatı ile kadın STK’ların bir araya geldiği görülmüştür. Bütün eğitim materyalleri bu grup tarafından çok ayrıntılı bir şekilde hazırlanmıştır. Hazırlanma süreci çok önemlidir. Çünkü bu süreçte, aslında, emniyet teşkilatının konuya ilişkin görüş ve algıları tanımlanmaya çalışılmıştır. Böylelikle problem alanları da tanımlanabilmiştir.

Eğitici eğitimleri 13 grupta, bir buçuk yılda tamamlanmış; teşkilat içinde 245 kişi, eğitici olmaya hak kazanmıştır. Her eğitim beş gün sürmüş ve her eğitimde 25 kişi eğitime gelmiştir. Eğitimlerin bitmesiyle de alan eğitimleri başlamıştır. Eğitici eğitimi alan personel alana giderek, alanda eğitimlerini yapmış; eğitimlerden sonra 245 kişinin yarısı geri çağırılarak bir sene süreyle eğitimlerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Değerlendirme çalışmalarının sonucuna göre, materyaller yenilenmiştir. Eğitimler sırasında farklı grupların bir arada olmasıyla birlikte, teşkilatla özellikle sivil toplum kuruluşları arasındaki karşılıklı olumsuz önyargıların değiştiği değerlendirilmiştir. Dolayısıyla eğitimlerin en güzel tarafı, zihinlerdeki imaj ve önyargıların az da olsa değişmesi olmuştur. Zira temel hedef olan kadına yönelik şiddetle mücadelede ilk adım toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı kalıp tutumları değiştirmek yıkamak, olumsuz önyargıların değiştirilmesiyle başarılacaktır.

Eğitimlerin öncesinde yine bu projenin en büyük çıktılarından biri, bugün hala kullanılan, içinde risk analizini de barındıran bir aile içi şiddet kayıt formunun oluşturulmasıdır. Projenin başlangıcında böyle bir çıktı hedeflenmemesine rağmen proje devamında eksikliği fark edilmiş ve geliştirilebilmesi için Londra Metropolitan Polis Teşkilatı ile ortaklaşa çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Metropolitan Polisi, özellikle kadına yönelik şiddet konusunda çok iyi örgütlenmiş bir kuruluştur. Onların kullandığı kayıt formları ve risk analizleri Türkiye’ye uyarlanarak, Aile içi Şiddet Kayıt Formu oluşturulmuştur. Bu form, 2011 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü’nün bilişim sistemi olan Pol-Net’e eklenerek bütün Türkiye’de kullanılmaya başlanmıştır. Şu anda form daha da ileri bir noktaya getirilmiştir.

Emniyet teşkilatı, bütün eğitimler bittiğinde bu konuda bir adım daha ileri giderek teşkilata yeni giren polisleri eğitecek bir uzman eğitici grubu oluşturmak istediklerini belirtmiştir. Bir yıl süreli bir eğitimle 25 kişi Emniyet teşkilatından, bir kişi Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nden olmak üzere uzman eğitici yetiştirilmiştir. Bu kişiler halen, ülkenin çeşitli yerlerinde il müdürlüğü, il müdür yardımcılığı yapmaktadırlar. Bu süreçte sadece polislikle ilgili değil, buldukları toplumsal alana, çevreye kadın konusunda farkındalık çalışmalarıyla etkilerde bulunmuşlardır.

Yukarıdaki bahsedilen proje, Birleşmiş Milletler tarafından en iyi projelerden bir tanesi seçilmiştir. O dönemde, çok önemli bir dönüşüm süreci başlamış ve hatta bu konferansın bile o dönem başlayan dönüşüm sürecinin bir çıktısı olduğu değerlendirilmektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

Bu bölümde aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadelede ilk akla gelen kurum olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan konferansa katılan temsilcilerin, nasıl politika geliştirip değerlendirdiklerine yönelik analizleri yer almaktadır.

Politika geliştirme sürecinde bir toplumsal sorunu tanımlayıp, değerlendiren ve yapılacak somut adımlara ilişkin bir yol haritası olan eylem planlarının önemi, politika analizi başlığında değerlendirilmiştir. Eylem planlarının bir süreklilik içinde devam etmesi, esasında bu konuda elde edilen verilerin sürekli değerlendirilip bu konuda sorunu çözmeye yönelik politika üretildiğinin de bir göstergesi olmaktadır. Kadına karşı şiddetle ilgili ilk eylem planı, resmi olarak 2007'de ortaya konulmuş, bunu 2012 ve son olarak güncelliğini koruyan 2016-2020 Eylem Planı izlemiştir.

2016- 2020 Eylem Planı'nın temel amacı, ülkemizde kadına yönelik her türlü şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi ve şiddet mağdurlarının etkin korunması için, ilgili tüm taraflarla işbirliği içinde gerekli önlemlerin alınması ve uygulanmasıdır. Bu temel amaç çerçevesinde 2016-2020 yılları arasında gerçekleştirilecek hedef ve faaliyetler belirlenmiştir. Bu temel çerçeve ışığında 5 temel hedef sıralanmıştır:

- Mevzuat düzenlemeleri
- Farkındalık yaratma, zihniyet dönüşümü
- Koruyucu ve önleyici hizmet sunumu
- Sağlık hizmetlerinin düzenlenmesi
- Kurumlar arası koordinasyon ve işbirliği.

Bu beş temel kategori çerçevesinde uygulama ve faaliyetler belirlenmektedir. Ülkemizde, son 15 yıl içerisinde mevzuat anlamında çok iyi bir noktaya gelinmiştir. 6284 sayılı Kanun, İstanbul Sözleşmesi sonrasında, bu sözleşmenin etkin bir şekilde uygulanmasını sağlayan bir çalışmadır. Bunun yanı sıra kalkınma planlarına, hükümet programlarına bakıldığında bugün artık kadına ve kadın sorunlarıyla mücadeleye yönelik referanslar görülmektedir. Sorunun sistematik olarak dile getirilmesi ve politika geliştirilmesi açısından, bu referanslar bir çerçeve oluşturmaktadır. *Mevzuat düzenlemelerinde iyi bir durumda iken, bu noktada ki esas sorun, mevzuatta aksayan yönlerin düzenli olarak değerlendirilmesi, değerlendirmeye göre revize edilmesi ve mevzuatın işler hale getirilmesi olmaktadır.* Bu soruna bağlı olarak, uluslararası ve ulusal mevzuatta yer alan hususların her kurum tarafından kendi iç mevzuatı ve düzenlemeleriyle uyumlulaştırılması gerekmektedir. İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Kanun, sadece Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nı ya da İçişleri Bakanlığı'nı bağlamamaktadır, her kurum bu mevzuatlarla ilgili kendi iç mevzuatını, genelgelerini ve yönetmeliklerini uyumlu hale getirmelidir. Bu plan döneminde bu uyumlulaştırma sürecinin harekete geçirilmesi planlanmaktadır.

Türkiye'de aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadelede farkındalık yaratmak ve zihniyet dönüşümü konusunda son 15 yıldır, farklı gruplara yönelik, özellikle kurumsal kapasitenin

geliştirilmesine yönelik, kapsamlı eğitim programları gerçekleştirilmiştir. Örneğin hala er ve erbaşlara yönelik eğitim programı sürmektedir. Yeni evlenen ya da evlenmek üzere olan genç erkeklere yönelik farkındalık çalışması yine aktif olarak devam eden eğitimlerdir. Bu eğitimlerin sayısının artarak gelecekte de devam etmesi gerektiği düşünülmektedir.

Günümüzde kadına yönelik şiddete karşı ciddi oranda farkındalığın arttığı görülmektedir. Ancak kadına yönelik şiddetin var olduğunu kabul etmek tek başına yeterli olmamakta, buna karşı olduğuna dair, toplumda bir algının hazır bulunuşunun gerçekleşmesi gerekmektedir. Yani şiddetle mücadele politikasının etkili bir şekilde uygulanması için, bu konuya duyarlılık geliştirmek, bu konuya karşı toplumda geniş bir algının olması lazımdır. Bu noktada binlerce yıla dayanan kalıp yargılar bahis olduğu için, bu yargıları kırıp zihniyet dönüşümünü sağlamak en zorlu hedef olarak değerlendirilebilir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine neden olan bu kalıp yargılar, sürekli ve sistematik eğitimlerle, çok yönlü ve kapsamlı çalışmalarla ortadan kaldırılabilecektir. Medya, zihniyet dönüşümü noktasında hem bir fırsat hem de tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır. Son on yılda, aile ve kadına karşı şiddetle mücadele konusunda politik düzeyde kaydedilen ilerlemeyi medya halen kaydedememiştir. Bugün halen haber sunumlarında ya da metinlerinde öldürme olayı bütün ayrıntılarıyla verilmekte ancak caydırıcılık sağlayacak şekilde mahkeme süreci ve verilen ceza konusu gerektiğince işlenmemektedir.

Kurumsal kapasite konusuna bakıldığında, kamu görevlilerinin, hâkimlerin, savcılarının, kolluk görevlilerinin, sosyal çalışmacıların, meslek elemanlarının, sağlık elemanlarının tümünün bu konuya ilişkin farkındalığının maksimum düzeye çıkarılması gerekir ki, tüm mekanizmanın kapasitesi geliştirilebilsin. Bu faaliyet döneminde, farkındalık yaratma ve zihniyet dönüşümü altında, kamu kurumlarında şiddetle mücadele mekanizmasında çalışan personelin, toplumsal duyarlılık ve farkındalıklarını artırmaya yönelik çeşitli faaliyetler ön görülmüştür. Özellikle erkeklere yönelik farkındalık yaratma ve zihniyet dönüşümü sağlanması konusunda özel bir faaliyete yer verilmiştir ve bu faaliyet kapsamında çalışmaları planlamak hedeflenmiştir.

Koruyucu önleyici faaliyetlerde, şiddet mağdurlarına ikincil mağduriyet yaşatmayacak şekilde hizmet sunumu çok önemlidir. Son 15 yıl içerisinde, her kurumda uzmanlaşmış hizmet birimlerinin oluşmaya başladığı görülmektedir. Örneğin Emniyet Genel Müdürlüğü'nde her ilde "Aile İçi Şiddetle Mücadele Büro Amirliği" kurulmuştur. Aile Mahkemeleri yaygınlaşmıştır. Her kurumun kendi perspektifinden konuya bakıp uzman personel, uzmanlaşmış hizmet birimi konusundaki çalışmalarını artırarak sürdürdüğü görülmektedir.

Aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadelede sunulan hizmetlere erişilebilirlik de önemlidir. Uzmanlaşmış hizmet birimlerinin yanı sıra, erişilebilirliğin de sağlanması gerekmektedir. Türkiye, coğrafi anlamda geniş olduğu için, hizmetlere erişilebilirlik anlamında bazen yeteri düzeye ulaşılamadığı gözlenmektedir. Bu anlamda, mobil hizmetlerle erişilebilirliğin sağlanabileceği, uzman hizmet birimlerinin vatandaşın ayağına götürülebileceği

planlanmaktadır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından önümüzdeki dönem planlanan faaliyetlerden biri de budur.

Sıfır hata prensibi çok önemlidir; şiddetle mücadelede sıfır hata kritiktir. Yapılacak en ufak yanlış uygulama, hatalı uygulama, mevzuatta iş akışlarında çizilmeyen bir uygulama çok kötü sonuçlara, istenilmeyen sonuçlara neden olabilir. Bu anlamda, tüm mekanizma içindeki tüm görevlilerin, sıfır hata prensibiyle hareket etmesi gerekmektedir. Bu nedenle hizmette standardizasyonu sağlamak üzere yoğun bir şekilde çalışılmaktadır. Standardizasyon kapsamında, önümüzdeki dönemde şiddet önleme ve izleme merkezlerinin tüm illere yaygınlaştırılması, konuk evi kapasitesinin ve hizmet sunumunun geliştirilmesi hedeflenmektedir. Özellikle teknik yöntemlerle takip uygulamasının yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Mültecilere, sığınmacı kadınlara yönelik özel mekanizmaların, birimlerin kapasitelerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu anlamda hizmetin hem kapasitesini geliştirmek, hem de yaygınlaştırılması konusunda çalışmalar yürütülmesi planlanmaktadır.

Sağlık hizmetleri de kadına yönelik şiddetle mücadelenin kritik ayaklardan bir tanesidir. Aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele, kurumsal düzeyde kolluk, adalet, sağlık ve sosyal hizmet olmak üzere dört temel kolda düşünülebilir. Sağlık ayağı da ikincil mağduriyet yaratmayacak şekilde, etkin bir biçimde kurgulanmalıdır. Özellikle şiddet mağdurlarının hastanelere geldikleri süreçte, özellikle cinsel şiddet mağdurlarına, sağlık merkezlerinde uzman kişiler tarafından, uzmanlaşmış hizmetin sunulması bakımından kapasite eksikliği olduğu değerlendirilmektedir. Şiddet uygulayanlara yönelik öfke kontrolü, iyileştirme programlarının henüz yeterince uygulanmadığı görülmektedir. Bu anlamda özellikle öfke kontrolü, iyileştirme programlarının sağlanması, bu uygulamaların Sağlık Bakanlığı koordinasyonunda hızlı bir şekilde kurumsallaştırılması ve etkin bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Özellikle cinsel şiddet mağdurlarına, adli vakalarda ikincil mağduriyet yaratmayacak şekilde hizmet kurumlarının oluşturulması gerektiği konusunda bir faaliyet planlanmıştır. Şiddet uygulayanlara yönelik öfke kontrolü ve iyileştirme programlarının sunulması konusunda Sağlık Bakanlığı'nın kuracağı kuruluşların yaygınlaştırılması ve şiddet mağduru çocuklara yönelik iyileştirme programlarının da bu plan dönemi içinde geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Kurumlar arası işbirliği ve politika geliştirme başlığına bakıldığında, Türkiye'de kurumlar arası koordinasyona yönelik çalışmaların genellikle, koordinasyon yapan kişi ya da kurumda kaldığı gözlenmektedir. Aile içi şiddetle mücadele konusu çok boyutlu bir sorun olduğu için, kurumlar arası koordinasyonu gerçekleştirmek, etkin şekilde de koordinasyonu sağlamak gerekmektedir. İlgili kurumların tek bir merkez, tek bir kurum gibi çalışması gerekmektedir. Bu konuda çoğu engel aşılmıştır. İyi bir gelişme olarak, hem ulusal düzeyde hem de yerel düzeyde sistematik komisyonlar, kurullar kurulmuştur. 81 ilde kadına yönelik şiddetle mücadele il komisyonları kurulmuştur. Ulusal düzeyde ise, yaklaşık olarak on yıldır toplanan Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi mevcuttur. Bu kurul ve komiteler, sürekliliği, sorunu düzenli olarak izlemeyi ve sorun tespitini sağlamaktadır. Ancak sorun

tespiti de tek başına yeterli değildir, sorun çözme konusunda da bu komisyonların harekete geçirilmesi gerekmektedir. Zira Türkiye’de Ulusal Eylem Planı için görüş sorulan yaklaşık 130 kurum bulunmaktadır. Bu kurumların tamamının, bu konunun içinde, bu konuya ait ve bu konu üzerinde kafa yorması, çalışması gerekmektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bu kurumları olabildiğince bir araya getirmeye çalışmaktadır.

Kurumlar arası koordinasyonu etkileyen sorunlardan biri de kurumların birbiriyle veri paylaşma konusunda yeterince istekli olmamasıdır. Bugün bu engel oldukça aşılmıştır. Örneğin, Adalet Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı arasında etkin bilgi alış-verişi mevcuttur. İçişleri Bakanlığı ile de yakın bir dönemde bu veri akışı başlatılacaktır. Bu engellerin aşılmasının sorunla etkin mücadelede hızlı hareket etme açısından önemli olduğu düşünülmektedir. 2016-2020 döneminde veri tabanında işbirliklerinin artırılması konusunda yerel ve ulusal koordinasyon kurullarının geliştirilmesi noktasında çalışmalar planlanmaktadır.

Adalet Bakanlığı

Kolluk kuvvetleri ile aile mahkemeleri hâkim ve savcılar, aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele faaliyetlerinin mutfağında yer almaktadır. Kötü kanunlar iyi uygulayıcılar elinde iyi hale gelebilir, çok iyi kanunlar da kötü uygulayıcıların elinde kötü kullanılabilir. Dolayısıyla uygulama çok önemlidir. 6284 sayılı Kanun her şeyden önce bir tedbir kanunudur, bir ceza kanunu değildir. Herkese eşit mesafede ve adil davranma durumunda oldukları için hâkimlerin zaman zaman uygulamada tereddütleri olabilmektedir. Çünkü bu yasada, delil belge aramaksızın karar verilebilmektedir. Genel hüküm verilme biçiminin aksi olan bu durumda hata yapılmaması için Adalet Bakanlığı çokça çalışmaktadır. Örneğin, Adalet Akademisi’nde 6284 sayılı Kanun’a yönelik özel dersler vardır, normal aile hukuku dışında, hem cumhuriyet savcılarına hem aile mahkemesi hâkimlerine yönelik, ya da aile mahkemesi sıfatıyla bu işe bakanlara yönelik eğitim çalışmaları mevcuttur. İki ya da üç hafta boyunca hâkim adaylarına, meslek içi eğitim kurslarıyla hâkim olarak ya da savcı olarak görev yapan kişilere ders verilmektedir. Bu konuda uzmanlaşmış, aile içi şiddet büroları ve cumhuriyet savcılık bürosu kurulmuştur. Ancak 6284 sayılı Kanun, özelinde uzmanlaşmış savcılar yoktur ve bunun büyük bir eksiklik olduğu değerlendirilmektedir. Kolluğun talep ettiği koruma kararını, cumhuriyet savcısı ancak kolluk evrak getirirse talep etmektedir. Bu durum önemli bir eksikliklerdir.

Kanunda koruyucu, önleyici tedbirlerin yanı sıra gözden kaçırılan, destekleyici tedbirler de mevcuttur. Ancak Kanun’un 15. maddesinde yer alan, hem şiddet mağduruna hem şiddet uygulayana yönelik bu tedbirler, çoğu zaman göz ardı edilmektedir. Bu tedbirler, hem şiddete uğrayan kişiyi tedavi etmek anlamında, hem de şiddet uygulayanı rehabilite etmek ve şiddeti ortaya çıkaran sebepleri ortadan kaldırmak anlamında çok önemlidir. Bu boyutu yerine getirecek, üstlenecek kurum, kuruluş ve organizasyon henüz mevcut değildir. Bu konuda muhatap makam olmadığı söylenmiş olsa da esasında bu makamın sahibi, Aile ve

Sosyal Politikalar Bakanlığı'dır. Aile mahkemesinde öfke kontrolü kararı verildiğinde, kişinin gideceği bir yer olması gerekir ki o yer, henüz tam olarak kurumsallaşmış değildir. Aile mahkemesi sadece kararı vermektedir, infazdan sorumlu değildir. Kolluk ise kişiye sadece oraya gidebilmesi için yardım edebilecektir.

4320 sayılı Kanun'da sadece evli eşler mağdur olarak tanımlanabilmekte idi. Geçmişte bu konuda istisnai birkaç karar alındığı da görülmüştür ancak bu kararlara Yargıtay yolu açık olduğu için, evli olmayanlarla ilgili karar verildiğinde Yargıtay bu kararı bozabiliyordu. Ancak 6284 sayılı Kanun'da kapsam genişletilmiştir. Yeni kanunla birlikte örneğin eşcinsel bir ilişkideki partner de bu kanundaki haklardan faydalanabilmektedir. Yine kanun kapsamına alınan ısrarlı takip kavramı çok önemlidir, çünkü daha önce kadınlar, bu yüzden öldürülmüştür. Ancak bu kavramın da kamuoyu ve uygulayıcılara anlatılması gerekmektedir. İsrarlı takip konusunda kimlerin 6284 sayılı Kanun kapsamına alınacağı konusunda kollukta da sık karşılaşılan yanlış uygulamalar vardır. Burada ayırt edici unsur, taraflar arasında bir cinsiyet ilişkisinin olup olmamasıdır.

Yine şiddet kavramının çerçevesi bu kanunla genişletilmiş, fiziksel, cinsel, psikolojik, *ekonomik açıdan zarar görmesiyle sonuçlanan, acı çekmesiyle sonuçlanan her türlü hareket* olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede kanun kötüye kullanmaya da elverişli hale gelmiştir. Ancak öncelikli olan can güvenliği olduğu için, kötüye kullanım üzerinde durmamak gerekmektedir. Yaşam hakkı her şeyden önce gelmektedir ve hâkimler karar verme noktasında bunu dikkate almalıdır. Örneğin, boşanma davalarında eşini aldatan bir kadın, eşinin kendisine şiddet uygulayacağından korktuğu zaman, koruma kararı isteyebilmekte, burada can güvenliği her şeyden önce geldiği için, hâkim koruma kararını vermeli ama boşanma davasında eşini aldatmışsa tazminat alamayacağı, nafaka alamayacağı ya da velayeti düzenlerken bu durumun değerlendirileceği ayrıca söz konusu edilmelidir.

Psikolojik şiddetin örnekleri de uygulamada çokça mevcuttur. Örneğin, beraber olduğu kadının resmini çeken eğitimli insan, altına cep telefonu numarasını yazıp en altına da 20 lira yazarak posta kutusuna atabilmektedir. Yahut buzdolabının kapısını kilitleyen, sofraya oturtmayan, banyo yaparken şofbeni kapatan psikolojik şiddet unsurları mevcuttur.

Koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının verilmesinde yetkili merciler sadece Adalet Bakanlığı veya tek başına kolluk değildir. Mülki amirler de uygulamada görevlidirler ancak genel olarak bu görevlerini neredeyse tamamıyla kolluğa devretmiş durumdadırlar. Ancak bu kanunda çoklu perspektif ve işbirliğiyle çalışmak çok büyük önem arz etmektedir. Örneğin, barınma yeri sağlanması, geçici adli yardım sağlanması, psikolojik, mesleki, hukuki, sosyal, rehberlik ve danışmanlık verilmesi, kreş imkânı sağlanması, geçici koruma altına alma gibi konulara mülki amirler de karar verebilmektedir.

6284 sayılı Kanun'un 8. maddesinde, koruyucu tedbir kararlarının delil, belge aranmaksızın, önleyici tedbir kararlarının ise geciktirilmeksizin verilebileceği yazmaktadır. Bunun tam tersinin olmasının yani "Koruyucu tedbir kararları geciktirilmeksizin, önleyici tedbir kararlarının ise delil belge aranmaksızın verilebileceği" ifadesinin daha uygun

olacağı hâkimlerce değerlendirilmektedir. Çünkü örneğin işyeri değiştirmek için önce bir takım araştırmalar yapılması gerekmektedir. Örneğin memuriyette başka bir şehre iş değişikliği yapıldığında, orada uygun kadro olmadığı durumlarda sorun yaşanabilmektedir. Başka bir örnekte özel sektörde işveren, işçi çıkarmak için bahane arıyorsa, kişinin eşinin çıkardığı huzursuzluğu bahane ederek iş haddini haklı sebeple feshedebilmekte ve bu duru ikinci bir mağduriyeti oluşturabilmektedir. İkincil mağduriyetlere sebep olmamak için bu tür durumlarda araştırma yapılması daha sağlıklı olacaktır. Örneğin aile konutuna şerh koymak için yine belge ve delil aranması gerekmektedir, konutun tapu kaydının bulunması ve o kayda şerh konulması gerekmektedir.

Kimlik bilgilerinin değiştirilmesi de yine, 6284 sayılı Kanun gereğince verilmesi gereken en önemli tedbirlerden biridir. Ama delil, belge aramadan verildiğinde belki bir teröristin, dolandırıcının kimliğinin de değiştirilmesi olasıdır. Kanunda yine bu konuda geçen “Aydınlatılmış rıza” kavramı çok açık değildir. Kavramın içeriği, kim tarafından alınacağı, masrafların nasıl karşılanacağı konusunda açıklık yoktur. Ayrıca kimliği değiştirilen kişiye yoğun bir psikolojik destek vermek gerekmektedir. Kişinin bundan sonra farklı bir adla, farklı bir yaşam kuracağı, belki çocuklarını, ailesini ve arkadaşlarını bir daha göremeyeceği ve bu yeni yaşamın sonuçlarının kendisine anlatılması gerekmektedir. Belki bu maddeye yönelik bir yönetmelik çalışması uygulamadaki sorunları aşmaya yardımcı olabilir. Örnek bir vakada, kimliği değiştirilen bir kadın kendi fotoğrafı ve yeni ismiyle sosyal medya hesabı açarak, yeniden kendini hedef haline getirmiştir.

Önleyici tedbir kararlarında hâkimlerin uygulamada karşılaştıkları sorunlara bakıldığında, her ilde farklı uygulamalar olduğu görülecektir. Örneğin 6284 sayılı Kanun’un yürürlüğe girdiği ilk yıl Ankara’da ilçe emniyet amirleri Ankara Adliyesi’ne davet edilerek, yeni yasa hakkında bilgi edinmeleri sağlanmıştır. Kararın hızlı ve eksiksiz alınabilmesi için kolluktan beklenen, özellikle gecikmesinde sakınca bulunan hallerde soruşturma evraklarını eksiksiz olarak mahkemeye sunmalarıdır.

Şiddet uygulayan kişi, uzaklaştırma kararlarına uymadığı zaman zorlama hapsi verilebilmektedir. Ancak özellikle sağlık tedbiri ve uyuşturucu madde bağımlılığında alınan tedbirlerde, kararı kimin infaz edeceği noktasında belirsizlikler mevcuttur. Bu noktada Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı infazı polis yapmasını bekleyebilmekte, hâlbuki burada polisin tek yapacağı şey, ilgili kurum/kuruluşa gitmiyorsa zor kullanarak götürmektir. Tedavi sürecinin takibinin polisten beklenmemesi gerektiği değerlendirilmektedir. Diğer taraftan zorlama hapsiyle ilgili şöyle bir sıkıntı da mevcuttur: Hukuk devletlerinin bağlı olduğu evrensel hukuk kurallarına göre, hiçbir kimsenin savunması alınmadan hapis cezası verilemez. Ayrıca, ivedi bir şekilde kişinin savunması alınıp zorlama hapsi verilebilse de, cezanın itiraz sürecinde kesinleşmesi gerekmektedir. Süreç bu nedenle zorunlu olarak uzayabilmektedir.

Savcılık düzeyinde uygulamalara bakıldığında, Ankara’da, henüz 6284 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce 4320 sayılı Kanun uygulamalarında yaşanan sorunların bir nebze

önüne geçmek üzere, bir mevzuatla pilot uygulama olarak 27 Haziran 2011 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı bünyesinde Aile İçi Şiddet Suçları Soruşturma Bürosu'nun kuruluşu örnek uygulama olarak gösterilebilir. Büro kurulduğunda öncelikle bir çalışma yapılarak birlikte yaşayan, evlilik birliği olmayan şahıslar arasındaki suçlar da bu büronun bünyesine alınmıştır. Büronun kuruluş amacı, şiddet mağduru savcılığa başvurduğunda bu konuda farkındalığı olan uzmanlarca, uygun şekillerde dinlenerek ifadesinin alınması idi. Çünkü şiddet mağduru her şeyden önce dinlendiğini ve önemsendiğini, derdinin anlaşıldığını hissetmek istemektedir. Bu büroyla birlikte mağdurun hem uygun koşullarda müracaatı alınabilmekte, hem suç soruşturması ayrı kanaldan yürütülmekte, gerektiğinde tedbir kararları istenmekte, hem de tedbir kararlarının tek elden infazı sağlanmaktadır. Bu kapsamda büroda, aynı çatı altında yaşayan eş ve çocuklar, tek tarafı ısrarlı takip mağdurları, aynı çatı altında yaşayan ve birlikte oturma iradesi gösteren aile bireyleri, aynı evi aile ve karı koca ilişkisiyle paylaşanların; ki bunlar da resmi nikah şartı aranmaz, evlilik birliği ya da beraberliği herhangi bir şekilde sona ermiş olsa bile boşanmış karı kocaların, şantaj, tehdit, hakaret, kasten yaralama, kasten öldürme, cinsel taciz, yağma, mala zarar vermek, çocuğun kaçırılıp alıkonulması, eziyet, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, fuhuşa teşvik, aile hukukundan kaynaklanan hükümlerin ihlali suçlarına bakılmaktadır. Ayrıca cinsel taciz, istismar mağduru çocukların daha fazla örselenmeden ve konunun uzmanı kişilerce dinlenip, hem konunun adli olarak daha iyi aydınlatılması, hem de çocuğun ruhsal bakımdan daha fazla yıkıma uğramaması için, çocuk izlem merkezleri kurulmuştur. Burada nöbetçi cumhuriyet savcıları görev yapmakta, görüşmeler, psikiyatri alanında uzman ya da benzer alanda uzman bir görevli tarafından yürütülmekte, camının arkasından Cumhuriyet Savcısı odayı dinlemekte ve ifade alınmaktadır. Bu yöntemin mağdur kadınlar için de kullanılmasının mağdur kadını defalarca örselememek bakımından faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Çünkü mağdur kadınların da dinlenmesi sırasında psikolojisi bozulmuşsa, bir uzman eşliğinde dinlenmesi gerekmektedir ki, henüz böyle bir uygulama mevcut değildir.

Mağdur kadın ya da şiddet mağduru ebeveynler, son zamanlarda aile içi şiddet suçları soruşturma bürosuna, uyuşturucu bağımlısı çocuklarından gördükleri şiddet nedeniyle gelmektedir. Ancak ifadenin sonunda şikâyetçi olmadıklarını da sıklıkla bildirmektedirler. Bu durum aslında failin bir ceza görmesinden, ceza yaptırımına uğramasından ziyade şiddete maruz kalanın, kırılan gururunun, örselenmiş hayatının düzeltilmesini beklemektedir. Suç soruşturması ya da mahkemece yapılan kovuşturma mağdur açısından ya ikinci dereceden önemli olmakta ya da hiç önemli olmamaktadır. Bu manada esasında talep edilen şey bir suç ve cezai soruşturmadan öte hukuki ve sosyal rehberlik, psikolojik danışmanlıktır. Mağdurların savcılığa ve kolluğa başvurmadan önce uzman bir mihmandara ihtiyaç duydukları değerlendirilmektedir. Henüz süreç başlamadan önce, sürecin hangi aktörlerinden, ne şekilde, ne ölçüde fayda elde edeceği, sorunu ne şekilde çözeceği ile ilgili bilgilendirilmeye ihtiyacı vardır.

6284 sayılı Kanun uygulamalarında karşılaşılan bir diğer sorun da Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarında, Cumhuriyet Savcısı yetkisinin sınırlı olmasıdır. Aslında 6284 sayılı Kanun'un, Cumhuriyet Savcısı'na verdiği hiçbir yetki yoktur. 6284 sayılı Kanun, mülki amire, aile mahkemesine ve istisnai hallerde kolluk görevlilerine yetki ihdas etmektedir. Şiddet mağdurları, doğrudan savcılığa müracaat ettiğinde bu durum bazen sorun olabilmektedir. Kolluk görevlilerinde olduğu gibi istisnai hallerde, Cumhuriyet Savcısı'nın da özellikle hayati riskin olduğu durumlarda doğrudan tedbir kararlarına hükmedip ilgili aile mahkemesinin onayına 24 saat içinde sunması şeklinde bir düzenleme getirilebileceği değerlendirilmektedir.

6284 sayılı Kanun'un, 13/1 maddesindeki zorlama hapsi kararı, kimi mağdurlarca zaman zaman kötüye kullanıma sebebiyet verebilen bir durumdur, zira zorlama hapsi kararlarının uygulanmasında herhangi bir delil aranmamaktadır. İhlal iddiası varsa, aile mahkemesinde olay çok fazla uzatılmadan zorlama hapsi kararı çıkarılabilmektedir. Çünkü şiddet mağdurunun bir kez daha şiddette uğrama ve daha ağır bir zararla karşı karşıya kalma riski söz konusu olmaktadır. Bu hüküm özgürlüğü bağlayıcı bir durum yarattığı için, özünde hukuk devleti ilkesini ve masumiyet karinesini zorlayabilmektedir. Bu çerçevede ihlali yapanın, kısaca bir savunmasının alınmasının daha uygun olacağı değerlendirilmektedir. Savunma alınması sürecinde mağdurun yeniden şiddete uğramasının önlenmesi için, Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun (CMK) 91. maddesindeki gözaltı konusuna, yani 91/2. maddeye, ek bir madde eklenerek 6284 sayılı Kanun kapsamında özel bir hüküm düzenlenip, "Derhal yakalanıp mahkemede hakim önüne çıkarılması" şeklinde bir düzenlemeye gidilebileceği önerilmektedir.

6284 sayılı Kanun uygulamasıyla ilgili bir diğer karşılaşılan sorun ise, eşe karşı yönelen cinsel saldırı suçunda, organ sokma boyutuna varmayan cinsel saldırıların, kanunda suç olarak düzenlenmemesi sorunudur. Yani Türk Ceza Kanunu (TCK) 102/1. maddesinde, cinsel davranışlarla kişinin vücut dokunulmazlığını ihlal eden kişi, beş yıldan on yıla kadar cezalandırılmaktadır. Kanununun 2.fikrasında, organ sokmak suretiyle düzenlenen cinsel saldırılar eşe karşı işlendiğinde, şikayete tabidir ibaresi mevcuttur. Kanunun gerekçesinde, cinsel saldırı şiddetini oluşturan bu fiiller, eşe karşı da işlenebilir. Evlilik birliği eşlere sadakat yükümlülüğünün yanı sıra, karşılıklı olarak birbirlerinin cinsel arzularını tatmin yükümlülüğü de yüklemektedir. Buna karşılık evlilik birliği içinde bile cinsel arzuların tatmininde, talepler açısından tıbbi ve hukuki sınırlar olduğu muhakkaktır. Bu sınırların ihlali suretiyle eş üzerinde gerçekleştirilen ve cinsel saldırı suçu nitelikli halini oluşturan davranışlar ceza yaptırımını gerekli kılmaktadır. Bu durum, "Soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdur için şikâyete bağlı tutulmuştur" şeklinde cinsiyetçi bir yaklaşımla açıklanmıştır. Yargıtay uygulamalarına bakıldığında, organ sokma boyutuna varmadığı müddetçe eşe karşı islenen her türlü cinsel davranış, boyutu ne olursa olsun suç olarak tanımlanmamaktadır. Yani hakaret etmek, teklif etmek ya da tokat atmak suçtur ama eşin cinsel dokunulmazlığına saldırı, belli bir boyuta geçmediği sürece suç olarak tanımlanmamaktadır.

Son olarak yine şiddet başvurusuna konu kimi suçların soruşturma yöntemiyle, önleyici tedbir kararlarındaki uzlaştırma yasağının bağdaştırılması sorunu vardır. Şöyle ki, bilindiği üzere İstanbul Sözleşmesi'nin 48. maddesinde, hem de 6284 sayılı Kanun'un Uygulanmasına Dair Yönetmelik'in 35/3. maddesinde alternatif çözüm yollarının yasağı öngörülmüştür. Yani mağdur tedbir kararlarının alınmasında, uygulamasında bu faille uzlaştırılmayacak, uzlaşma teklif dahi edilmeyecektir. Ancak TCK'nın 253/3. maddesinde TCK'daki kimi suçlar yanında özellikle resmi nikâhla evli olmayan şahıslar arası işlenen suçlarda, suçlar uzlaşmaya tabidir. Zaten tipik olarak bu gruptaki suçlar; % 80 kasten yaralama, tehdit ve hakaret olarak karışımıza çıkmaktadır. Yani bir yandan tedbir kararlarında alınması ve uygulanması sürecinde, uzlaştırma yasağı öngörülmekte, bir yandan da soruşturma devam ederken CMK'da zorunlu olarak uzlaştırma ile alakalı görüşmeye tabi tutulabilmekte, mağdur ile fail yüz yüze getirilebilmektedir. Uygulamalara bakıldığında ise, aile içi şiddet mağdurlarının çoğu zaman son noktada işi adli boyuta taşıdıkları, aile büyükleri, kendi aralarında, arkadaşları ya da başkaları aracılığıyla her türlü uzlaşmanın denendiği ve sonuçsuz kaldığı durumlarda şikâyetçi oldukları değerlendirilmektedir. Bu nedenle CMK'dan uzlaştırma talebinin, 6284 sayılı Kanun kapsamındaki suçlarda kaldırılması gerektiği düşünülmektedir.

İçişleri Bakanlığı

Asayiş Uygulamaları

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı bünyesinde, aile içi ve kadına karşı şiddetle ilgili suçlarla ilgilenen birim, Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Şubesi'dir. Kasım 2015 tarihi itibarıyla, 81 ilin İl Emniyet Müdürlüğünde de "Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirlikleri" kurulmuştur.

Kolluğun 6284 sayılı Kanun kapsamındaki yetkileri şöyledir:

-6284 sayılı Kanun kapsamında mülki amirin yetkisinde olan, fakat gecikmesi sakınca bulunun hallerde kolluk amirine tanınan yetkiler çerçevesinde, koruyucu tedbirlerden kendisine gerekiyorsa beraberindeki çocuklara bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması kararı verilebilmektedir.

-Hayati tehlikesi bulunması halinde ilgilinin talebi üzerine ve ya resen, geçici koruma altına alınması tedbirleri, gecikmesinde sakınca bulunan hal kapsamında, polis merkezine intikal ettiği durumlarda geçici koruma altına alma kararı verilebilmektedir.

- Şiddet uygulayan bireylere yönelik, önleyici tedbirler kapsamında şiddet mağduruna yönelik şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama ve ya küçük düşürme içeren söz ve davranışlarda bulunmaması, müşterek konuttan veya bulunduğu yerden uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi, korunan kişilerin buldukları konutlara, okullara ve iş yerlerine yaklaşmaması kararı verilebilmektedir.

- Gerekli görülmesi halinde, korunan kişinin şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurması gibi haller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması tedbirleri, gecikmesinde sakınca bulunan hal kapsamında kolluk tarafından alınabilmektedir.

- Kolluk olarak alınan koruyucu tedbirlerin onay süresi 48 saattir ve 48 saat içerisinde mülki amirler tarafından onaylanmayan tedbir kararları 48 saat sonrasında hükümsüz sayılmaktadır.

- Esasında hâkimin yetkisinde olan önleyici tedbir kararlarının ise onaylanma süresi 24 saattir, 24 saat sonrasında eğer bu karar, hâkim tarafından onaylanmamışsa yine aynı şekilde hükümsüz sayılmaktadır.

Şiddet mağduru bir kadın polis merkezine intikal ettiğinde, geçtiği aşamalar ve hakkında yapılan iş ve işlemler aşağıda sıralanmıştır.

Bir olay intikal ettikten sonra, kanun kapsamında genel hükümlere göre adli soruşturma yürütmek üzere konuyla ilgili Cumhuriyet savcısı bilgilendirilmekte ve ondan talimatlar alınmaktadır. Sonrasında yine savcıyla yapılan görüşme sonucunda mağdur eğer fiziksel, cinsel, psikolojik şiddete uğramışsa ve doktor raporu alması gerekiyorsa, bu durumda doktora sevki sağlanmaktadır. Kanunun kolluğa emrettiği şekilde, gecikmeksizin, en seri vasıtalarla ŞÖNİM' e ya da eğer o ilde kuruluşu yoksa Aile Sosyal Politikalar İzleme Merkezi'ne (ASPİM) bilgi aktarılmaktadır. İvedilikle, özellikle cinsel suç mağduru bir kadın geldiğinde, ifade aşamasında psikolojik destek alma amacıyla ŞÖNİM ya da ASPİM' e haber verilmesi gerekmektedir. İfade aşaması ile birlikte, şiddet mağduru bireyin ASPİM' den ya da ŞÖNİM' den hukuki, ekonomik ve psikolojik destek alabileceği yönünde bilgilendirilmesi yapılmaktadır. Pol-Net ağı içerisinde adli soruşturmanın yürütüldüğü kapalı internet hattı içerisinde, şiddet mağdurunun detaylı bir şekilde ifadesi alınmaktadır. Olaya ilişkin diğer bilgi sahibi olanların ve tanıkların ifadesine başvurulmaktadır. Yine bu ifadenin sonucunda, aynı site üzerinde mevcut bulunan aile içi ve kadına karşı şiddet olayları kayıt formu doldurularak mağdurun risk düzeyi belirlenmektedir. Risk değerlendirmesi sonucu, eğer gecikmesinde sakınca bulunan bir hal saptanmış ise kanunun kolluğa verdiği yetkiler çerçevesinde, koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması sağlanmaktadır. Barınma tedbiri kararının ivedilikle uygulanması gerekiyorsa, ASPİM ya da ŞÖNİM' le iletişime geçilerek uygun bir barınma yerine yerleşmesi kolluk tarafından sağlanmaktadır. Bu tür yapılan işlemlerde kadının sosyal durumu, şiddet uygulayanın sosyal durumu gibi veriler incelenerek bir nüshası da bilgi sahibi olması için ŞÖNİM/ASPİM' e gönderilmektedir. Ayrıca bu formlar, soruşturma evrakına eklenerek adliyeye de bu formların intikali sağlanmaktadır. Tedbirler alındıktan sonra onaylanmak üzere, koruyucu tedbirlerle ilgili mülki amire, önleyici tedbirlerle ilgili hâkime, 48 ve 24 saatlik süreler göz önünde bulundurulularak kararların intikali sağlanmaktadır. Failin yakalanması ise savcının talimatına göre, evrakın ya da kişinin intikali ve sonrasında da alınan tedbir kararlarına şiddet uygulayanın uyup uymadığı yönüyle kontrolün sağlanması aşamasına geçilmektedir.

Tedbir kararının takibi de önemli bir safhadır ve bu noktada kanun yine kolluğa bazı görevler vermiştir. Önleyici tedbir kararlarının yerine getirilip getirilmediği karar süresince kolluk tarafından takip edilmektedir. Bu kontrol ise mağdurun bulunduğu konutun hafta da en az bir kez ziyaret edilmesi, ikinci dereceden de dâhil olmak üzere yakınları ile iletişim

kurulması, komşularının bilgisine başvurulması, oturulan yerin muhtarından bilgi alınması bulunduğu konut içerisinde araştırma yapılması gibi şekillerde yapılabilmektedir. İlgili inceleme ve tespitler yapıldıktan sonra şiddet uygulayanın alınan bu kararlara aykırılığı söz konusu ise, bununla ilgili görevli ekip ve devriyeler tarafından tutanak tutularak bu tutanak cumhuriyet başsavcılığına gönderilmektedir. Daha sonra tutanağın aile mahkemesine intikali sağlanarak hâkimlerin zorlama hapsi gerekiyor mu gerekmiyor mu noktasında takdirleriyle birlikte, zorlama hapsi cezası verilebilmektedir.

Önemli hususlardan bir diğeri, kişisel eşyaların teslimidir. Şiddet mağduru bir kadın, evinden ayrıldıktan sonra ya da şiddet uygulayan evinden uzaklaştırıldığından sonra ki aşamada bir takım kişisel eşyaların evinden alınabilmesi gerekebilmektedir. Bu konuda yine mülki amir ya da hâkimin onayı üzerine, tutanak ya da talimat yazısıyla bildirilen eşyaların teslimi ile ilgili görev kolluk marifetiyle gerçekleştirilmektedir.

Bağımlılık halinde muayene ve tedavi, özellikle alkol, uyuşturucu madde ve bağımlılık yapıcı maddelerle ilgili eğer bir tedavi ön görülümüşse, ŞÖNİM ya da ilgili yetkili kurum ve kuruluşlarla, bu tedbirin yerine getirilmesi sağlanmaktadır. Tedbirin yerine getirilmesinde kolluktan yardım talep edildiğinde kolluk devreye girmektedir.

Kimlik bilgi ve belgede değişiklik kararı ise tanık koruma hükümlerine göre verilen bir karar olup hâkimler tarafından alınmaktadır. Tüm koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınmasına rağmen, etkili koruma sağlanamazsa son raddede başvuru bir tedbirdir. Bu tedbir kararı, merkezde Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Dairesi Başkanlığı koordinesinde, illerde ise asayiş şube müdürlükleri bünyesinde kurulu olan aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadele büro amirliği koordinesinde, gizlilik ve titizlikle yerine getirilmektedir. Bu karar sonrasında önceki nüfus cüzdanı ve pasaport, diploma, öğrenci kimliği gibi şahsın kendi kimlik bilgisi ile ilgili bütün bilgi ve belgeler süratle değiştirilmektedir. Bu işlemi başlatan kolluk olsa da diğer kurum ve kuruluşlarında aynı hızla kollukla birlikte hareket etmesi gerekmektedir.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi olan yaklaşık 48 ilde polis birimleri ile irtibat sağlamak üzere kuruluşla aynı çatı içerisinde polis tecrübesinden, bilgisinden ya da şiddet mağduru kadınla ilgili yapılması gereken ivedi işlemlerle ilgili bilgi aktarmak üzere, polis irtibat görevlisi görevlendirilmiştir. Bu uygulamanın bütün illere yaygınlaştırılması ve mağdur kadının tek merkezde iş ve işlemlerinin yapılmasının faydalı olacağı, ikincil mağduriyetin yaşanmasına engel olacağı değerlendirilmektedir.

Şiddet mağduru kadınları korumaya yönelik teknik bir yöntem olarak Asayiş Daire Başkanlığı'nca düşünüldüğü bu konuda yapılan değerlendirmeler ile birlikte rapor edilerek, 11 Mart 2014 tarihinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na gönderilmiştir. Kanunda teknik yöntemlerle takip maddesine işlerlik kazandırmak amacıyla ilki 8 Mart 2015, ikincisi 19 Nisan 2016 tarihlerinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı tarafından imzalanan protokolle, Ankara ve İzmir'de elektronik kelepçe kilit uygulamasına pilot çalışma olarak başlanmıştır. Mahkemelerin verdiği karar

doğrultusunda, özellikle şiddet uygulayanın şiddet mağduruna yaklaşmama mesafesinden yola çıkılarak Adalet Bakanlığı'nın Ankara'da merkez binasında bulunan izleme merkezinde elektronik kelepçe uygulamasına tabi olan kişiler, ilgili bakanlık görevlilerince izlenmektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan görevli iki personel, Emniyet Genel Müdürlüğünden bir ve Jandarma Genel Komutanlığı'ndan bir olmak üzere, 7/24 vardiya usulüne göre, coğrafi bilgi sistemleri üzerinden denetimli serbestlik alt yapısı kullanılarak elektronik kelepçe uygulaması yürütülmektedir.

Bu süreçte gerek 2015, gerekse 2016 yılında Meclis Araştırma Komisyonları'nda özellikle uygulama kaynaklı aksaklıklar, kanundan ve uygulanmasından kaynaklanan kolluğun yaşadığı zorluklar, illerden alınan görüşler çerçevesinde bu komisyonlara sunulmuştur.

Farkındalık artırıcı eğitim çalışmaları ise birçok bakanlığın ve uluslararası kuruluşların taraf olduğu 2014 yılında başlayan 2016 yılının sonunda tamamlanan, "Aile içi Şiddetle Mücadele Projesi" kapsamında, ülke genelinde eğitici eğitimi alan kolluk personeli ile birlikte oluşturulan eğitici kadrosu ile başlamıştır. Bu eğitici kadrosuyla 2016 yılında eğitimlerin bir kısmı verilmiş, 2017 yılında da yüz yüze eğitimler devam ettirilmektedir.

Bunun yanında interaktif ortam olarak adlandırılan akıllı sınıf ortamında 81 ilde polis merkezlerinde mukayit olarak ifade alma aşamasında görev alan polisler için olarak, 6284 sayılı kanun kapsamında uygulamadaki sorunlar ve iyi uygulamanın nasıl yapılabileceğine ilişkin 14.500 personel eğitim almıştır.

Risk analizini de içeren "Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt Formu", Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü yetkililerince kurulan bir çalışma grubu tarafından, daha etkili risk analizi yapılabilmesi, daha sağlıklı veri alınabilmesi ve istatistiksel veri seti oluşturulabilmesi için revize edilmiştir. Revize edilen formun Pol-Net bilgi sistemine uyumlulaştırma çalışmaları devam etmektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğünün aile ve kadına karşı şiddetle mücadele politikalarının uygulama noktasındaki önerilerine bakıldığında ise,

1. İlgili kurum ve kuruluşların koordinasyonunun daha etkin sağlanması gerektiği değerlendirilmiştir. En çok ilk müracaatın kolluğa yapıldığı düşünüldüğünde, müracaatı alıp süreci başlatan aktör olarak kolluğun, bu süreçten sonra ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte çok iyi senkronize olup vaka bazlı çalışma ile sorunu temelden çözmesi gerekmektedir. Bu noktada da kurumlar arası işbirliğinin önemli olduğunu düşünülmektedir.
2. Polise intikal eden olaylar ŞÖNİM' e bildirildiğinde her olay ayrı değerlendirilmelidir. Gerek polis birimlerince, gerek yargı, Sağlık Bakanlığı, ya da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ilgili birimlerince vaka bazlı çalışmaya özen göstermesi gerekmektedir. Her vakada, bütün koruyucu veya önleyici tedbirlerin uygulanmasına gerek olmadığı, uygun koruyucu ve uygun önleyici tedbiri belirleyip bunların titizlikle uygulanması ve sonrasında da neticesinin takip edilmesi gerekmektedir.

3. Bir diğer konu ise şiddet uygulayanın rehabilitasyonuna yönelik önleyici tedbirlerin uygulanmasıdır. Kanunda hem koruyucu, hem de önleyici tedbirler vardır ve ikisinin birlikte düşünülmesi gerekmektedir. Ancak uygulamada daha çok koruyucu tedbirler üzerine yoğunlaşmaktadır. En temel insan hakkı olan yaşama hakkının güvencesi olması bakımından koruyucu tedbirler elbette önemlidir ancak bunun yanında asıl şiddet uygulayan ve şiddet uygulama ihtimali bulunan kişilere yönelik önleyici tedbirlerin işlevsellik kazanması gerekmektedir. Bu tedbirlerin iyi uygulanması, sorun şiddet uygulayan birey ise o bireye yönelik bir takım destek mekanizmalarının etkin olarak kullanılması gerekmektedir. Sadece kadını izole ederek koruyucu tedbirler alınması yoluyla başarılı olunmadığı, olunamayacağı değerlendirilmektedir. Örneğin, evden uzaklaştırma tedbiri verilen erkeklerin konaklamayla birlikte, zorunlu rehabilitasyon programlarına katılımının sağlanması veyahut ta farklı bir yerde barınmaya başlasa dahi rehabilitasyon programlarına katılımlarının şart konulması gerekmektedir. Bu konuda özellikle Ankara ŞÖNİM' in bir pilot uygulama ile önleyici politikaların uygulanmasının, mücadele mekanizmasının başarısını artırdığı, rehabilitasyon programlarına katılan bireylerin bir daha şiddet uygulamaktan kaçındığı değerlendirilmiştir.
4. Elektronik kelepçe uygulaması, şu an sadece Ankara ve İzmir'de uygulanmaktadır. Denetimli serbestlik altyapısı ülke genelinde yaygın olduğu için en azından yakın koruma kararı verilmesi gereken ya da ciddi bir şekilde tehlikede olan kadınların elektronik kelepçe ile daha etkin korunabileceği değerlendirilmektedir. Erkek bireyin kadına yaklaşımdan önce kolluk tarafından tedbir alınıp olaya müdahale etme sürecini hızlandırmak amacıyla elektronik kelepçe uygulamasının yurt geneline yaygınlaştırılması gerektiği değerlendirilmektedir.
5. Son olarak, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı eğitimler başta olmak üzere, aile içi ve kadına yönelik şiddet konusunda bilgilendirici, farkındalık yaratıcı eğitimlere ve çalışmalara hem kurumsal düzeyde hizmet içi eğitimlerle hem de toplumsal tabanda ağırlık verilmesi gerektiği öneri olarak sunulmuştur.

Polis Eğitimi

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün hizmet içi eğitim ve mesleğe hazırlık eğitim programlarının temel yürütücüsü olan Polis Akademisi Başkanlığı aynı zamanda polis eğitiminde toplumda cinsiyet eşitliği yaklaşımının temel eğitim müfredatı parçası haline gelmesi yönünde bir yaklaşım içerisindedir. Aynı zamanda sürdürdüğü kolluk uygulamaları ve kriminolojik çalışmalar çerçevesinde aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusu özellikle son üç yıldır Polis Akademisi Başkanlığı araştırma faaliyetlerinin de temel eksenlerinden birini oluşturmaktadır ki bu konferans da bu çalışmaların bir ürünüdür.

Aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele meselesi, ne Polis Akademisi'nin ne Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın, ne kolluğun ne de hâkimlerin tek başına üstesinden gelebileceği bir sorundur. Ne var ki bütüncül ve çok taraflı yaklaşım içerisinde bu sorunla mücadelede

yer alan aktörlerin öncelikli olarak görev ve sorumluluk sahasına toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısını temel alarak işlerini en iyi şekilde yapmaları elzemdir. Bu çerçevede de Polis Akademisi Başkanlığı polis adayları ve polis çalışanlarının eğitiminde hem 6284 sayılı Kanun bilgisi hem de toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalık eğitimini son üç yıldır yoğun bir şekilde yürütmektedir. Öncelikli olarak 6284 sayılı Kanun uygulamalarında polislerin kanunun kolluğa verdiği yetki ve sorumlulukları çok iyi düzeyde bilmesi gerekmektedir, zira kolluk kanun uygulayıcısı olup uygulayacağı kanunun ruhunu da anlamakla yükümlüdür. Diğer taraftan toplumsal cinsiyet eşitliği meselesini yani aslında tam olarak iç güvenlik yönetiminde toplumsal cinsiyet eşitliği hassasiyetli yaklaşımın farkına vararak eylemlerini ve bakış açısını değiştirmesi gerekir ki asıl eğitimde hedeflenen değer davranış değişikliğidir.

Gerek memurluk eğitimi gerekse amirlik eğitiminde Polis Akademisi Başkanlığı, toplumsal cinsiyet eşitliği hassasiyetli iç güvenlik yönetimi yaklaşımını temel olarak demokratik polislik ve güvenlik yönetimi dersleri kapsamında 6284 sayılı Kanun'un ruhuna uygun bir şekilde vermeye gayret göstermektedir.

Temel eğitim faaliyetlerinin yanı sıra Polis Akademisi Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen çalışmalardan birini de 2015-2016 yılları arasında gerçekleşen ve yaklaşık bir buçuk yıl süren Aile içi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Polis Eğitici Eğiticisi Geliştirme Projesi olmuştur. Bu program kapsamında 500 polis eğitici eğiticisi yetiştirilmiştir. Bu eğitimlerde temel olarak rol oynama, interaktif eğitim metotları, tutum değişim ölçümü gibi çağdaş eğitim metotlarından faydalanılmıştır. Netice itibarıyla aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadeleyle yönelik verilen eğitimlerin öncelikli olarak farkındalık oluşturması akabinde zihniyet ve davranış değişikliği hedefli olması önem taşımaktadır. Çünkü kadına yönelik şiddetle mücadelede Emniyet Genel Müdürlüğü, çözümü içeren büyük resmin sadece bir parçası olmakla birlikte, Polis Akademisi Başkanlığı da o parçanın daha iyi hale gelmesine çalışan bir destek parçası olarak görülebilir. Zira meselenin çözümünde tüm kurumların birbiriyle uyum içinde çalışması önem arz etmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı

Diyanet İşleri Başkanlığı olarak yapılan çalışmaları önleyici çalışmalar kapsamında ele almak mümkündür. Başkanlık olarak yürütülen çalışmalarda esasında toplum tarafından bir farkındalık oluşturulması hedeflenmektedir. Farkındalık, hatanın telafisi, yanlış alışkanlıkların da doğrusuyla değiştirilmesi konusunda etkin ve kilit bir kavramdır. İnsan görerek ya da duyararak öğrenir, benimsediği davranışları da hayatında uygulayarak alışkanlık haline getirir. Hatalı davranışını ise ancak yanlış olduğuna inanırsa ve değiştirmeye karar verirse düzeltebilir. Şu halde yanlış düzeltmek, yanlışın sahibinde farkındalık oluşturup değişim gayretini tetiklemek diyanetin en önemli görevlerinden biridir. Bu nedenle zihindeki kalıplar küçük yaşlardan itibaren içinde yaşanılan kültür, zaman ve mekân gibi etkenlerle şekillenir ve davranışlara yön verir. Çocukluktan itibaren hayata dair bazı söylem ve kavramları duyar, kaydederiz. Bu nedenle içimizdeki düşünce kalıplarımız, en az davranışlarımız kadar

önemlidir. Şiddetin ev içinde yaşanabilir ve doğal olduğunu düşünen bir insan aile fertlerine şiddet uygulamaktan çekinmeyecek, başkalarının uyguladığı şiddeti de normal görecektir. Kültürümüzde mevcut bulunan “Kol kırılır, yen içinde kalır” sözü, ya da “Kocandır döver de, sever de” söylemleriyle, şiddete karşı doğal bir algı oluşturarak büyüyen çocuğun, yetişkin olduğunda hem kızını hem eşini dövme zihniyeti çocukluğundan itibaren yerleşmektedir. Diyanet tarafından zihin kalıplarının keşfedilerek doğrularıyla değiştirilmesinin davranışları düzeltereği değerlendirilmektedir.

Bir hak ihlali olan şiddet, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından da bir hak ihlali olarak tanımlanmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın da bu konuyla ilgili ısrarla vurguladığı mesaj şudur: “Yaratıcımıza biz Cenab-ı Hak deriz. Onu, hakkın ve hakikatin kaynağı olarak görürüz. Bu sebeple hak ihlalleri hakkın gayretine dokunan en büyük günahlardandır. Yani insan hakkı ihlali Gayretullah'a dokunur .”

Bunun içerisinde en kötüsü, bütün insanlığı sorumlu duruma düşüreni, hiç kimse tarafından açıkça fark edilemeyen, toplum tarafından örtülen ve yok sayılan gizli hak ihlalleridir. Her şeyden önce kadına karşı ayrımcılığın bir nevi ırkçılık olduğu, kadını aşağılamanın ve hırpalamanın en büyük vebal olduğu; çocuk istismarının, zorla ve küçük yaşta evlendirmenin, töre ve namus cinayetlerinin dinimizce asla kabul edilemez olduğu anlatılmalı ve şiddetle mücadelede Diyanet İşleri fiili öncülük yapmalıdır. Hiçbir gelenek, örf ve inanış, aile içi şiddetin mazereti olmamalıdır. Diyanet İşleri Başkanlığı bu bağlamda, her yıl seminer ve toplantılarla, il müftüleri genel sonuç bildirgelerinde konuyla ilgili hem topluma hem de kendi personeline bilgilendirici mesajlar verilmiştir. Ayrıca çocuk ve kadına yönelik şiddetle mücadelede Diyanet İşleri Başkanlığı sorumlu bir kuruluş olduğu için, son yıllarda 81 il müftülüğü tarafından aile yapısı noktasında 266.466 vaaz, 609 hutbe, ve konuyla ilgili 38.322 konferans düzenlenmiştir. Kadına yönelik şiddet noktasında da vaazların sayısı artarak devam etmektedir.

Ayrıca Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile eşgüdümlü “Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Katkısının Artırılması Projesi” gerçekleştirilmiş, bu projenin akabinde 81 ilde, örneğin, Ordu’da “Bağırsam sesimi duyar mısın?”, Diyarbakır’ da “Anne seninle büyümek istiyorum”, Çorum’ da “Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde değerlerin rolü” gibi projeler yürütülmüştür.

2017 yılı ilk aylarında ise il düzeyinde sorun analizleri yapılmıştır. Buna göre, 71 ilin, ilk beş sorunu içerisinde aile içi ve kadına yönelik şiddetin yer aldığı değerlendirilmiştir. Tematik çalışmalar, özellikle töre cinayetleri, ailenin korunması bağlamında eşlerin hak ve sorumlulukları gibi paneller ve yayınlarla Diyanet İşleri Başkanlığı'nın çalışmaları devam etmektedir.

Kadın konusunda üretilen yanlış dini söylemlerle mücadele edilmesi, esasında Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bir aktör olarak kadına karşı şiddetle mücadele politikalarında temel hedefini oluşturmaktadır. Dinler, diğer kültürel öğeler gibi söylem üreten en önemli kaynaklardan biridir. Büyük dinler olarak adlandırılan Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam'da bizatihi içeriğinde mevcut olmasa da din kisvesi altında üretilen, kadına karşı şiddete dönüşebilecek

söylemler mevcuttur. Örneğin, Yahudilikte her şeyden önce kadın pistir, kutsal kitaba bile dokunamaz. Hıristiyanlıkta da, Tanrı doğuran Hz. Meryem'e rağmen kadın yine olumsuz bir imaja sahiptir. Bu tür söylemler Müslümanlıkta da ne yazık ki mevcuttur.

Hz. Muhammed veda hutbesinde "Size iki şey bırakıyorum. Bunlara sarıldığınız müddetçe delalete sapmazsınız. Birisi, Kur-an'ı Kerim, diğeri de benim sünnetim" demiştir. Kur-an'ı Kerim de Hz. Muhammed döneminde vahiy kâtipleri aracılığıyla kaleme alınmıştır. Tüm kaynaklar gösterir ki, o dönemde peygamber efendimiz kendi sözlerinin kayda alınmasını, Kur-an'ı Kerim ile karışır kaygısıyla yasaklamıştır. Kendi sözleri peygamber efendimizin vefatından sonra kaleme alındığı için, Kur-an'ı Kerim'in tahrir olmadığı rahatlıkla söylenebilir. Ancak, peygamber efendimizin kendisinin vefatından sonra kaleme alınmasının da etkisiyle, hadis literatüründe uydurma hadis denilen yanlış söylemler din kisvesi altında müslümanların hayatına girmiştir. Bunların içinde kadın aleyhinde olan çok sayıda söylem mevcuttur.

Söz sihirdir ve etkilidir. Hele bu söz, peygamber adı verilerek söylenirse inananları tarafından daha etkili olmaktadır. Peygamberin vefatından sonra yazılan uydurma hadislerin ortaya çıkmasının başlıca iyi niyet, kötü niyet ve yanlış anlama olmak üzere üç sebebi vardır. İyi niyet bağlamında İslamiyet'i daha çok sevdirmek, cesaretlendirmek ve ibadete teşvik etmek için söylemler üretilmiştir. Kötü niyet bağlamında ise peygamberin sözlerini kendi çıkarları için kullanmak, peygamberin sözlerini değil de, peygamberin gölgesi altına sığınarak, kendi isteklerini yaptırmak için söz ve söylemler üretilmiştir. Son olarak, bir söz bir toplumda çok farklı şekillerde anlaşılabilir, farklı anlamalar da, yanlış söylemi oluşturabilmektedir. Bu nedenle, özellikle din adına konuşanların, halkın anlayabileceği dilde konuşmaları önemlidir.

Uydurma ya da diğer adıyla mevzu hadisler peygamber efendimizden sonra yayıldı ve dine atfedilen, kadın karşıtı söylemler de bundan sonra başladı. Bunlar sadece halk nezdinde değer görmedi, bu işle iştigal edenler arasında bile, bu söylemlerin doğru olduğuna dair bir kanı oluşmuştur. Böyle olunca, vardır bir hikmet ya da peygamber böyle diyorsa doğrudur diyerek bu hadisler kabul edilmiş, bu da örneğin kadına karşı şiddete zemin hazırlayan söylemler gibi yanlış söylemlerin halk arasında yayılıp aktarılmasına neden olmuştur.

Bu söylemlere örnek vermek gerekirse, "Kadınlara yazı yazmayı öğretmeyin, ip eğirmeyi öğretin ya da kirman eğirmeyi" söylemi uydurma bir hadistir, üstelik Hz. Aişe' ye peygamberimizin eşine atfedilerek söylenmektedir. Hadis literatüründe Rabi zinciri denilen kavrama göre, kimin kimden duyduğunun araştırılması gerekmektedir. Bu hadisten yola çıkarak zincire bakıldığında, ilk duyan bu söyleme göre Hz. Aişe' dir. Fakat Hz. Aişe' den duyduğunu söyleyen kişi, o tarih tahkik edildiğinde yalancılığı sabit olan, unutkanlığı var olan bir kişidir. Yani yalancı olarak bilinen bir kişi, üstelik Hz. Aişe' yi kendine referans göstererek böyle bir hadis uydurmaktadır. Ve bu uydurma hadis, kadınları eğitim öğretimin mahrum bırakacak bir söyleme dönüşmektedir. Ayrıca, bu sözün Hz. Aişe' den duyulması, kendisi okuma yazma bildiği ve peygamberimiz döneminde bir okul işlevi

gören yerde, okuma yazma öğreten birisi olması nedeniyle mantık dışı ve imkânsızdır. Dolayısıyla uydurma olduğu kesin bir söylemdir.

“Kadına danışın ama ona muhalefet edin” rivayet hadisi yine peygamberimizin yaşantısıyla tamamen zıt bir söylemdir. “Hangi kadın eşinin izni olmaksızın evden çıkarsa evine dönünceye ve eşi ondan razı oluncaya kadar, Allah’ın gazabı üzerindedir” söylemi de bunun farklı bir versiyonudur. Yine yanlış rivayetlerden biri olarak “Kadın babasıyla altlı üstlü oturmakta ve baba ağır hasta, koca izin vermediği için inip babaya bakamıyor ve peygamberimize haber gönderiyor : ‘Babam çok hasta eşim izin vermiyor’ diyor. Peygamberimiz ise yanıt olarak ‘Kocanın istediğini yapman senin için daha hayırlıdır’ diyor ve kadın babasının yanına inmiyor”. Bir başka örnek, “Bir kişinin diğerine secde etmesini emredek olsam, kadının kocasına secde etmesini isterdim” söylemidir. Bu üç söylem de uydurma hadis olarak türemiştir ve İslam’ın temel ilkelerine aykırıdır. Özellikle sonuncusu ele alındığında, Allah’tan başkasına secde etmek şirkdir. Yani direk şirk götürülecek bir şeyi peygamberimizin istemeyeceği açıktır. Yine “Kadın için iki tane örtü vardır: Kabir ve koca. Bunlardan hangisi daha muteberdir diye sorulduğunda Peygamber, ‘Kabirdir’, demiştir”. Tüm bunlar incelendiğinde, sahih hadis kitaplarında yer almadıkları, tali eserlerde yer aldıkları görülmektedir. İkinci özellikleri, rivayet edenlerin hemen hepsi yalancılığıyla meşhur kişilerdir. Halk arasında derinlemesine tetkik edilmediğinde “Peygamber söyledi, vardır bir hikmeti!” diye kadına karşı şiddete zemin hazırlayan bu söylemler içselleştirilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Aile içi ve kadına karşı şiddetin temelinde, genel anlamda ataerkil toplum yapısının ürettiği toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı kültürel kod ve değerler olduğu artık malumdur. Ayrıca toplumsal yapıların çok hızla değiştiği sosyolojik ortam, bu şiddeti artırmakta ve iletişim araçları teknolojisindeki hız ve gelişmeler, şiddeti daha fazla gündeme taşımaktadır. Ataerkil kültürün bir anda ve hızla değişmesi mümkün olmadığı gibi şiddet sorunuyla sadece kadını koruyan yasal ve mevzuat düzenlemeleriyle mücadele edilemeyeceği değerlendirilmiştir. Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farkındalık arttırılmalı, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayabilecek, farkındalık yaratacak ve farkındalığı arttıracak eğitimler yaygın olarak verilmelidir. Örneğin, üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliği dersini özellikle erkek öğrencilerin almalarının ve bu yönde farkındalık geliştirmelerine katkı sağlanması gerekmektedir.

Aile içi ve kadına yönelik şiddet sorununu salt “Kadın Sorunu” olarak tanımlamak da yanlıştır. Esas üzerinde tartışılması gereken bir erkeklik durumu ve bu durumun neden olduğu iktidar ilişkisi içerisinde “şiddet”in farkında olmaksızın olağan ve normal kabul edilmesidir. Toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı bir yeniden yapılanma süreci olacaksa öncelikli olarak erkeklerin bu sürece dâhil edilmesi gerekmektedir. Ayrıca etkin sonuçlara ulaşma yönünde işlevsel olabilecek koruyucu politikaların yanı sıra, sorunun temelinde yer alan erkeklik durumuyla alakalı olarak şiddet gösteren kişiye yönelik önleyici politika ve tedbirlere de ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Konferansta, aile içi şiddetle mücadelede asıl aktörlerinin, Adalet Bakanlığı’nda bulunan sosyal hizmet birimleri ile ŞÖNİM ve ASPİM kuruluşlarını bünyesinde barındıran Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olduğu konusunda ortak değerlendirmeler yapılmıştır. Bu kurumlarda çalışan saha elemanlarının, özellikle sosyal çalışmacı kadronun güçlendirilmesi gerekmektedir. Sosyal çalışmacıların nicelik ve niteliklerinin, beceri repertuarlarıyla birlikte güçlendirilmesi gerekmektedir. Sosyal çalışmacı, sosyolog ve psikologların birlikte çalışarak iş tanımlarının ayrı ayrı yapılması gerekmektedir.

Kanunların yazınsal içeriği bütün koruma tedbirlerinin alınmasını sağlasa da bu noktada etkin içtihatların oluşmadığı alanlar mevcuttur. Bu içtihatların oluşabilmesi için beceri repertuarı ile donatılmış profesyonellere ihtiyaç vardır. Emniyet teşkilatının içerisinde örneğin çocuk şube, aile içi şiddetle mücadele şubelerinde özellikle bu eksikliğin hissedildiği alanlar mevcuttur. Mevzuat çalışmaları uygulayıcıların uygulamada karşılaştıkları problemler göz önünde bulundurularak hızlandırılmalı, bütün aktör kurum ve kuruluşlar için yönergeler hazırlanarak bu alanda açık bırakılmamalıdır.

Mağdur Hakları Dairesi Başkanlığı'nın yeni yönetmelikle kurduğu çocuk görüşme odaları ülke genelinde yaygınlaştırılmalıdır. Bu hizmetten yurt genelinde 6284 sayılı Kanun kapsamında mağdur olan kadınların da öncelikli olarak faydalanmalarının sağlanmasının, yine mağdurun SEGBİS sisteminden faydalandırılmasının yaygınlaştırılmasının, ifade alma ve soruşturma sürecinde ikincil mağduriyeti önleyeceği değerlendirilmiştir.

Koruyucu ve önleyici tedbirlerle ilgili olarak bir izleme, değerlendirme ve takibin yapılmamasından kaynaklanan ve muhatabın hangi kurum/kuruluş olacağı konusunda uygulamada sorunlarla karşılaşmaktadır. Ayrıca, vaka özelinde koruyucu, önleyici tedbir kararı alınmadığında, bütün vakalara aynı tedbirler verildiğinde, bu tedbirlerin uygulanması sorun haline gelmektedir. Bu anlamda vaka özelinde tedbir kararı alınarak, izleme, değerlendirme ve takip konusunda yetkili ve görevli kuruluşların mevzuat düzeyinde belirlenmesi ve takip sürecinin iyileştirilmesi gerekmektedir.

Mevzuatta aksayan yönlerin düzenli olarak değerlendirilmesi, değerlendirmeye göre revize edilmesi ve mevzuatın işler hale getirilmesi en temel sorunlardan biridir. Bu soruna bağlı olarak, uluslararası ve ulusal mevzuatta yer alan hususların her kurum tarafından, kendi iç mevzuatı ve düzenlemeleriyle uyumlulaştırılması gerekmektedir. İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı kanun sadece Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na ya da İçişleri Bakanlığı'na bağlamamaktadır; her kurum bu mevzuatlarla ilgili kendi iç mevzuatını, genelgelerini ve yönetmeliklerini uyumlu hale getirmelidir.

Medya, zihniyet dönüşümü noktasında hem bir fırsat hem de tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır. Son on yılda, aile ve kadına karşı şiddetle mücadele konusunda politik düzeyde kaydedilen ilerlemeyi medya halen kaydedememiştir.

Uzmanlaşmış hizmet birimlerinin yanı sıra, erişilebilirliğin de sağlanması gerekmektedir. Mobil hizmetlerle erişilebilirliğin sağlanabileceği, uzman hizmet birimlerinin vatan-
daşın ayağına götürülebileceği önerilmektedir.

Sorun tespiti ve buna uygun politika geliştirme konusunda önemli bariyerlerden bir tanesi, aile içi ve kadına karşı şiddetle mücadelede aktör olarak yer alan kurumlar arasında ortak bir veri tabanının oluşturulamamasıdır. Sorunların sağlıklı olarak tespit edilip, çözüm önerisi geliştirilebilmesi için, sağlıklı bir şekilde verilerin toplanıp, bu veri tabanı üzerinden analizlerin yapılması gerekmektedir. Ortak veri tabanının yokluğu, vakanın sağlıklı takip edilip ivedi bir şekilde önlem alınması noktasında da sorun oluşturabilmektedir.

Sağlık tedbiri ve uyuşturucu madde bağımlılığında alınan tedbirlerde, kararı kimin infaz edeceği noktasında belirsizlikler mevcuttur. Bu noktada Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı infazı polisin yapmasını bekleyebilmekte, hâlbuki burada polisin tek yapacağı şey, ilgili kurum/kuruluşa gitmiyorsa zor kullanarak götürmektir. Tedavi sürecinin takibinin polisten beklenmemesi gerektiği değerlendirilmektedir.

6284 sayılı Kanun'un, Cumhuriyet Savcısı'na doğrudan verdiği hiçbir yetki yoktur. Kanun, mülki amire, aile mahkemesine ve istisnai hallerde kolluk görevlilerine yetki ihdas etmektedir. Şiddet mağdurları, doğrudan savcılığa müracaat ettiğinde bu durum bazen sorun olabilmektedir. Kolluk görevlilerinde olduğu gibi istisnai hallerde, Cumhuriyet Savcısı'nın da özellikle hayati riskin olduğu durumlarda doğrudan tedbir kararlarına hükmedip ilgili Aile Mahkemesi'nin onayına 24 saat içinde sunması şeklinde bir düzenleme getirilebileceği değerlendirilmektedir.

Tedbir kararlarına aykırılık tespit edildiğinde verilen zorla tutma kararı, özgürlüğü bağlayıcı bir durum yarattığı için, özünde hukuk devleti ilkesini ve masumiyet karinesini zorlayabilmektedir. Bu çerçevede ihlali yapanın, kısaca bir savunmasının alınmasının daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.

İstanbul Sözleşmesi, resmi kurum ve kuruluşlarca tarafların uzlaştırılmasını yasaklamış, teklif dahi edilemeyeceğini esas olarak belirlemiştir. Ancak TCK'nın 253/3. maddesinde TCK'daki kimi suçlar yanında, özellikle resmi nikâhla evli olmayan şahıslar arası işlenen suçlarda, suçlar uzlaşmaya tabidir. Bu nedenle esasında Ceza Muhakemesi Kanunu'na atıfla, aile içi ve kadına karşı şiddet olaylarında taraflara, soruşturma devam ederken uzlaştırma talebi teklif edilebilmektedir. Bu uyuşmazlığın gerekli yasal düzenlemeler yapılarak giderilmesi gerekmektedir.

Her ne kadar 6284 sayılı Kanun, Türkiye'de aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele alanında oldukça önemli bir adım olsa da kanun uygulamalarında çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunların ortadan kaldırılması maksadıyla ivedi olarak aşağıdaki tedbirlere ihtiyaç duyulmaktadır:

- Kanunda koruyucu, önleyici tedbirlerin yanı sıra gözden kaçırılan, destekleyici tedbirler de mevcuttur. Ancak Kanun'un 15. maddesinde yer alan, hem şiddet mağduruna hem şiddet uygulayana yönelik bu tedbirler, çoğu zaman göz ardı edilmektedir. Bu tedbirler, hem şiddete uğrayan kişiyi tedavi etmek anlamında, hem de şiddet uygulayanı rehabilite etmek ve şiddeti ortaya çıkaran sebepleri ortadan kaldırmak anlamında çok önemlidir.
- Kanun dahilindeki tedbirler aynı zamanda kanunun kötüye kullanılmasına da neden olabilmektedir. Ancak öncelikli olan can güvenliği olduğu için, kanun uygulayıcıların kötüye kullanım üzerinde durmamaları gerekmektedir. Yaşam hakkı her şeyden önce gelmektedir ve hâkimler karar verme noktasında bunu dikkate almalıdır.
- Kanun'da bahsedildiği üzere mülki idare amirlerinin şiddet mağduru kadınlara barınma yeri sağlanması, geçici maddi yardım sağlanması, psikolojik, mesleki, huku-

ki, sosyal, rehberlik ve danışmanlık verilmesi, kreş imkânı sağlanması, geçici koruma altına alma gibi konularda sürecin içerisinde daha aktif bulunarak bu kararları alma da daha fazla inisiyatif kullanmaları elzemdir.

- Kanun'un 8. maddesinde, koruyucu tedbir kararlarının delil, belge aranmaksızın, önleyici tedbir kararlarının ise geciktirilmeksizin verilebileceği yazmaktadır. Bunun tam tersinin olmasının yani "Koruyucu tedbir kararları geciktirilmeksizin, önleyici tedbir kararlarının ise delil belge aranmaksızın verilebileceği" ifadesinin daha uygun olacağı hâkimlerce değerlendirilmektedir.
- Kimlik bilgilerinin değiştirilmesi, Kanun gereğince verilmesi gereken en önemli tedbirlerden biridir. Ne var ki, delil belge aramadan verildiğinde belki bir teröristin, dolandırıcının kimliğinin de değiştirilmesi olasıdır. Buna yönelik güvenlik tedbirlerinin de göz ardı edilmemesi gerekmektedir.
- Kimlik değiştirmeye ilgili olarak kanunda geçen "Aydınlatılmış rıza" kavramı çok açık değildir. Kavramın içeriği, kim tarafından alınacağı, masrafların nasıl karşılanacağı konusunda açıklık getirilmelidir.
- Önleyici tedbir kararlarında hâkimlerin her ilde farklı uygulamalara gittiği görülmektedir. Bunun yerine yaygınlaştırılacak eğitimler ve bilgilendirme toplantıları ile standart süreç ve prosedürler konusunda yeknesaklık sağlanmalıdır.
- Şiddet uygulayan kişi, uzaklaştırma kararlarına uymadığı zaman zorlama hapsi verilebilmektedir. Ancak özellikle sağlık tedbiri ve uyuşturucu madde bağımlılığında alınan tedbirlerde, kararı kimin infaz edeceği noktasında belirsizlikler mevcuttur.
- Savcılık düzeyinde uygulamalara bakıldığında, henüz 6284 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce 4320 sayılı Kanun uygulamalarında yaşanan sorunların bir nebze önüne geçmek üzere, bir mevzuatla pilot uygulama olarak 27 Haziran 2011 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı bünyesinde Aile İçi Şiddet Suçları Soruşturma Bürosu'nun kuruluşu örnek uygulama olarak ülke geneline yaygınlaştırılmalıdır.
- Mağdur kadın ya da şiddet mağduru ebeveynler, son zamanlarda aile içi şiddet suçları soruşturma bürosuna, uyuşturucu bağımlısı çocuklarından gördükleri şiddet nedeniyle de gelmektedir. Bu mağdurların savcılığa ve kolluğa başvurmadan önce uzman bir mihmandara ihtiyaç duydukları değerlendirilmektedir. Henüz süreç başlamadan önce, sürecin hangi aktörlerinden, ne şekilde, ne ölçüde fayda elde edeceği, sorunu ne şekilde çözeceği ile ilgili bilgilendirilmeye ihtiyacı vardır.
- Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarında, Cumhuriyet Savcısının yetkisi sadece genel hükümlere göre yapılacak prosedürler ile sınırlıdır. Aslında 6284 sayılı Kanun'un, Cumhuriyet Savcısı'na verdiği hiçbir yetki yoktur. 6284 sayılı Kanun, mülki amire, aile mahkemesine ve istisnai hallerde kolluk görevlilerine yetki ihdas etmektedir. Şiddet mağdurları, doğrudan savcılığa müracaat ettiğinde bu durum bazen sorun olabilmektedir. Kolluk görevlilerinde olduğu gibi istisnai hallerde, Cumhuriyet Savcısı'nın da özellikle hayati riskin

olduğu durumlarda doğrudan tedbir kararlarına hükmedip ilgili aile mahkemesinin onayına 24 saat içinde sunması şeklinde bir düzenleme getirilebileceği değerlendirilmektedir.

- Savunma alınması sürecinde mağdurun yeniden şiddete uğramasının önlenmesi için, Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun (CMK) 91. maddesindeki gözaltı konusuna, yani 91/2. maddeye, ek bir madde eklenerek 6284 sayılı Kanun kapsamında özel bir hüküm düzenlenip, "Derhal yakalanıp mahkemede hakim önüne çıkarılması" şeklinde bir düzenlemeye gidilebileceği önerilmektedir.
- Tedbir kararlarında alınması ve uygulanması sürecinde, uzlaştırma yasağı öngörülmemekte, bir yandan da soruşturma sürecinde CMK'da zorunlu olarak uzlaştırma ile alakalı görüşmeye tabi tutulabilmekte, mağdur ile fail yüz yüze getirilebilmektedir. Uygulamalara bakıldığında ise, aile içi şiddet mağdurlarının çoğu zaman son noktada işi adli boyuta taşıdıkları, aile büyükleri, kendi aralarında, arkadaşları ya da başkaları aracılığıyla her türlü uzlaşmanın denendiği ve sonuçsuz kaldığı durumlarda şikâyetçi oldukları değerlendirilmektedir. Bu nedenle CMK'dan uzlaştırma talebinin, 6284 sayılı Kanun kapsamındaki suçlardan kaldırılması gerektiği düşünülmektedir.

6284 sayılı Kanunun uygulamasıyla ilgili olarak da kolluk uygulamaları açısından da aşağıdaki düzenleme ve bilgilendirilmelerin yapılması gerekmektedir:

- Şiddete maruz kalan kadın tarafından ilk müracaat genelde kolluğa yapılır. Müracaatı alıp süreci başlatan aktör olarak kolluğun, bu süreçten sonra ilgili kurum ve kuruluşlarla uyumlu bir şekilde vaka bazlı çalışma ile sorunu temelden çözmesi gerekmektedir.
- Kolluğa intikal eden olaylar ŞÖNİM'e bildirildiğinde her olay ayrı değerlendirilmelidir. İlgili birimlerin (Polis, Yargı, Sağlık Bakanlığı veya Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı) vaka bazlı çalışmaya özen göstermesi gerekmektedir. Her vakada, bütün koruyucu veya önleyici tedbirlerin uygulanmasına gerek olmayabilir. Uygun koruyucu ve önleyici tedbiri belirleyip bunların titizlikle uygulanması ve sonrasında da neticesinin takip edilmesi gerekmektedir.
- Şiddet uygulayanın rehabilitasyonuna yönelik önleyici tedbirlerin uygulanması diğer önemli bir konudur. Kanunda hem koruyucu, hem de önleyici tedbirler vardır ve ikisinin birlikte düşünülmesi gerekmektedir. Kolluk, yaptığı işin doğası gereği daha çok koruyucu tedbirler üzerinde çalışmaktadır. Önleyici tedbirlerin uygulanmasında ise diğer kurumların kolluk çalışmalarını destekler biçimde hareket etmesi elzemdir.
- Elektronik kelepçe uygulaması, şu an sadece Ankara ve İzmir'de uygulanmaktadır. Denetimli serbestlik altyapısı ülke genelinde yaygın olduğu için en azından yakın koruma kararı verilmesi gereken ya da ciddi bir şekilde tehlikede olan kadınların elektronik kelepçe ile daha etkin korunabileceği değerlendirilmektedir. Şiddet uygulayan erkeğin kadına yaklaşmadan önce kolluk tarafından tedbir alınıp olaya müdahale etme sürecini hızlandırmak amacıyla elektronik kelepçe uygulamasının yurt

geneline yaygınlaştırılması gerektiği değerlendirilmektedir.

- Toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı eğitimler başta olmak üzere, aile içi ve kadına yönelik şiddet konusunda bilgilendirici, farkındalık yaratıcı eğitimlere ve çalışmalara hem kurumsal düzeyde hizmet içi eğitimlerle hem de toplumsal tabanda ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele sorunu her ülkede olduğu gibi Türkiye’de de çok taraflı ve çok disiplinli bir anlayışla üstesinden gelinebilecek, herhangi bir kurum ya da kuruluşun tek başına mücadelesinin yeterli olmayacağı sosyal bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda Türkiye’de son yıllarda yapılan tüm yasama, yürütme ve yargı faaliyetleri ile sivil toplum çalışmalarında önemli aşamalar kaydedilmiş olmasına rağmen mevcut sorunların farkına varmak, sorunlara çözüm üretmenin en önemli safhası olarak değerlendirilmektedir. Keza bu Konferans da Türkiye’de aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele aktörlerini bir araya getirerek sorunların tespit ve çözümü açısından karşılıklı diyalogların oluşması ve devam etmesi açısından önemli katkılar sağladığı değerlendirilmektedir.

KONFERANS KONUŞMACI LİSTESİ

Adı Soyadı	Kurumu	Görevi
Aliye MAVİLİ	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Öğretim Üyesi
Berrin Koyuncu LORASDAĞI	Hacettepe Üniversitesi	Öğretim Üyesi
Güzin YAMANER	Ankara Üniversitesi	Öğretim Üyesi
Hacer TOR	Gazi Üniversitesi	Öğretim Üyesi
Nevin Güngör ERGAN	Hacettepe Üniversitesi	Öğretim Üyesi
Şule TOKTAŞ	Kadir Has Üniversitesi	Öğretim Üyesi
Bayram Ali SONER	Polis Akademisi	Öğretim Üyesi
Zekiye DEMİR	Diyanet İşleri Başkanlığı	Öğretim Üyesi
Belma TOKUROĞLU	Gazi Üniversitesi	Öğretim Üyesi
Burcu AYKAR	Adalet Bakanlığı Mağdur Hakları Daire Başkanlığı	Tetkik Hakimi
Deniz ACARAY	Polis Akademisi	Öğretim Üyesi
Fusun Çoban DÖŞKAYA	Dokuz Eylül Üniversitesi	Öğretim Üyesi
Gökhan SAVAŞ	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Öğretim Üyesi
Seda Öz YILDIZ	Polis Akademisi	Öğretim Üyesi
Senem ERTAN	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Öğretim Üyesi
Şenay ERAY	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Öğretim Üyesi
Şenol YAPRAK	Polis Akademisi	Öğretim Üyesi
Ülgen Aslan DÜZGÜN	Polis Akademisi	Öğretim Üyesi
Gökhan AK	Nişantaşı Üniversitesi	Öğretim Üyesi
Ayşe KEŞİR	TBMM	Düzce Milletvekili
Büşra ALDOĞAN	Ankara Büyükşehir Belediyesi	Daire Başkanı
Celal ÖZCAN	Emniyet Genel Müdürlüğü	Asayiş Daire Başkan Yardımcısı
Meltem AĞDUK	BM Nüfus Fonu	Toplumsal Cinsiyet Program Koordinatörü
Mustafa ÇADIR	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Daire Başkanı
Namık GENEL	Ankara Adliyesi, Aile İçi Şiddet Suçları Soruşturma Bürosu	Savcı
Pınar Kandemir HACİBEKTAŞOĞLU	KADEM	Avukat
Sedide AKBULUT	Diyanet İşleri Başkanlığı	Daire Başkanı
Şenol ÇÖM	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Öğretim Üyesi
Tarıkhan ÇETİNER	Emniyet Genel Müdürlüğü	Aile İçi Ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Şube Md.
Zeynep ÖKSÜZOĞLU	Ankara Bölge Adliye Mahkemesi	1. Hukuk Dairesi Başkanı